ΕΓΓΡΑΦΑ

ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΥΛΗΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΑΦΟΡΩΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΥΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΥΟ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΤΕ

ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ

('Από 22 'Ιουν. 1890 μέχρι 31 'Ιαν. 1891).

ΕΝ ΤΕΡΓΕΣΤΗ

Τύποις τοῦ Αὐστροουγγρικοῦ Λόυδ

1891.

Ε493

ΕΓΓΡΑΦΑ

ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Υ. ΠΥΛΗΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ

ΑΦΟΡΩΝΤΑ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΥΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ ΤΕ ΠΡΟΝΟΜΙΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟΥ.

(Ἀπὸ 22 Ἰουνίου 1890 μέχρι 31 Ἰανουαρίου 1891).

Ἀρ. Πρωθ. 2737.

Α'.

ΤΑΚΡΙΡΙΟΝ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Υ. ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ.

Ὑψηλότατε,

Ἔσχον πρότριτα τὴν τιμὴν ὅπως ἐπισκεφθῶ τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα καὶ θερμῶς παρακαλέσω νὰ ἀποστείλῃ ὅσον τάχιστα ὃν πρὸ πολλοῦ ὑπεσχέθη τεσκερὲν ἀφορῶντα τὸ προνομιακὸν ζήτημα, ὅπερ ἂν καὶ οὐ πρὸ πολλοῦ χρόνου ἐπεβραβεύθη τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐχ ἧττον ἐτέθη καὶ αὖθις ὑπὸ συζήτησιν ἀπειλοῦσαν, ὡς μὴ ὤφελε, γενικὴν ἀνατροπὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, διότι δὲν πρόκειται ἡ διαμφισβήτησις τῆς ἁρμοδιότητος δίκης, διαθήκης, ἢ διατροφῆς καὶ ἄλλων, ἀλλ' ἡ ἄρδην ἐκρίζωσις τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν δικαίων· διὰ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ συζυγικαὶ διαφοραὶ ἐν μέσῃ τῇ πρωτευούσῃ ὑπὸ τοῦ μεχεμὲ πρὸς διάζευξιν διεξήγοντο, καὶ γάμου τὸ ἔγκυρον

μεθ' ὅλας τὰς ἐντόνους διαμαρτυρίας μου ὑπὸ τοῦ Σεϊχουλισλαμάτου ἀπεφασίζετο, καὶ σχολαὶ, διότι διετέλουν ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτείαν τοῦ Πατριαρχείου, ὡσανεὶ ἔπαυσεν ἀπ' αὐτοῦ πᾶσα ἐμπιστοσύνη, ἐκλείσθησαν καὶ κλείονται, καὶ διδάσκαλοι εἰς τὸ στρατοδικεῖον παραπέμπονται, διότι ὑπεῖκον ὡς ἀνέκαθεν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ. Χάρις ὅμως τῇ Σεβ. Κυβερνήσει, ἥτις κατανοήσασα τὸ σπουδαῖον λάθος, ἐν ᾧ ὠθεῖτο νὰ πνιγῇ ἡ ὕπαρξις τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας, διέλυσεν αὐτὸ ἐν ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ, καθ' ἃ μοι εἶπεν ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης, ὑποσχεθεῖσα νὰ διαβιβάσῃ μοι τὴν ὑψηλὴν Ἐκείνου ἀπόφασιν δι' ἐπισήμου Αὐτῆς τεσκερὲ καὶ οὕτω πραλάβῃ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον τῆς παραλυσίας τοῦ κέντρου τῆς Ὀρθοδοξίας, δηλαδὴ τῶν Πατριαρχείων. Ἀλλ' αἴφνης καὶ παρ' ἐλπίδα, ἀντὶ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ τοιούτου τεσκερὲ, ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης ἔθηκε καὶ αὖθις ἐπὶ τοῦ τάπητος τὸ πρὸ πολλοῦ λελυμένον ζήτημα τῆς ἀποστολῆς δηλαδὴ ἀρχιερέων τοῦ καλουμένου ἐξάρχου εἰς χώρας ὀρθοδόξους, μέτρον τι συμβιβασμοῦ ἐπιζητοῦσα. Ἀποφεύγων τὴν ἀφήγησιν τῶν λεπτομερειῶν, καθόσον πρόκειται περὶ λελυμένου ζητήματος, παραπέμπω τὴν Ὑμ. Ὑψηλότητα εἰς τὰ ἐκτενῆ περὶ τούτου τακρίρια τῶν προκατόχων καὶ ἐμοῦ. Λέγω δὲ ἐν δυσὶ λέξεσιν ὅτι ὁ ἔξαρχος λεγόμενος, ὡς ἔξαρχος μὴ ἀνήκων εἰς Ἐκκλησίαν, παρ' ἧς ἔδει νὰ ἐξαρτᾶται, δὲν ὑφίσταται, οὐδὲ δύναται νὰ στηρίζηται ἐπὶ τοῦ παρὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ θέσμια ἐκδοθέντος ὑπὸ ἡμερ. 1286 8 ζηλχιτσὲ ὑψηλοῦ

Φιρμανίου, καὶ διότι ἕνεκα τῆς συστάσεως τῆς βουλγαρικῆς Ἡγεμονίας τοῦτο οὐσιωδῶς μετεβλήθη, καὶ διότι αὐτὸς οὗτος ὁ ἔξαρχος ἐπιδιώκων, ὡς ὡμολόγησεν, ἐθνικὴν ἑνότητα, πάντας τοὺς ὅρους τοῦ ρηθέντος Φιρμανίου προλαβὼν κατεπάτησε, κατάδηλος γενόμενος ὅτι ἐν ἐκκλησιαστικαῖς ἀπαιτήσεσιν, ἃς προβάλλει, πολιτικὸν σκοπὸν μηχανουργεῖται, ἐξαπατῶν οὕτω τὴν Κυβέρνησιν καὶ ἐμπαίζων τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν. Ὁ Ἔξαρχος, Ὑψηλότατε, ὁ ζητῶν τὴν ἀποστολὴν ἀρχιερέων αὐτοῦ εἰς χώρας ὀρθοδόξων, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ, ἢ ὅτι ἀπεσχίσθη τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ τότε σὺν τῇ μεταβολῇ τοῦ σχήματος, ἵνα μὴ παραπλανᾶται ἡ συνείδησις τῶν ὀρθοδόξων, καὶ τοῖς παρομαρτοῦσιν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι, δύναται ἐλευθέρως νὰ ζητῇ τὴν ἐξάσκησιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ καθηκόντων· ἢ ὅτι εἶναι ὀρθόδοξος, καὶ τότε ὀφείλει νὰ σέβηται τοὺς ἱεροὺς νόμους καὶ Κανόνας τῆς Ὀρθοδοξίας· ἄλλως δυαρχίαν ἐπιζητῶν ἐν τῷ περιβόλῳ τῆς Ὀρθοδοξίας ὁ αὐτοκαλούμενος ἔξαρχος τὴν παραλυσίαν αὐτῆς ἐπιδιώκει. Αὕτη εἶναι ἡ καθ' ἡμᾶς λύσις τῶν ἀκαταλογίστων ἀπαιτήσεων αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ κατόπιν τῆς τοιαύτης διαφωτίσεως καὶ διαβεβαιώσεως ἡμῶν ὅτι κατ' οὐδὲν δυνάμεθα περαιτέρω νὰ προβῶμεν, ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ἐξακολουθεῖ ἀξιοῦσά τι πλεῖον, τοῦτο ὑπερβαῖνον τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἀνήκει μιᾷ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, εἰς τὴν συγκάλεσιν τῆς ὁποίας εἰμὶ πρόθυμος ἅμα τῇ ὑψηλῇ ἐπινεύσει.

*

Ὑψηλότατε, ὡσεὶ μὴ ἤρκει ἡ ἐκ τῆς καὶ αὖθις ἀνακινήσεως τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος ἐπελθοῦσα παραλυσία εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν, ἣν μόλις συγκρατῶ ἐπὶ τῇ ρητῇ διαβεβαιώσει τῆς Ὑμ. Ὑψηλότητος ὅτι, συνεπείᾳ ἀποφάσεως τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ἐδικαιώθημεν καὶ αὖθις, ἐπιπροστίθεται πρὶν ἢ λάβω τὸν ἐπὶ τούτου ἐπαγγελθέντα μοι τεσκερὲν ἡ ἀναθεώρησις τοῦ πρὸ πολλοῦ λελυμένου ζητήματος τῆς ἀποστολῆς δηλ. ἀρχιερέων τῆς Βουλγαρικῆς ἐξαρχίας εἰς ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου, ἐχούσας τοὺς νομίμους καὶ κανονικοὺς αὐτῶν ἀρχιερεῖς. Ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὴν ἐπαπειλουμένην τελείαν καταστροφὴν τῆς ἐμπεπιστευμένης μοι Ἐκκλησίας ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου συναισθανόμενος τὴν μεγίστην, ἣν φέρω εὐθύνην, εὐσεβάστως ὑποβάλλω καὶ παρακαλῶ ὅπως ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης εὐαρεστηθεῖσα ἀποστείλῃ ὃν ὑπεσχέθη μοι τεσκερὲν τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος, ἀποκρούσῃ δὲ δι' ὑψηλῆς ἀποφάσεως ἅπαξ διὰ παντὸς τὴν ἀντικανονικὴν καὶ ἔκνομον ἀπαίτησιν τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ἐκτὸς ἂν καὶ πολιτικῶς κηρυχθῇ σχισματικὴ, ἢ ἐπιτρέψῃ τὴν συγκρότησιν Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ δηλώσῃ μοι διὰ τεσκερὲ· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ ἀναγκασθῶ νὰ παραιτηθῶ ὁριστικῶς καὶ εὔχομαι ὅπως εὑρεθῇ διάδοχος καταλληλότερος νὰ ἀναλάβῃ τὴν διεύθυνσιν Ἐκκλησίας καταληγούσης εἰς διάλυσιν. Παρακαλῶ ὅπως ἔχω ταχεῖαν τὴν ἀπάντησιν.

Τῇ 22 Ἰουνίου 1890. (Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

Ἀρ. Πρωθ. 2935.

Β'.

ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΤΑΚΡΙΡΙΟΝ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. ΥΨ. ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ.

Ὑψηλότατε,

Ἐπειδὴ ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεντεύξει ἡ Ὑμ. Ὑψηλότης εὐηρεστήθη νά μοι ἀναγγείλῃ μεταξὺ ἄλλων ὅτι οἱ σχισματικοὶ Βούλγαροι εἰσὶ διατεθειμένοι εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ σχήματος καὶ ἐπειδὴ μετ' ἐπιτάσεως διαδίδουσιν ὅτι ἐκδίδονται ὁσονούπω τὰ αἰτούμενα βεράτια, διὰ ταῦτα προάγομαι νὰ ὑποβάλω τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι, ὅπερ δὲν διέφυγε πάντως καὶ τὴν ὀξυδέρκειαν Αὐτῆς, ὅτι διὰ μὲν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ σχήματος, ἥτις ἐστὶν ἔνδειξις τῆς ἐκ μέρους αὐτῶν ἀποδοχῆς τοῦ σχίσματος, δέον νὰ προηγηθῇ συνεννόησις μεταξὺ Πατριαρχείων καὶ Ὑψ. Πύλης πρὸς καθορισμὸν καὶ ἐφαρμογὴν τοῦ εἴδους αὐτοῦ διὰ τὴν ἀπαιτουμένην διάκρισιν ἀπὸ τοῦ σχήματος τῶν ὀρθοδόξων. Κατὰ συνέπειαν ἀνάγκη νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ ἡ ἰδιότης αὐτῶν ἐν τοῖς ἐκδοθησομένοις τυχὸν βερατίοις, ὅτι δηλ. εἰσὶ σχισματικοὶ ἀρχιερεῖς τῶν παραδεχομένων τὸ σχίσμα Βουλγάρων, καθόσον, ὡς γνωστὸν, ὑπάρχουσι καὶ Βούλγαροι ὀρθόδοξοι, ἀναγνωρίζοντες τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν κατὰ τόπους μητροπολιτῶν αὐτοῦ. Θεωρῶ δὲ περιττὸν νὰ ὑποδείξω τῇ Ὑμ. Ὑψηλότητι

ὅτι ἄνευ τῶν ἀνωτέρω ἀπαραιτήτων ὅρων κατ' οὐδένα τρόπον ἔστι δυνατὴ λύσις τοῦ ζητήματος τούτου, ἀλλὰ μᾶλλον θὰ προκαλέσῃ περιπλοκὴν καὶ γενικὴν σύγχυσιν καὶ ταραχὰς μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, ὧν αἱ συνέπειαι προβλέπονται σοβαραὶ καὶ αἵτινες ἀναντιρρήτως παρέξουσι πράγματα τῇ Κυβερνήσει.

Τῇ 6 Ἰουλίου 1890.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

Ἀρ. Πρωθ. 2980.

Γ'.

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Α. Μ. ΤΟΝ ΣΟΥΛΤΑΝΟΝ.

Ὁ Ὕψιστος τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα, τὸν τρισέβαστον ἡμῶν κυριάρχην καὶ εὐεργέτην, τὸ κόσμημα τοῦ ἐνδόξου Θρόνου τῶν μεγάλων Σουλτάνων καὶ Χαλιφῶν, τὸν φιλοδίκαιον καὶ φιλόλαον ἡμῶν Ἄνακτα, Γαζῆ Σουλτὰν Ἀβδοὺλ Χαμὶτ Χὰν Β' Αὐθέντην ἡμῶν, διατηροίη ἐπὶ μήκιστον ἐπὶ τοῦ Σεπτοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Αὐτοῦ Θρόνου.

Μεγαλειότατε.

Μετὰ βαθέος σεβασμοῦ καὶ κατωδύνου ψυχῆς προσέρχομαι ἐνώπιον τοῦ Θρόνου τῆς Βασιλείας, τῆς πηγῆς τῶν χαρίτων, ὅπως λάβω τὸ βάλσαμον τῆς θεραπείας, ὅπερ πάντες οἱ λαοί, χάριν καὶ ἔλεος καὶ δικαιοσύνην ζητοῦντες, ἀειποτε ἀφθονον ἀπήλαυσαν παρὰ τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος, τῆς δικαίως ἀπεικονιζούσης τὴν θείαν δικαιοσύνην. Μεγαλειότατε! Δεύτερον ἔτος ἤδη διατρέχω τῆς σκληρᾶς δοκιμασίας, καθ' ὃ ἀγνοῶ τί παθοῦσα ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος τίθησιν ἐν ἀμφιβόλῳ καὶ αὖθις τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν ἐκεῖνα δίκαια, ἅτινα καὶ διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 20 μαρτίου 1306 (1890) ταπεινοῦ τακριρίου μου ὑπέβαλον πρὸς τὴν Ὑμ. Μεγαλειότητα, καὶ ἅτινα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σὺν τῇ συστάσει τῆς θεοσώστου

Αὐτοκρατορίας συγχωνευθέντα ἐσεβάσθησαν ὑπὸ τοσούτων αἰώνων καὶ ἐπεκυρώθησαν μέχρι σήμερον διαδοχικῶς ὑπὸ τῶν ἐνδόξων προκατόχων Σου, παρὰ δὲ τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος πρὸ πενταετίας ἐπεβραβεύθησαν, τὰ δίκαια ἐκεῖνα, ἄνευ τῶν ὁποίων δὲν δύναται ἡ Ἐκκλησία τοῦ πιστοῦ καὶ ἀφωσιωμένου λαοῦ Σου τῶν Ῥωμαίων νὰ ὑπάρχῃ, τὰ δίκαια ἐκεῖνα, ὧν ἡ ὕπαρξις διαιωνίζει μὲν τὴν εἰρηνικὴν συμβίωσιν τοῦ ἔθνους μου, ἀναλλοίωτον δὲ σώζει τὴν ἀφοσίωσιν αὐτοῦ πρὸς τὸ Κράτος, ἐνῷ ἁπλῆ σκέψις ἀκρωτηριάσεώς τινος οὐ μόνον οὐδὲν προσπορίζει κέρδος, ἀλλὰ καὶ σύγχυσιν ἀκαταλόγιστον προξενεῖ,οἵαν ἐπήνεγκεν ἀπό τινος χρόνου καταθορυβήσασα τὸν φιλήσυχον λαόν Σου· διότι καὶ συζυγικῶν διαφορῶν τῆς δίκης ἐπελήφθησαν οἱ μεχκεμέδες, καὶ γάμου τὸ ἔγκυρον ἐν τῷ Σεϊχουλισλαμάτῳ ἀπεφασίσθη, καὶ σχολεῖα ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Πατριαρχείου διατελοῦντα κλείονται, καὶ διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι ὑπὸ Στρατοδικείου εἰς φυλακίσεις πολυμήνους καταδικάζονται, καὶ διοικηταὶ μετὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἀντικαθιστῶντες τοὺς ἀρχιερεῖς, εἰς παῦσιν καὶ διορισμὸν ἐπιτρόπων ἐκκλησιῶν προβαίνουσι, καὶ τὰ λοιπά. Ταῦτα δὲ συμβαίνουσι καθ' ὃν χρόνον ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος κατιδοῦσα τὴν ἀνάγκην καὶ τὸ χρήσιμον τῆς ὑπάρξεως τῶν ἀπ' αἰώνων ἡμῶν δικαίων διεβεβαίου ἐπισήμως μετὰ ὥριμον μελέτην, νεύσει τῆς Ὑμ. Μεγαλειότητος, ὅτι θὰ ἐξακολουθῶσιν ὑπάρχοντα ὡς μέχρι τοῦδε. Ἀλλὰ

πρὶν ἢ καταπαύσῃ ὁ δωρεὰν προκύψας ἐκ τούτου σάλος ἕτερον δεινὸν παρουσιάζεται, ἡ ἀπαίτησις μερίδος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ λεγομένου ἐξάρχου τῶν Βουλγάρων, λαοῦ, ὅσον ἀγνώμονος πρὸς τὴν Ὑμετέραν θεοστήρικτον Βασιλείαν, τοσοῦτον ἀχαρίστου καὶ πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, παρ' ἧς ἀποσχισθείς, καὶ πήξας ἰδιαιτέραν Ἐκκλησίαν, ἐννοεῖ τὴν νέαν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν νὰ ἐγκαθιδρύσῃ ἐντὸς τῆς ἡμετέρας· καὶ ἐνῷ δὲν εἶναι τοῦ λοιποῦ ὀρθόδοξος ἀπαιτεῖ νὰ λάβῃ Αὐτοκρατορικὰ βεράτια ὀρθοδόξων ἐπισκόπων καὶ τοιουτοτρόπως οὐ μόνον νὰ ἐμπαίζῃ τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἀφ' ἧς ἀπεσχίσθη, ἀλλὰ καὶ νὰ φέρῃ σύγχυσιν τῶν λαῶν καὶ ἀλληλομαχίαν διὰ τῆς ὑπάρξεως δύο ὀρθοδόξων ἐπισκόπων εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μέρος, ὅπερ ἀδυνατοῦμεν νὰ παραδεχθῶμεν, ὡς ἀντιθρησκευτικόν, ὑπεύθυνοι ὄντες ἀπέναντι ὅλης τῆς ὀρθοδοξίας, πρὸς ἣν ἐσμὲν ἠναγκασμένοι νὰ ἀπολογηθῶμεν· ἐνῷ δύνανται, διὰ τῆς μεταβολῆς τοῦ σχήματος καὶ τῆς σημειώσεως ἐν τοῖς Αὐτοκρατορικοῖς βερατίοις ὅτι εἰσὶ σχισματικοὶ ἐπίσκοποι, νὰ τελῶσι τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα, ἀπαλλάσσοντες καὶ τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν τῆς δεινῆς θέσεως, καὶ ἡμᾶς τῆς εὐθύνης, καὶ τὰς σοβαρὰς προλαμβάνοντες συνεπείας τοῦ δικαίως ἐξηγριωμένου ὑπὸ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος λαοῦ, ἄλλως φιλησύχου.

Ταῦτα ὑποβάλλων προσπίπτω εἰς τοὺς πόδας τῆς Ὑμετ. Χαριτοβρύτου Μεγαλειότητος, καὶ θερμότατα παρακαλῶ ὅπως στρέφουσα τὰ εὐεργετικὰ Αὐτῆς

SISMANOGLIO MEGARO

βλέμματα ἐπὶ τῆς ἀναξιοπαθούσης ἡμετέρας Ἐκκλησίας, ἧς τὴν διεύθυνσιν ἐνεπιστεύθη μοι, καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ Αὐτῆς, εὐδοκήσῃ νὰ διατάξῃ καὶ αὖθις τὴν ἀναγνώρισιν τῶν προαιωνίων ἡμῶν δικαίων, ὧν ἄνευ ἀδυνατεῖ νὰ ὑφίσταται ἡ Ἐκκλησία, τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος τῶν σχισματικῶν ἐπισκόπων καὶ τὴν ἐν τοῖς τυχὸν ἐκδοθησομένοις βερατίοις σημείωσιν τῆς φράσεως ἐπίσκοποι σχισματικοί, χωρὶς τῶν ὁποίων οὔτε ἡ ἐνταῦθα, οὔτε αἱ ἄλλαι ὀρθόδοξοι Ἐκκλησίαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἱστανται, τῆς θρησκείας ἡμῶν καιρίως προσβαλλομένης.

Εὐελπιστῶ ὅτι ἡ Ὑμετέρα θεοφρούρητος Μεγαλειότης ὡς ἄλλος φεγγοβόλος ἥλιος διὰ τῶν σωτηριωδῶν αὐτοῦ λάμψεων θὰ διαθερμάνῃ τὰς καρδίας ἡμῶν, διατελούντων ἐν νεκρικῇ ψυχρότητι, καὶ δῷ ζωὴν ὅπως εὐημεροῦντες ἀναπέμπωμεν διὰ παντὸς εὐχὰς πρὸς τὸν Ὕψιστον, ἵνα διαφυλάττῃ τὴν Ὑμετέραν εὐεργετικωτάτην μοι Μεγαλειότητα τὸν φιλόλαον καὶ λαοφιλῆ Ἄνακτα ἡμῶν ἄνοσον, ἄλυπον καὶ ὑγιᾶ ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου Αὐτοῦ θρόνου.

Τῇ 11 Ἰουλίου 1890.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

Ἀρ. Πρωθ. 3153.

Δ'.

ΠΑΡΑΙΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κ. Κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Ε'. ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΑ ΕΙΣ ΤΑ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΑ.

Σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ εὐγενέστατοι Κύριοι.

Γνωστή ἐστι πᾶσιν ὑμῖν ἡ κατάστασις τῶν καθ' ἡμᾶς ἀπό τινος χρόνου Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων· γνωσταὶ δὲ εἰσὶ καὶ πᾶσαι αἱ ἐπὶ τούτων γενόμεναι παρ' ἡμῶν ἐνέργειαι.

Ἠλπίζομεν ὅτι, κατόπιν τῶν προφορικῶν καὶ γραπτῶν παραστάσεων, δι' ὧν ἐξεθήκαμεν εἰς τὴν Σεβ. Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν διὰ μακρῶν καὶ λεπτομερῶς τὰς ἐκ τῆς ἀνακινήσεως τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος συμβάσας ἐκνόμους ἐπεμβάσεις καὶ παρανομίας, ἐπὶ ἀθετήσει τῶν ἀναλλοιώτων δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μετὰ τὰς δοθείσας μάλιστα ὑποσχέσεις καὶ διαβεβαιώσεις τῆς Α. Ὑψ. τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὅτι ἤθελεν εὐδοκήσει ἡ Σεβ. Κυβέρνησις νὰ δῷ πέρας εἰς τὸ καὶ αὖθις, ὡς μὴ ὤφελε, τεθὲν ἐπὶ τοῦ τάπητος προνομιακὸν ζήτημα, ἀπαλλάττουσα ἡμᾶς τῶν δυσχερειῶν. Δυστυχῶς ὅμως, ἀντὶ τῆς εὐκταίας λύσεως τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος, ἔφερεν εἰς μέσον ἕτερον ζήτημα, τῆς ἐκδόσεως τῶν βερατίων εἰς βουλγάρους ἀρχιερεῖς τῆς σχισματικῆς Ἐξαρχίας, ὅπερ θίγει

καιρίως τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν κανόνας. Μεθ' ὅλα δὲ τὰ διαβιβασθέντα ἐπὶ τούτου τακτίρια πρός τε τὴν Σεβ. Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν καὶ τὴν Α. Α. Μεγαλειότητα, ἐπληροφορήθημεν μετὰ λύπης, ὅτι οὐ μόνον αὐτοκρατορικὸς Ἰραδὲς ἐξεδόθη διὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν βερατίων, ἀλλὰ καὶ ἐπισήμως ἀνεκοινώθη ὅτι ἐκδοθήσονται προσεχῶς ταῦτα ἄνευ τῶν παρ' ἡμῶν τεθέντων ἀπαραιτήτων ὅρων.

Θλιβόμενοι τοίνυν ἐπὶ τῇ δεινῇ καὶ σπανίᾳ ταύτῃ καταστάσει τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὴ ἀνεχόμενοι ταύτην, διότι οὐ μόνον ἡ φωνὴ ἡμῶν οὐδόλως εἰσακούεται, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐναντία ἐξακολουθοῦσιν ἐνεργούμενα.

Διὰ ταῦτα παραιτούμεθα ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ τόυτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου καὶ τὴν παραίτησιν ἡμῶν ταύτην διαβιβάζομεν ἠτιολογημένην καὶ πρὸς τὴν Α. Ὑψ. τὸν Πρωθυπουργόν. Εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, τὸν θεμελιωτὴν τῆς Ἐκκλησίας, τὸν εἰπόντα «ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμὶ πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» ὅπως, καθάπερ πάντοτε, οὕτω καὶ νῦν διατηρήσῃ ἀλώβητον τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ αἵματος, Ἀμήν.

Ἔτει σωτηρίῳ αωψ' Ἰουλίου κγ'.

(ὑπογρ.) † ὁ πρώην Κωνσταντινουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.

Ἀρ. Πρωθ. 3153.

Ε'.

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ.

Τῇ Α. Ὑψηλότητι τῷ Πρωθυπουργῷ.

Ὑψηλότατε,

Ἤλπιζον ὅτι, κατόπιν τῶν προφορικῶν μου παραστάσεων καὶ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 22 Ἰουνίου ἐ. ἔ. Ταχιρίου μου, ἐν ᾧ ἀριθμῶν τὰς ἐκ τῆς ἀνακινήσεως τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος συμβάσας παρανόμους ἐπεμβάσεις οὕτω φανερῶς ἐπὶ τολμηρᾷ ἀθετήσει τῶν ἀναλλοιώτων δικαίων τῆς Ἐκκλησίας, κατεδείκνυον μετὰ λύπης τὴν παραλυσίαν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, θὰ προεκάλουν τὴν ἐξέλεγξιν καὶ ἐπανόρθωσιν τῶν ἐκνόμων κινημάτων. Ἤλπιζον ὅτι, κατόπιν τῆς Ὑμετέρας ἐπισήμου διαβεβαιώσεως, ὅτι θὰ ἀπεστέλλετο εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὁ τεσκερές, δι' οὗ ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις καὶ αὖθις κατιδοῦσα τὴν ἀναπόφευκτον ἀνάγκην καὶ τὸ χρήσιμον τῆς ὑπάρξεως τῶν συστατικῶν τῆς ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησιας αἰωνίων αὐτῆς δικαίων, νέον θὰ προσετίθη κῦρος καὶ οὕτω θὰ ἐπήρχετο ἡ γαλήνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἤλπιζον ὅτι, κατόπιν τῆς διαβεβαιώσεώς μου ἐπὶ τοῦ, ὡς μὴ ὤφελεν, ἀναφανέντος ζητήματος τῆς ἐκδόσεως αὐτοκρατορικῶν βερατίων εἰς ἀρχιερεῖς

τῆς σχισματικῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ὅτι τοῦτο ὡς αὐτόχρημα ἀντιθρησκευτικὸν καιρίως προσβάλλει ἅπασαν τὴν Ὀρθοδοξίαν καὶ διεκήρυττον ὅτι οὕτως ἀδύνατον ἀποβαίνει νὰ ὑφίσταται ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ Κράτει Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία, καὶ ὅτι οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος τις δύναται νὰ φέρῃ τὴν μεγίστην τῶν εὐθυνῶν ἀπέναντι ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν σοβαρωτάτων καὶ ἀνυπολογίστων συνεπειῶν, θὰ ἔπειθον τὴν Σεβαστὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν. Ἤλπιζον ὅτι ἡ φωνή μου ὡς φωνὴ τῆς ἐμπεπιστευμένης μοι Ἐκκλησίας θὰ εἰσηκούετο ἐπ' ἀγαθῷ τῆς τε Σεβαστῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἐκκλησίας μου. Ἀλλὰ δυστυχῶς οὐχὶ μόνον ὁ ἐπαγγελθεὶς τεσκερὲς δὲν ἀπεστάλη, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι προσετέθησαν παρανομίαι ἐπιβεβαιοῦσαι τὴν ἀποφασιστικὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἐκρίζωσιν τῶν προαιωνίων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν δικαίων, ἐναντίον τῶν τόσῳ ἐπισήμως παρὰ πάντων τῶν ἐνδόξων Σουλτάνων ἐπικυρωθεισῶν διὰ βερατίων καὶ χαττίων παραχωρήσεων τοῦ σοφωτάτου καὶ περινουστάτου πολιτικοῦ ἐκείνου Μωάμεθ τοῦ πορθητοῦ αὐτολεξεὶ εἰπόντος «ἀπόλαυε ἐν εἰρήνῃ πάντων τῶν προνομίων τῶν προκατόχων σου κ. τ. λ.» ἐναντίον τῶν ἐπισήμων διαβεβαιώσεων τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως πρὸς πᾶσαν τὴν Εὐρώπην διὰ στόματος τοῦ ὑπουργοῦ Ῥεσὴτ Πασᾶ, διακοινοῦντος τὴν 26 Μαΐου τοῦ 1853 ὅτι «ἡ τιμὴ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἀπαιτεῖ νὰ περιφρουρῇ ἔν τε τῷ παρόντι καὶ τῷ μέλλοντι ἀπὸ πάσης προσβολῆς τὰ ὑπὸ τῶν Σουλτάνων κεχορηγημένα δίκαια

καὶ προνόμια τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας»· καὶ διὰ τοῦ ἐπὶ πολιτικῇ περινοίᾳ ἐξοχωτάτου Ἀλῆ Πασᾶ διαβεβαιοῦντος ὅτι «τὰ Πατριαρχεῖα συγκεντροῦσι σύνολον ἀστικῶν καὶ θρησκευτικῶν δικαίων, ὥστε δύναταί τις ἀληθῶς εἰπεῖν, ὅτι ἐκτὸς τῆς πολιτικῆς οἱ χριστιανοὶ διοικοῦνται, δικάζονται καὶ διέπονται ὑπὸ χριστιανικῆς μᾶλλον ἢ μουσουλμανικῆς Ἀρχῆς»· θέλοντος διὰ τούτων ὅπως ἀποκρούσῃ τὴν κατηγορίαν τῆς Ῥωσσικῆς Κυβερνήσεως διϊσχυριζομένης κατὰ Μάϊον τοῦ 1854 ὅτι ἄμεσος γίνεται ἐπέμβασις τῆς Ὀθωμανικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ παραβίασις τῶν θεσμῶν αὐτῆς ἐπὶ προφάσει μεταρρυθμίσεως κ. τ. λ. . . . . Ἐναντίον, λέγω, αὐτῶν τῶν θείων καὶ ἱερῶν τῆς Ὀρθοδοξίας Κανόνων καὶ θεσμῶν, οὓς ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις ὡσανεὶ ἀντικαθιστῶσα δι' ἄλλων αὐτῆς νόμων πέμπει εἰς ἐπαρχίας ἐχούσας τοὺς κανονικοὺς αὐτῶν Ἀρχιερεῖς ἄλλους, τοὺς τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς τίτλους πρὸς τοὺς ἡμετέρους Ὀρθοδόξους· ἐν ᾧ εὐμενῶς διακειμένη πρὸς τοὺς πιστοὺς αὐτῇ ὑπηκόους καὶ συνεπὴς πρὸς τὰς πανδήμως καὶ ἀπ' αἰώνων ἐξακολουθούσας διαβεβαιώσεις αἵτινες ἐστερέωσαν ἀναλλοίωτον καθεστὼς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν μου, ἔπρεπεν ἵνα φυγαδεύσῃ πᾶσαν ἔκνομον κατ' αὐτοῦ κίνησιν σπουδαιότατον ἐπαπειλοῦσαν τὸν κίνδυνον.

Ἐπειδὴ, Ὑψηλότατε, τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἡμῶν δίκαια, ὧν ἄνευ δὲν δύναται ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία

SISMANOGLIO

νὰ ὑρίσταται, ὡς προεῖπον, ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ Κράτει, ἐξακολουθοῦσι συστηματικῶς νὰ καταπατῶνται·

Ἐπειδὴ διὰ τῆς Ἐκδόσεως Αὐτοκρατορικῶν βερατίων τοῖς Ἐπισκόποις τῆς βουλγαρικῆς ἐξαρχίας, μὴ διακρινόντων αὐτοὺς ὡς σχισματικοὺς ἀπὸ τῶν Ὀρθοδόξων Ἀρχιερέων, αὐτὴ ἡ Ὀρθοδοξία καιρίως προσβάλλεται.

Ἐπειδὴ πολλάκις καὶ προφορικῶς καὶ γραπτῶς παραστήσας τὴν μεγίστην σπουδαιότητα τῶν συμβαινόντων, καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν σοβαρωτάτας συνεπείας, ὧν τὴν ὑπερτάτην εὐθύνην ἀδυνατῶ νὰ φέρω, δὲν εἰσηκούσθην·

Διὰ ταῦτα διαμαρτυρόμενος ἐναντίον τῶν παραιτίων τῆς τοιαύτης ἐλεεινῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας μου, παραιτοῦμαι τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, τὴν δὲ παραίτησίν μου ταύτην ὑποβαλὼν εἰς τὰ δύο Σώματα, γνωστοποιῶ καὶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ὑψηλότητα, ἐπιφυλασσόμενος νὰ ἀπολογηθῶ ἐνώπιον τῆς Ὀρθοδοξίας.

Τῇ 23 Ἰουλίου 1890.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

Ἀρ. Πρωθ. 3164.

Στ'.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ (ΜΑΖΒΑΤΑΣ) ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. ΥΨ. ΤΟΝ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΝ.

Ὑψηλότατε,

Μετὰ λύπης ὑποβάλλομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Ὑψηλότητι ὅτι ἡ Α. Θ. Παναγιότης ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Διονύσιος ὁ Ε'. κατέθηκε σήμερον εἰς τὰ δύο Σώματα, τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, τὴν ἀπὸ τοῦ Πατριαρχικοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου παραίτησιν αὐτοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκτίθησι καὶ τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως, ἣν ἐδήλωσεν ὅτι ἐμελλε ν'ἀποστείλῃ καὶ πρὸς τὴν Σεβαστὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν.

Ἐπειδὴ οἱ λόγοι οἱ προκαλέσαντες τὴν παραίτησιν ταύτην τῆς Παναγιότητός του δὲν εἶναι ἐκ τῶν προβλεπομένων ὑπὸ τῶν ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Ἐθνικῶν Κανονισμῶν, τῶν προκαλούντων καὶ ἐπιβαλλόντων τὴν παραίτησιν τοῦ Πατριάρχου, οὔτε προέρχονται ἐκ διαφωνίας τινὸς τῆς Α. Θ. Παναγιότητος πρὸς τὰ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις δύο Σώματα, ἤτοι τὴν Ἱερὰν Σύνοδον καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον, ἀλλ' ἐκ τῆς στάσεως τῆς Σεβαστῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸ προνομιακὸν καὶ τὸ τῶν Βερατίων ζήτημα, καθὰ δηλοῦται τοῦτο καὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς παραιτήσεως, τῷ ἀναπτύσσοντι τὰ αἴτια, ἅτινα ἠνάγκασαν

τὴν Παναγιότητά του ὅπως δῷ αὐτὴν, τοὺς λόγους τούτους συμμεριζόμεθα πληρέστατα καὶ οἱ ὑποφαινόμενοι, ἀδυνατοῦμεν ὅμως ν' ἀποδεχθῶμεν τὴν παραίτησιν, καὶ παρακαλοῦμεν θερμῶς καὶ τὴν Σεβαστὴν Αὐτοκρατορικὴν Κυβέρνησιν ὅπως εὐαρεστηθῇ καὶ αὕτη ἵνα μὴ ἀποδεχθῇ αὐτὴν, ἀλλ' αἴρουσα τοὺς λόγους καὶ τὰ αἴτια τὰ προκαλέσαντα ταύτην ἐπιβραβεύσῃ τὴν γαλήνην καὶ ἡσυχίαν εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, μὴ ἐπιθυμοῦσα νὰ περιαγάγῃ αὐτὴν εἰς τὴν ἐπικειμένην ἐσχάτην παραλυσίαν.

Τῇ 23 Ἰουλίου 1890 (1306).

Τὰ μέλη τῆς Ἱ. Συνόδου.

† ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ — † ΔΕΡΚΩΝ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ — † ΒΕΡΡΟΙΑΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ — † ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ — † ΣΩΖΟΥΓΑΓΑΘΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ — † ΜΟΓΛΕΝΩΝ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ — † ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ † ΠΡΟΙΚΟΝΗΣΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.

Τὰ Μέλη τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Συμβουλίου.

ΞΕΝΟΦΩΝ ΖΩΓΡΑΦΟΣ — ΔΗΜ. ΓΕΝΙΔΟΥΝΙΑΣ — ΓΡΗΓ. ΓΑΡΟΦΑΛΛΙΔΗΣ — ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ — ΒΑΣ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ.

Ἀρ. Πρωθ. 3204.

Ζ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. ΕΞ. ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣ. ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Διὰ ταχυρρίου ὑπεβάλετε τῇ Α. Υ. τῷ πρωθυπουργῷ ὅτι, ἐπειδὴ εἰσέτι ἐγγράφως δὲν διετυπώθησαν αἱ προφορικαὶ διαβεβαιώσεις αἱ δοθεῖσαι Ὑμῖν περὶ διαφυλάξεως τῶν θρησκευτικῶν προνομιῶν καὶ παραχωρήσεων ἀλωβήτων καὶ περὶ διατηρήσεως τῆς ἰσχύος αὐτῶν ὡς ἀνέκαθεν· καὶ ἐπειδὴ ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως ἡ χορηγία Ὑψηλῶν Βερατίων τοῖς Βουλγάροις Ἐπισκόποις, παραιτεῖσθε διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας.

Ἡ Α. Ὑψηλότης γράφει δι' Ὑψηλοῦ Τεσκερὲ νὰ κοινοποιήσω τῇ Ὑμ. Παναγιότητι ὅτι, τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος προνομιῶν καὶ παραχωρήσεων ἐξησφαλισμένων οὐσῶν, τὰ παράπονα προῆλθον ἐκ τῆς ἀμφιβολίας ἥτις παρήχθη προκειμένου περὶ συμμορφώσεως πραγμάτων τινῶν πρὸς τοὺς δικαστικοὺς νόμους, καὶ ὅτι πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων (καρὰρ) ἐπὶ ὑποθέσεων, ὧν ἡ ἐξέτασις (τετκὶκ) καὶ ἐξομάλισις (τεσβιγιὲ) ἀνήκει τοῖς Ὑμετέροις Πατριαρχείοις, ὡρίσθησαν διατυπώσεις τινές· ὅσον δ' ἀφορᾷ

*

εἰς τὸ ζήτημα τῆς χορηγίας Ὑψηλῶν Βερατίων τοῖς Βουλγάροις Ἐπισκόποις, ὅτι ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου νέον τι δὲν ἐγένετο, ἀλλ' ὅτι πρόκειται περὶ ἐκδόσεως καὶ χορηγίας κατὰ τὴν τάξιν Ὑψηλῶν Βερατίων πρὸς ἐπικύρωσιν ἐκλογῆς καὶ τοῦ διορισμοῦ δύο Βουλγάρων ἐπισκόπων ἐκλεγέντων εἰς τὴν χηρεύουσαν θέσιν δύο ἑτέρων προηγουμένως διωρισμένων δυνάμει Ὑψηλοῦ Βερατίου, καὶ ὅτι ἑπομένως δὲν ὑπάρχει λόγος παραιτήσεως τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος. Διὸ ἡ Α. Ὑψηλότης ἐλπίζει καὶ ἀναμένει ὅτι ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης θὰ ἐξακολουθήσει ὡς καὶ πρότερον νὰ ἐκπληροῖ καλῶς τὰ καθήκοντα αὐτῆς.

Ἐφ' ᾧ πρὸς δήλωσιν ἐγράφη ὁ παρὼν φιλικὸς τεσκερές.

Τῇ 20 Ζηλ-Χητζὲ 1307.
25 Ἰουλίου 1306 (1890).

Ὑπουργὸς **ΡΙΖΑ**.

Ἀρ. Πρωθ. 3205.

Η.'

ΕΤΕΡΑ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Ἀριθ. 46.

Πρὸς τὴν Α. Π. τὸν Πατριάρχην τῶν Ρωμαίων.

Ἡ ὑμετέρα Π. εἶχεν ὑποβάλει διὰ Ταχυρίου τῇ Α. Υ. τῷ πρωθυπουργῷ, ὅτι αἱ ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις (καραρ-ναμέ) ἐπὶ ὑποθέσεων ἀποκλειστικῶς τῆς δικαιοδοσίας αὐτῶν δὲν ἐκτελοῦνται ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων.

Εἰς ἀπάντησιν ἡ Α. Υ. ἔγραψε καὶ διέταξε τὰ ἑξῆς·

Συνεπείᾳ τοῦ ὡς ἀνωτέρω ὑμετέρου Ταχυρίου, ἐγένοντο αἱ δέουσαι ἐξετάσεις. Ἐκ τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ὑποθέσεων, αἱ μὲν καθαρῶς θρησκευτικαὶ, ἤτοι ἡ συγκρότησις τοῦ γάμου καὶ ἡ διάλυσις αὐτοῦ, ὡς καὶ αἱ περὶ τραχώματος καὶ προικὸς, ὑπάρχουσι δυνάμει τοῦ ὑψηλοῦ Βερατίου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ ἀνατεθειμέναι εἰς τὰ ὑμέτερα Πατριαρχεῖα, ὥστε περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει λόγος παραπόνων, ἐκ δὲ τῶν ὑποθέσεων δι' ἃς τὰ Πατριαρχεῖα παραπονοῦνται, τὸ μὲν ζήτημα τοῦ ὁρισμοῦ διατροφῆς εἶνε ἐκ τῶν παρεπομένων τοῦ διαζυγίου, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐννοεῖται, ὅτι καὶ τοῦτο εἶνε τῆς ἁρμοδιότητος τῶν Πατριαρχείων.

SISMANOGLIO

μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι, ἐὰν τὸ ἓν μέρος ἤθελεν ἀμφισβητήσει τὸ ποσὸν τῆς διατροφῆς, ὅπερ ἤθελεν ὁρίσει τὸ Πατριαρχεῖον, εἰς τὰ ὑμέτερα Πατριαρχεῖα ἤθελεν ἀνατίθεσθαι ἡ τροποποίησις καὶ ἡ διόρθωσις αὐτοῦ. Τὰ δὲ Πατριαρχεῖα θέλουσι προβαίνει εἰς ἐξετάσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ θέλουσι δεικνύει τρόπον ἐξομαλίσεως. Ἐν περιπτώσει δὲ δισταγμοῦ περὶ τὴν παραδοχὴν τῆς ἐξομαλίσεως ταύτης, τὰ ἐκτελεστικὰ τμήματα θέλουσιν ἐνεργεῖ, τῇ αἰτήσει τοῦ ἐνδιαφερομένου, τὸ δέον ἐπὶ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων ὡς ἐπὶ τῶν συνήθων ὀφειλετῶν (μεδγιοῦν). Τοῦτο ἀπαιτεῖ ἡ φύσις τοῦ πράγματος.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς διαθήκας, κατὰ τὴν ἐν τῷ Δουστοὺρ κατακεχωρισμένην ὑψηλὴν ἐγκύκλιον τῆς 7ης Σαφὲρ 1278 περὶ τοῦ τρόπου τῆς καταγραφῆς τῶν χριστιανικῶν περιουσιῶν, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐγκύκλιον τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργείου τῆς 14 Ῥεβιοὺλ-ἐββὲλ 1295, ὅταν τις πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἤθελε διαθέσει τὸ τρίτον τῆς περιουσίας αὐτοῦ εἴς τινα ἀγαθοεργὰ καθιδρύματα, μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἡ διαθήκη αὕτη θέλει εἶναι ἔγκυρος κατὰ τὸ σερῒ. Ἐὰν δὲ ὁ ἀποθανὼν ἤθελε δι' ἐγκύρου ἐγγράφου συντεταγμένου ἐπὶ παρουσίᾳ ἐγκρίτων ἐκ τοῦ Ἔθνους αὐτοῦ μαρτύρων καὶ ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Ἐπισκόπου ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτοῦ, διανείμει ζῶν ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν καὶ τὰ κτήματα (ἐμλὰκ) εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν γνησίων αὐτοῦ κληρονόμων, ἢ εἰς ἄλλους χωριστὰ, τὸ δὲ μερίδιον ἑκάστου ἤθελε

χωρίσει καὶ παραδώσει, τὰ τοιαῦτα ἐγγραφα μετὰ τὴν ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν θέλουσιν ἰσχύει καὶ δὲν θὰ ὑπάρχει ἀνάγκη ἐκ νέου καταγραφῆς καὶ διανομῆς. Κατὰ τὸ γράμμα τῶν ἐγκυκλίων τούτων, ἡ ἀπόδειξις τῆς γνησιότητος τῆς διαθήκης συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Ἐπισκόπου, ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν ἐπικύρωσιν τοῦ ὅτι αἱ διαθῆκαι αὗται συνετάχθησαν καὶ κατεστρώθησαν ἐν τῷ κώδηκι συνῳδὰ τῇ περὶ τούτου τάξει, τῶν περὶ βακουφίων, δημοσίων γαιῶν, καὶ ἄλλων τοὺς πολιτικοὺς νόμους θιγόντων ἀντικειμένων θεωρουμένων κατὰ τὸ 3.ον ἄρθρον τοῦ περὶ Μικτοῦ Συμβουλίου Κεφαλαίου τῶν Πατριαρχικῶν Κανονισμῶν ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Κράτους ὡρισμένοις δικαστηρίοις καὶ συμβουλίοις. Ἐπομένως ἐθεωρήθη εὔλογον, ἵνα γίνωνται διεκταὶ αἱ τοιαῦται διαθῆκαι αἱ ἀφορῶσαι καθαρῶς μούλκια, χρήματα καὶ ἄλλα κινητὰ, τῶν ἐπιστέγων (μουσεκαφὰτ) ἀκινήτων βακουφικῶν καὶ τῶν γαιῶν βακουφικῶν τε καὶ δημοσίων ὑπαγομένων εἰς τοὺς περὶ γαιῶν καὶ βακουφικῶν νόμους καὶ κανονισμούς.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὰ γραφόμενα τῆς Α. Υ. τοῦ Πρωθυπουργοῦ τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἀπεφάσισε διὰ τοὺς ἀνωτέρω λόγους τὴν κοινοποίησιν τοῦ πράγματος, ὅπως κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐνεργῶνται τὰ δεόντα, διὰ ταῦτα πρὸς δήλωσιν τούτων ἐγράφη ὁ παρὼν φιλικὸς Τεσκερές.

Τῇ 20 Ζηλ-Χηλτζὲ 1307.
25 Ἰουλίου 1306 (1890).

Ὑπουργὸς **PIZÃ.**

ISMANOGLIO

Ἀρ. Πρωθ. 3204.

Θ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥΣ ΥΠΟΥΡΓ. ΤΕΣΚΕΡΕΔΕΣ (ΔΕΥΤΕΡΑ ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΩΣ).

Τῇ Α. Ἐξοχότητι τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε,

Ἤλαβον καὶ διῆλθον ἐπισταμένως τοὺς ὑπὸ ἡμερομ. 25 Ἰουλίου ἐ. ἔ. καὶ 20 Ζηλχητζὲ 1307 δύο Τεσκερέδες τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος, ἀφορῶντας τὸν μὲν εἰς τὸ προνομιακὸν ζήτημα, τὸν δὲ εἰς τὴν ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας παραίτησίν μου καὶ τὴν ἔκδοσιν τῶν Αὐτοκρατορικῶν Βερατίων τοῖς δυσὶ σχισματικοῖς ἐπισκόποις διὰ τὰς ἐπαρχίας Σκοπείων καὶ Ἀχρίδος.

Ἀπαντῶν ἐκδηλῶ ὅτι ἡ Σεβ. Αὐτοκρ. Κυβέρνησις προτρέπουσά με ὅπως ἐξακολουθῶ ὡς καὶ πρότερον τὰ τῆς Πατριαρχείας καθήκοντα, ἐπειράθη ὡς δείκνυται νὰ ἄρῃ τὰ αἴτια, τὰ προκαλέσαντα τὴν παραίτησίν μου, ἅτινα νομίζει ὅτι εἰσὶν ἡ μὴ ἐκτέλεσις τῶν ἁρμοδίως ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων ἐκδιδομένων ἀποφάσεων ἐπὶ γάμου προικὸς, διαθήκης, τραχώματος καὶ διατροφῆς· οὕτω δὲ ἀναφέρεται ἐν τῷ τεσκερὲ ὅτι τὰ περὶ διαλύσεως γάμου, τραχώματος καὶ προικὸς ὑπάρχουσι δυνάμει τοῦ Ὑψηλοῦ Βερατίου καὶ τοῦ

Κανονισμοῦ ἀνατεθειμένα εἰς τὰ ἡμέτερα Πατριαρχεῖα· ἐπίσης καὶ τὸ περὶ διατροφῆς, ὡς παρεπόμενον τοῦ διαζυγίου, ἐννοεῖται, λέγει, ὅτι καὶ τοῦτο εἶνε τῆς ἁρμοδιότητος τοῦ Πατριαρχείου, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἐὰν τὸ ἓν μέρος ἤθελε διαμφισβητήσει τὸ ποσὸν τῆς διατροφῆς, ὅπερ ἤθελεν ὁρίσει τὸ Πατριαρχεῖον, εἰς τὰ ἡμέτερα Πατριαρχεῖα ἤθελεν ἀνατίθεσθαι ἡ τροποποίησις καὶ ἡ διόρθωσις αὐτοῦ, τὰ δὲ Πατριαρχεῖα θέλουσι προβαίνει εἰς ἐξετάσεις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ θέλουσι δεικνύει τρόπον ἐξομαλίσεως· ἐν περιπτώσει δὲ δισταγμοῦ περὶ τὴν παραδοχὴν τῆς ἐξομαλίσεως ταύτης, τὰ ἐκτελεστικὰ τμήματα θέλουσιν ἐνεργεῖ τῇ αἰτήσει τοῦ ἐνδιαφερομένου τὸ δέον ἐπὶ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων, ὡς ἐπὶ τῶν συνήθων ὀφειλετῶν· αἱ δὲ διαθῆκαι τότε θὰ ὦσι δεκταὶ καὶ θὰ ἐκτελῶνται, ὅταν συμφώνως πρὸς τὴν Ὑψ. Ἐγκύκλιον τῆς 7 Σεφὲρ 1278 καὶ τὴν τῆς 14 Ρεβιὸκλ-ἐββὲλ 1295 θὰ γίνωνται αὗται· δηλ. ὅταν τις, πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἤθελε διαθέσει τὸ τρίτον τῆς περιουσίας του εἴς τινα ἀγαθοεργὰ καταστήματα, μετὰ τὸν θάνατον ἡ διαθήκη θὰ εἶνε ἔγκυρος κατὰ τὸ Σερῆ. Ἐὰν δὲ ὁ ἀποθανὼν ἤθελε δι' ἐγκύρου ἐγγράφου, συντεταγμένου ἐπὶ παρουσίᾳ ἐγκρίτων τοῦ ἔθνους αὐτοῦ μαρτύρων καὶ ἐπικεκυρωμένου ὑπὸ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Ἐπισκόπου ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν Βακουφικῶν, δημοσίων γαιῶν καὶ ἄλλων τοὺς πολιτικοὺς νόμους θιγόντων ἀντικειμένων, διανείμει ζῶν ὅλην αὐτοῦ τὴν περιουσίαν καὶ τὰ κτήματα,

εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν γνησίων αὐτοῦ κληρονόμων, ἢ εἰς ἄλλους χωριστά, τὸ δὲ μερίδιον ἑκάστου ἤθελε χωρίσει καὶ παραδώσει, τὰ τοιαῦτα ἔγγραφα, ἀποδεικνυόμενα γνήσια θὰ ἰσχύωσι κτλ.

Ἐπιτρέψατέ μοι, Ἐξοχώτατε, νὰ παρατηρήσω ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ τῆς διατροφῆς ὅτι ἀντὶ τοῦ διαμφισβητεῖν τὸν ἕνα τῶν διαδίκων τὴν ἐκτελεστέαν ἀπόφασιν καὶ παραπέμπεσθαι ὑπὸ τοῦ ἐκτελεστικοῦ τμήματος αὖθις εἰς τὰ Πατριαρχεῖα πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς διαφορᾶς, νομίζω ὅτι εἶνε νόμιμον καὶ ὀρθόν, ὁ ἀπαρεσκόμενος εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ ποιῆται χρῆσιν τῶν ἐνδίκων αὐτοῦ μέσων ἐν τοῖς ἁρμοδίοις Ἐκκλησιαστικοῖς δικαστηρίοις καὶ ἀκολούθως ἐκτελῆται ἡ ἀπόφασις κατὰ τὰς διαγορεύσεις τοῦ περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων νόμου, ὡς καὶ τοῦ 39 ἄρθρου τοῦ αὐτοῦ νόμου, ἐκδοθέντος τῇ 27 Τζεμαζτουλ-ἀχὴρ 1295.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ περὶ διαθήκης, ἐφιστῶ τὴν προσοχὴν τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος ὅτι, ὅπως τὰ περὶ γάμου, προικὸς, τραχώματος, εἰσὶ δυνάμει τοῦ Ὑψ, Βερατίου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ ἀνατεθειμένα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα καὶ δικάζονται κατὰ τοὺς θρησκευτικοὺς ἡμῶν νόμους, οὕτω καὶ τὰ περὶ διαθηκῶν εἰσὶν ἀνατεθειμένα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα δυνάμει τοῦ Κανονισμοῦ, ἑπομένως εἰσὶν ἄσχετα πρὸς τὴν ἔγκρισιν ἢ μὴ τοῦ Σερῆ, ὡς ὄντος πρὸς ἡμᾶς ξένου θρησκευτικοῦ νόμου, οὐδ' ὑποβάλλονται εἰς αὐτὸ κατά τε τὴν Διακοίνωσιν τῆς 18 Μαρτίου 1878 τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν,

λέγοντος, ὅτι «συνῳδὰ γνωμοδοτήσει τοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ἡ νομιμότης δωρεᾶς μεταξὺ ζώντων ἢ κληροδοτήματος ἀπὸ διαθήκης, ἀφορώντων εἰς ἀκίνητα, οὐδαμῶς ὑποβάλλεται τῇ βεβαιώσει καὶ κυρώσει τῶν δικαστηρίων τοῦ Σερῆ», ὡς καὶ κατὰ τὴν Βεζυρικὴν Ἐγκύκλιον τῆς 8 Ὀκτωβρίου 1868 καὶ 4 Ρετζὲπ 1825 «τὸ τῶν Ρωμαίων Πατριαρχεῖον ἀνήγγειλεν ὅτι καθ' ἡδές τινες ἐπεμβαίνουσιν εἰς ὑποθέσεις, ἀποβλεπούσας εἰς τὴν θρησκείαν, οἷον διαθήκης, προικοσυμφώνου, συνοικεσίου κτλ. Ἐπειδὴ δὲ αἱ τοιαῦται ὑποθέσεις διεξάγονται εἰς τὰς μητροπόλεις καὶ ἐμποδίζεται ἡ τῶν ἄλλων δικαστηρίων ἐπέμβασις, διὰ ταῦτα ἀπαγορεύεται κτλ.». Ἡ διαθήκη καθ' ἡμᾶς, Ἐξοχώτατε, εἶνε πρᾶξις ἐνεργουμένη μετὰ θάνατον, ἑπομένως ἡ ἰδέα τοῦ χωρίσαι τὸν διαθέτην τὰ μερίδια τῆς κληρονομίας καὶ παραδοῦναι πρὸ τοῦ θανάτου εἰς ἕνα ἕκαστον, πρὸς οὕς κατὰ νόμον διατίθησι, τοῦτο καθ' ἡμᾶς πᾶν ἄλλο εἶνε παρὰ διαθήκη. Ἡ Σεβ. Κυβέρνησις ἀναγνωρίσασα, ὡς πάντοτε οὕτω καὶ νῦν, τὴν διαθήκην τῶν Χριστιανῶν ὡς πρᾶξιν Ἐκκλησιαστικὴν, ἀνάγκη νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ τὸν σαφῆ καὶ εὐκρινῆ αὐτῆς σκοπὸν, τὴν ἁρμοδιότητα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν ἐπί τε τῆς γνησιότητος, τοῦ ἐγκύρου ἢ μὴ, καὶ τῆς διαδικασίας τῶν περὶ διαθήκης διαφορῶν· ἄλλως διαθήκη, οἵαν διατυποῦσιν αἱ ἀνωτέρω ἐγκύκλιοι, δὲν εἶνε οὔτε δύναται νὰ ὀνομασθῇ διαθήκη χριστιανῶν, ἀλλ' εἶνε ἁπλοῦν δωρητήριον καὶ οὐδὲν πλέον, ὡς καλῶς διέκρινε καὶ ὁ τῶν

Ἐξωτερικῶν Ὑπουργὸς εἰς τὴν ἀπὸ 18 Μαρτίου 1878 Διακοίνωσιν αὐτοῦ πρὸς τὰς Δυνάμεις.

Ἕτερος λόγος τῆς παραιτήσώς μου εἶνε ἡ ἐλεεινὴ κατάστασις τῶν Σχολῶν, εἰς ἣν περιήγαγον αὐτὰς αἱ κατὰ τόπους πολιτικαὶ ἀρχαι, ἐνταῦθα μὲν κλείουσαι τὰς Σχολάς, ἐκεῖ καταδιώκουσαι τοὺς ἐπιτρόπους τῶν Σχολῶν, ἀλλαχοῦ ἀπειλοῦσαι καίπου φυλακίζουσαι διδασκάλους καὶ διδασκαλίσσας, ὡς μὴ δυνάμεναι νὰ ἀποσπάσωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ὑπακούειν τοῖς κατὰ τόπον μητροπολίταις, τοῖς μόνοις ὑπευθύνοις ἀπέναντι τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, εἰς τὴν ἐποπτείαν τῶν ὁποίων τὸ μὲν Ἔθνος ἔχει, καὶ τοιούτους ἐννοεῖ τοὺς ἀρχιερεῖς αὐτοῦ, ἀείποτε ἀνατεθειμένην τὴν διανοητικὴν, ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν διάπλασιν, ἡ δὲ Σεβ. Κυβέρνησις πᾶσαν ἀπ' αἰώνων ἐμπιστοσύνην, καὶ ταύτην διετράνωσε διὰ τοῦ ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων φιρμανίου, οὗ ὁ Σχολιαστὴς Φουὰτ πασᾶς ἔλεγε, προκειμένου περὶ τῶν ἱδρυθέντων καὶ διευθυνομένων ὑπὸ τῶν Κοινοτήτων Σχολείων ὅτι «πληρεστάτη ἐλευθερία ἀφέθη αὐτοῖς ὑπὸ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, ἥτις οὐδέποτε ἐπεμβαίνει.....»· διὰ δὲ τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ, τοῦ ἀπορρέοντος ἐκ τοῦ ἀνωτέρω φιρμανίου, ἐξησφάλισε μὲν ἑαυτὴν ἀπὸ πάσης διδασκαλίας, ἀντιβαινούσης εἰς τὰ καθεστῶτα, ἐξησφάλισε δὲ τῷ Ὀρθοδόξῳ πληρώματι διδασκαλίαν, συνάδουσαν ταῖς θρησκευτικαῖς, ἠθικαῖς καὶ κοινωνικαῖς αὐτῶν ἀνάγκαις. Εἶνε περιττὸν νὰ ἀναφέρω τὰ ἄρθρα τοῦ Κανονισμοῦ 19 καὶ 20 περὶ τῶν σχέσεων Πατριάρχου καὶ Συνόδου,

3 καὶ 5 περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ Συμβουλίου, καθ' ἃ ἡ ἵδρυσις Σχολῶν, ὁ διορισμὸς Ἐφόρων, ἡ μεμελετημένη ἔγκρισις τοῦ διδακτικοῦ συστήματος καὶ τῶν προγραμμάτων, καὶ ἐν γένει ἡ ὑπεύθυνος ἐποπτεία πρὸς τὴν ἔμφρονα καὶ ἀποτελεσματικὴν διεύθυνσιν τῶν Ἐθνικῶν ἐκπαιδευτηρίων, εἰσὶν ἐκ τῶν ἀδιαφιλονεικήτων δικαιωμάτων τῶν Πατριαρχείων ἐν τῇ Βασιλευούσῃ, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις, κατὰ συνεκδοχὴν, τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπῶν.

Ἄλλη αἰτία, σπουδαίως συμβάλλουσα εἰς τὴν παραίτησίν μου, εἶνε ἡ δεινὴ θέσις τῶν ἱερέων ἀπέναντι τῶν δικαστηρίων. Πρὶν ἢ ἡ Σεβ. Κυβέρνησις, κατανοήσασα τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην, ἀποδεχθῇ τὴν κανονικὴν λύσιν τοῦ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων ζητήματος, ἀνεφύη τὸ περὶ ὁρκωμοσίας αὐτῶν· ἡ δὲ περαιτέρω ἀναβολὴ, τίς οἶδεν ὁποίαν σοβαρὰν σύγχυσιν θὰ ἐπενέγκῃ, πράγματα σπουδαῖα παρέχουσαν τῇ τε Αὐτοκρατορικῇ Κυβερνήσει καὶ τοῖς Πατριαρχείοις· ἐνῷ ἡ ὑποβληθεῖσα ἄλλοτε λύσις τοῦ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων ζητήματος συνάδει καὶ πρὸς τὸν ἱερατικὸν χαρακτῆρα τοῦ ἱερέως καὶ πρὸς τὸ Αὐτοκρ. Βεράτιον, οὐδεμίαν δὲ οὐσιώδη μεταβολὴν ἐπιφέρει εἰς τοὺς Γενικοὺς νόμους τοῦ Κράτους· ἔστι δὲ αὕτη: «ὁ κατηγορούμενος ἐπ' ἐγκλήματι ἱερεὺς κρατεῖται ἐνταῦθα μὲν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἐν ταῖς μητροπόλεσι καὶ ἐπισκοπαῖς, μέχρις οὗ ἐκ τῶν ἀνακρίσεων ἀποδειχθῇ ἡ ἐνοχὴ ἢ ἡ ἀθωότης αὐτοῦ καὶ ἂν μὲν εὑρεθῇ ἀθῶος, ἀπαλλάσσεται·

ἂν δὲ ἔνοχος, ἐπειδὴ θὰ ὑποστῇ καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως, ἀνάγκη νὰ δικασθῇ ὑπὸ τοῦ ἁρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου· ἀποδειχθείσης δὲ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ, μετὰ τὴν καθαίρεσιν παραδίδοται τῇ πολιτικῇ ἀρχῇ· ἐν ἐναντίᾳ δὲ περιπτώσει ὑφίσταται τὴν πολιτικὴν αὐτοῦ ποινὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ τόπῳ, σώζοντι τὴν ἱερότητα τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐξευτελισμοῦ, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ λίαν ἀναγκαῖον διὰ τὸ γόητρον, ὅπερ πρέπει νὰ ἔχῃ ἀπέναντι τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ποιμαινομένου λαοῦ ὁ ἱερεύς».

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν ὁρκωμοσίαν τῶν ἱερέων, ἐπαναλαμβάνω ὅσα ἐλέχθησαν πολλάκις· ὅτι ὁ ὑποχρεούμενος εἰς ὅρκον ἱερεὺς ἀποστέλλεται εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ἀρχήν, ἔνθα διαβεβαιοῖ ἐν τῇ ἱερατικῇ αὐτοῦ συνειδήσει ὅτι θὰ εἴπῃ γυμνὴν τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐδὲν ἕτερον, τοῦθ' ὅπερ ἀπεδέχθη ἄλλοτε ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Πρωθυπουργός.

Τελευταία καὶ σπουδαία αἰτία τῆς παραιτήσεώς μου εἶνε ἡ εἰς σχισματικοὺς ἐπισκόπους ἔκδοσις Αὐτοκρατορικῶν Βερατίων, ἀπαραλλάκτων πρὸς ὅσα δίδονται τοῖς ὀρθοδόξοις ἀρχιερεῦσιν, ὅπερ, ὡς πολλάκις καὶ γραπτῶς καὶ προφορικῶς ἀνέπτυξα, εἶνε αὐτόχρημα ἀντιθρησκευτικόν, προσβάλλον καιρίως αὐτὴν τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἐνώπιον τῆς ὁποίας οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος τις θὰ τολμήσῃ οὐχὶ νὰ ἐνδώσῃ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ φαντασθῇ τοιαύτην ἔνδοσιν· καὶ ἐνῷ ἐγὼ ἐπέμεινα παρὰ τῇ Α. Ὑψηλότητι, πρὸς τῇ μεταβολῇ τοῦ σχήματος, ἣν ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἐνεργήσῃ κατὰ προηγουμένην

συνεννόησιν μετὰ τῶν Πατριαρχείων, καὶ εἰς τὴν σημείωσιν ἐν τοῖς Βερατίοις ὅτι εἰσὶ σχισματικοὶ ἐπίσκοποι, αἴφνης καὶ παρ' ἐλπίδα μανθάνω ὅτι δύο τοιοῦτοι ἔλαβον τὰ Βεράτια, ἀπαράλλακτα πρὸς τὰ τῶν ἡμετέρων καὶ ἄνευ προηγουμένης ἐκτελέσεως τῆς ὑποσχεθείσης μεταβολῆς τοῦ σχήματος ἀπῆλθον εἰς ἐπαρχίας Ὀρθοδόξων, οὐχὶ βεβαίως ἵνα ποιμάνωσιν, ἀλλ' ἵνα προξενήσωσι σύγχυσιν καὶ γενικὴν ἀναστάτωσιν. Τοῦτο οὔτε ἤλπιζον οὔτε ἐφανταζόμην ὅτι θὰ ἐνηργεῖτο ἀπέναντι τῆς ἐπισήμου καὶ ρητῆς διαβεβαιώσεως τῆς Α. Ὑψηλότητος τοῦ Πρωθυπουργοῦ, ὅπερ ἀπεθάρρυνε καὶ ἀπήλπισεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, οὐχὶ μόνον ἐμέ, οὐχὶ μόνον τὴν Ἱερὰν Σύνοδον, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἥτις ἔχει νὰ σκεφθῇ περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῆς ἐν τῇ Ὀθωμανικῇ Αὐτοκρατορίᾳ.

Ἐάν, Ἐξοχώτατε, μὴ τακτοποιηθῶσι τὰ ὡς ἄνωθι κακῶς κείμενα καὶ μὴ ἐπέλθῃ ἡ εὔτακτος καὶ ὁμαλὴ τῶν πραγμάτων κατάστασις εἰς τὸ πρὶν, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπαναλάβω ὅτι ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ ἀνακαλέσω ἣν δέδωκα παραίτησίν μου ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ ἐπομένως ἀδυνατῶ νὰ φέρω τὴν μεγίστην τῶν εὐθυνῶν ἀπέναντι τοῦ Ἔθνους, τῆς Ἐκκλησίας μου καὶ ἁπάσης τῆς Ὀρθοδοξίας.

Τῇ 28 Ζηλ-χητζὲ 1307.
2 Αὐγούστου 1306 (1890).

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

SISMANOGLIO MEGARO

Ἀρ. Πρωθ. 3407.

Γ'.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἀριθ. 57.

Πρὸς τὴν Α. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Προλαβόντως εἶχον γράψει τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι ἵνα ἐξακολουθῇ ἐργαζομένη ὡς πρότερον καλῶς, καθότι τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἐξετάσαν τοὺς λόγους τῆς ἀπὸ τῆς Πατριαρχείας παραιτήσεως Αὐτῆς, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ ἀφορμὴν παραιτήσεως.

Ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης εἰς ἀπάντησιν λόγον ποιουμένη περὶ τῶν κοινοποιηθέντων συνεπείᾳ τῆς ἀποφάσεως, καθ' ἣν αἱ περὶ συγκροτήσεως καὶ διαλύσεως τοῦ γάμου, τραχώματος καὶ προικὸς ὑποθέσεις εἶνε δυνάμει τοῦ Ὑψηλοῦ Βερατίου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ ἀνατεθειμέναι εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, λέγει ὅτι ἀδυνατεῖ ν' ἀνακαλέσῃ τὴν παραίτησιν Αὐτῆς ἐφ' ὅσον τὰ ἐν τῇ ἀπαντήσει Αὐτῆς ἐκτιθέμενα πέντε ζητήματα δὲν τακτοποιηθῶσι.

Τοῦ ἀπαντητικοῦ Αὐτῆς τούτου Ταχριρίου ὑποβληθέντος τῇ Α. Ὑψηλότητι τῷ Πρωθυπουργῷ, ἐλήφθη ἤδη Ὑψηλὴ Βεζυρικὴ ἀπάντησις διατυποῦσα τὰ ἑξῆς·

Τὸ πρῶτον τῶν ἐν λόγῳ ζητημάτων εἶναι αἱ ἀποφάσεις (ἰλιὰμ), αἱ ἐκδιδόμεναι παρὰ τῶν πνευματικῶν δικαστηρίων (μεχακίμι ρουχανιγιὲ) περὶ διατροφῆς νὰ ἐκτελῶνται ἀμέσως ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων, ὡς μὴ ὑπαρχούσης ἀνάγκης ν' ἀναθεωρῶνται. Ἀλλὰ τὸ Μικτὸν Συμβούλιον ἐπέχει θέσιν συμβουλευτικοῦ σωματείου (χεγιέτι μουσαβιρὲ) διὰ τὸν Πατριάρχην, καὶ διὰ τοῦτο μέχρι τοῦδε δὲν ἀνεγνωρίσθη κυβερνητικῶς ὡς δικαστήριον (μαχκεμὲ), αἱ δὲ ἀποφάσεις (καραρ-ναμὲ) ἃς ἔδιδεν ἐπὶ θεμάτων τῆς καθωρισμένης δικαιοδοσίας αὐτοῦ δὲν ἐκαλοῦντο ἰλιὰμ (δικαστικαὶ ἀποφάσεις). Διὰ τοὺς λόγους τούτους αἱ ἐκφράσεις πνευματικὰ δικαστήρια (μεχακίμι ρουχανιὲ), καὶ ἀποφάσεις δικαστικαὶ (ἰλιαμάτ) δέον νὰ διορθωθῶσι, νὰ ἰσχύῃ δὲ προκειμένου περὶ διατροφῆς ἡ ἀπόφασις ἣν τὸ Ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἔλαβεν ἐπὶ τῇ προηγουμένῃ αἰτήσει τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος, καὶ ἥτις ἐξετέθη ἐν τῷ προηγουμένῳ Τεσκερὲ ὃν ἀπέστειλα.

Τὸ δεύτερον τῶν ζητημάτων τούτων εἶναι νὰ λεχθῇ σαφῶς ὅτι ἡ ἐξέτασις τοῦ κύρους καὶ τῆς γνησιότητος τῶν διαθηκῶν κατὰ τοὺς Χριστιανικοὺς κανόνας, καὶ ἡ ἐκδίκασις τῶν ἐξ αὐτῶν ἀναφυομένων διαφορῶν καὶ δικῶν εἶνε ἀποκλειστικῶς, ὡς καὶ πρότερον, ἔργον τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, καθόσον τὰ περὶ διαθηκῶν τυγχάνουσι, κατὰ τὸν Κανονισμόν, τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου, τοῦθ' ὅπερ ὑποστηρίζεται καὶ ἐν τῇ Διακοινώσει τῆς 19 Μαρτίου 1879 τοῦ

SISMANOGLIO ARCHIVE

Αὐτοκρ. Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, διαλαμβανούσῃ ὅτι, ἡ νομιμότης τῆς δωρεᾶς ἢ διαθήκης ἀναφορικῶς τῶν δωρουμένων ἢ διατιθεμένων κτημάτων δὲν ὑποβάλλεται τῇ κυρώσει τῶν δικαστηρίων τοῦ Σερῆ. Καθὰ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἔγραφον ἐν τῷ προλαβόντι Τεσκερὲ, ἡ ἀπόδειξις τοῦ κύρους καὶ τῆς γνησιότητος τῶν διαθηκῶν, τῶν ἀφορωσῶν καθαρῶς μούλκια, χρήματα, καὶ λοιπὴν κινητὴν περιουσίαν — ἐκτὸς βακουφίων, δημοσίων γαιῶν, καὶ ἄλλων τοὺς πολιτικοὺς νόμους θιγόντων ἀντικειμένων, ἅτινα κατὰ τὸ τρίτον ἄρθρον τοῦ περὶ Μικτοῦ Συμβουλίου κεφαλαίου τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ δέον νὰ θεωρῶνται, ὡς πρότερον, ἐν τοῖς ὑπὸ τοῦ Κράτους ὡρισμένοις Συμβουλίοις καὶ δικαστηρίοις — συνίσταται εἰς τὴν ὑπὸ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, Ἐπισκόπου, ἢ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν ἐπικύρωσιν τοῦ ὅτι ἡ διαθήκη κατὰ τάξιν εἶνε συντεταγμένη καὶ εἰς τὸν κώδικα κατακεχωρισμένη, αἱ δὲ τοιαῦται ἐπικεκυρωμέναι διαθῆκαι θέλουσι γίνεσθαι παραδεκταὶ καὶ ἐκτελεῖσθαι.

Τὸ τρίτον τῶν ζητημάτων εἶνε νὰ ἐμποδισθῶσιν αἱ ἐπεμβάσεις, ἃς ἀπό τινος ὑφίστανται ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους ἀρχῶν τὰ ἐθνικὰ Σχολεῖα καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς διδάσκοντες. Ἀλλ' ἡ ἐπιθεώρησις τοῦ Σχολείων τῶν προωρισμένων διὰ τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ, καὶ τῶν προγραμμάτων αὐτῶν εἶνε ἐκ τῶν οὐσιωδῶν καθηκόντων τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐκ τῶν διατάξεων τοῦ περὶ δημοσίας ἐκπαιδεύσεως Κανονισμοῦ. Ἑπομένως ἡ ἀπὸ τῆς ἐπιθεωρήσεως ἐξαίρεσις τῶν σχολείων τῶν ρωμαϊκῶν κοινοτήτων οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτραπῇ ποσῶς, οὔτε ἐν τοῖς ἀρχαίοις προνομίοις ὑπάρχει, ὡς εἰκὸς, διάταξίς τις περὶ αὐτοῦ. Διὰ ταῦτα καὶ ἐπειδὴ οἱ διδάσκαλοι καὶ αἱ διδασκάλισσαι, ὡς ἰδιῶται καὶ ὡς μὴ ἔχοντες κανὲν προνόμιον, δέον ὁσάκις ὁ νόμος ἀπαιτήσῃ, νὰ εἰσάγωνται εἰς δίκην καὶ νὰ ἐνεργῆται ἐπ' αὐτῶν τὸ νόμιμον, ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης πρέπει νὰ σαφηνίσῃ ποῦ ἐγένετο ἡ ἐπέμβασις, περὶ ἧς ὁ λόγος, καὶ εἰς τί αὕτη συνίσταται.

Τὸ τέταρτον τῶν ζητημάτων εἶναι ἐν ταῖς ποινικαῖς ὑποθέσεσιν οἱ κατηγορούμενοι κληρικοὶ νὰ προσωποκρατῶνται ἐνταῦθα μὲν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἐν ταῖς Μητροπόλεσι καὶ ἐν ταῖς ἐπισκοπαῖς, μέχρις οὗ ἐκ τῶν ἀνακρίσεων καὶ τῆς προδικασίας ἀποδειχθῇ ἡ ἐνοχὴ ἢ ἡ ἀθωότης αὐτῶν, καὶ ἐν περιπτώσει μὲν ἀθωότητος ν' ἀπολύωνται, ἄλλως ἐὰν μὲν ἐκκλησιαστικῶς ἐξετασθῇ καὶ ἀποδειχθῇ ἡ ἐνοχὴ αὐτῶν, ν' ἀφαιρῆται τὸ ἱερατικὸν ἀξίωμα καὶ παραδίδηται ὁ ἔνοχος τῇ κατὰ τόπους ἀρχῇ· ἐὰν δ' ἐκκλησιαστικῶς δὲν ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ κατηγορούμενος ἔπραξε πρᾶξιν συνεπάγουσαν τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος, νὰ ὑφίσταται ὁ τοιοῦτος τὴν ποινὴν ἐν ἰδιαιτέρῳ μέρει ἐπιτρέποντι τὴν ἀπὸ προσβολῆς προφύλαξιν τοῦ διατηρηθησομένου ἱερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος· ἐπειδὴ δὲ οἱ κληρικοὶ κωλύονται θρησκευτικῶς ἀπὸ τοῦ νὰ ὀρκίζωνται ὡς ὁ ἁπλοῦς λαὸς, ὅτι δέον νὰ ὁρισθῇ ἡ ὁρκωμοσία αὐτῶν κατὰ τοὺς θρησκευτικοὺς νόμους. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ εἰς τὴν ὁρκωμοσίαν,

SISMANOGLIO

ἐπειδὴ ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης προηγουμένως εἶχε δηλώσει ὅτι θρησκευτικῶς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὁρκίζωνται οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ ὡς οἱ ἰδιῶται, ἀνετέθη εἰς τὸ Συμβούλιον τοῦ Κράτους ἡ σύνταξις Κανονισμοῦ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ τὰ ἀστικὰ ἐγκλήματα τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, ἐπειδὴ μήτε θὰ εἶνε δυνατὸν νὰ ἐπιτραπῇ ἡ ἐξαίρεσις αὐτῶν ἀπὸ τῶν διατάξεων τοῦ νόμου ἐν τοῖς τοιούτοις ἐγκλήμασι, μήτε βλέπομεν τὸ Πατριαρχεῖον δικαιούμενον νὰ ζητῇ τοιαύτην ἐξαίρεσιν, προβάλλον θρησκευτικὰς προνομίας, διὰ τοῦτο περὶ τῶν τοιούτων ἐγκληματούντων θὰ ἐξακολουθῇ ἐνεργούμενον ὅ, τι ἀνέκαθεν ἐγίνετο.

Τὸ πέμπτον εἶνε ὅτι ἐνῶ τὸ Πατριαρχεῖον ἀνέμενεν ἵνα ἐν τῷ Ὑψηλῷ Βερατίῳ τῷ δοθησομένῳ τοῖς Βουλγάροις Ἐπισκόποις σημειωθῇ διακρίσεως χάριν ὁ ὅρος «σχισματικὸς ἐπίσκοπος», καὶ ἐνῶ ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Πρωθυπουργὸς ὑπεσχέθη ἵνα συνεννοούμενος μετὰ τοῦ Πατριαρχείου ὑποχρεώσῃ τοὺς σχισματικοὺς Βουλγάρους Ἐπισκόπους εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἐνδύματος, ἐν τούτοις καὶ τὰ δοθέντα Ὑψηλὰ Βεράτια εἶνε ἀπαράλλακτα τῶν διδομένων τοῖς ὀρθοδόξοις Μητροπολίταις, καὶ ἡ μεταβολὴ τοῦ ἐνδύματος δὲν ἐνηργήθη, τοῦτο δὲ προὐξένησε μεγάλην συγκίνησιν εἰς ὅλην τὴν ὀρθοδοξίαν. Ἐν τούτοις κατὰ τὰς δοθείσας ἐξηγήσεις, τὰ Βεράτια τὰ δοθέντα εἰς τοὺς Βουλγάρους ἐπισκόπους δὲν περιέχουσι τὴν λέξιν Ὀρθόδοξος, καὶ ἐγράφησαν ὡς ἔδει νὰ γραφῶσι,

τὸ δὲ περὶ μεταβολῆς τοῦ ἐνδύματος λεχθὲν ἀφορᾷ εἰς τὸ ὅτι ἐγένετο σύστασις τοιαύτη τῇ Βουλγαρικῇ Ἐξαρχίᾳ, συνῳδὰ τῇ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ληφθείσῃ ἀποφάσει.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Α. Ὑψηλότης ὁ Πρωθυπουργὸς γράφει ὅτι τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον ἀπεφάσισεν ἵνα κοινοποιήσω τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι τὰς ὡς ἀνωτέρω ἀπφάσεις αὐτοῦ, προάγομαι διὰ τοῦ παρόντος νὰ φέρω τοῦτο εἰς γνῶσιν Αὐτῆς.

Τῇ 7 Μουχαρρὲμ 1308.
11 Αὐγούστου 1306 (1890).

Ὑπουργὸς **PIZÃ.**

SISMANOGLIO

Ἀρ. Πρωθ. 3407.

ΙΑ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΤΕΣΚΕΡΕΝ (ΤΡΙΤΗ ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΙΤΗΣΕΩΣ).

Τῇ Α. Ἐξοχότητι τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε,

Διῆλθον μετὰ πάσης τῆς ἐπιστασίας καὶ τὸν ὑπὸ ἡμερομ. 6 μουχαρὲμ 1308 = 11 Αὐγούστου 1890 τεσκερὲν τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος, διαλαμβάνοντα τὸν τρόπον, καθ' ὃν ἐν τῷ ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ, ληφθείσης ὑπὸ μελέτην τῆς ὑπὸ ἡμερ. 28 Ζιλχιζὲ 1307 = 2 Αὐγούστου 1890 ἀπαντήσεώς μου, ἀνεσκευάσθησαν τὰ πέντε ζητήματα, ἄνευ τῆς λύσεως τῶν ὁποίων ἀδυνατῶ νὰ ἀνακαλέσω τὴν ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου παραίτησίν μου, ἤτοι τὸ περὶ διαδικασίας τῆς διατροφῆς, τὸ περὶ διαθήκης, Σχολῶν, διαδικασίας τῶν ἱερέων καὶ ὁρκωμοσίας αὐτῶν καὶ τῆς ἐκδόσεως Αὐτοκρατορικῶν Βερατίων τοῖς σχισματικοῖς βουλγάροις Ἐπισκόποις. Ἐν τῇ ἀνασκευῇ κατεῖδον ὅτι ἀναφέρονται ὅσα καὶ ἄλλοτε καὶ πρότριτα ἐπαναληφθέντα διὰ πραγματικῶν ἀπαδείξεων ἀνηρέθησαν ὑπὸ τῶν τεταγμένων εἰς προάσπισιν τῶν ἀναλλοιώτων καὶ θείων δικαίων τῆς Ἐκκλησίας μου, καὶ διὰ τοῦτο ἐνισχύθην ἐπὶ

μᾶλλον εἰς τὴν παραίτησίν μου ἐπιμένων εἰς ὅσα ἐν τῷ προλαβόντι μου Τακριρίῳ ἀνέφερα· οὐχ ἧττον καὶ τῆς εὐκαιρίας ταύτης δραττόμενος διὰ τελευταίαν φορὰν δὲν λείπω νὰ δώσω διασαφήσεις τινὰς πρὸς ἄρσιν παντὸς δισταγμοῦ ἐπὶ τῶν ἡλίου φαεινότερον διαλαμπόντων αἰωνίων δικαίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους μου.

Καὶ πρῶτον ὁ ὑμέτερος Τεσκερὲς ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς ἐκτελέσεως τῶν περὶ διατροφῆς ἀποφάσεων διαλαμβάνει ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται ἐπειδὴ δὲν εἶνε δικαστικαὶ πρέπει νὰ ἀναθεωρῶνται, διότι ἡ Σεβ. Κυβέρνησις οὐδέποτε ἀνεγνώρισε δικαστικὸν χαρακτῆρα εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, τὸ δὲ Συμβούλιον δὲν εἶναι δικαστήριον ἀλλὰ Συμβουλευτικὸν Σωματεῖον, οὔτε τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ὠνόμασε δικαστικὰς, ἀλλὰ (καράρια) γνωμοδοτήσεις, αἵπερ ὑποβάλλονται εἰς ἀναθεώρησιν.

Ἐξοχώτατε, πᾶσα ἀγωγὴ ἔχει ἀνάγκην ἑνὸς ἁρμοδίου Δικαστηρίου· τὸ ἀντικείμενον τῆς ὑποθέσεως ἡμῶν εἶναι αἱ ἀγωγαὶ συζύγων περὶ λύσεως γάμου καὶ τῶν ἐκ τούτου ἀπορρεόντων προικὸς καὶ τραχώματος, διατροφῆς κτλ. πάντα ταῦτα ἡ Σεβ. Κυβέρνησις εἶπε πάντοτε καὶ λέγει ὅτι εἰσὶν ἁρμοδίως ἀνατεθειμένα, δυνάμει τοῦ Βερατίου καὶ τοῦ Κανονισμοῦ, εἰς τὰ Πατριαρχεῖα. Τὰ Πατριαρχεῖα, ἤτοι τὰ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις εὑρεύοντα Σωματεῖα, Ἱερὰ Σύνοδος, Μικτὸν Συμβούλιον καὶ πνευματικὸν δικαστήριον, εἰς ἃ ἀναλόγως τῆς ὕλης παραπέμπει ὁ Πατριάρχης πᾶσαν

τοιαύτην ὑπόθεσιν πρὸς ἐκδίκασιν, εἶναι δικαστήρια ἢ οὔ; ἐὰν τὸ δεύτερον, τότε ἡ Σεβ. Κυβέρνησις ἀντιφάσκει πρὸς ἑαυτὴν καὶ ἀνάγκη νὰ δείξῃ ποῖον ἄλλο εἶναι τὸ ἁρμόδιον δικαστήριον ὅπως μάθωσι καὶ οἱ Χριστιανοί· ἐὰν τὸ πρῶτον, τὸ δικάζον Πατριαρχεῖον πῶς ἄλλως θὰ ὀνομασθῇ; ἐν ᾧ διέλαθε τὴν προσοχὴν τοῦ Ὑψηλοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, ὅτι ἐν τῷ Κανονισμῷ τὸ Συμβούλιον οὐδαμοῦ ὀνομάζεται συμβουλευτικὸν Σωματεῖον, αἱ δὲ ἐκδιδόμεναι ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἀποφάσεις καλοῦνται ἰλιὰμ (Ἄρθ. 10) καὶ αἱ ἀγωγαὶ δαβὰ (11) καὶ ἡ διαδικασία μουχακεμὲ (14) καὶ ὁ ἐνάγων μουδαΐ καὶ διὰ τὰ δικαστικὰ ἔξοδα ἐπιβάλλεται τοῖς διαδίκοις προκαταβολή· καὶ αὐτὸ τὸ Συμβούλιον θὰ ὠνομάζετο δικαστήριον ἐπὶ τῶν τοιούτων, ἐὰν καὶ τὰ τότε δικαστήρια τοῦ Κράτους δὲν ὠνομάζοντο Συμβούλια (δεαβί μετζλησσὶ) καὶ ἐν τῷ ἄρθρῳ 5 τοῦ περὶ διοργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ δικαιοδοσίας αὐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει (21 Ῥαμαζάν 1288) ἐκδοθέντος Νόμου καλοῦνται εἰδικὰ δικαστήρια καὶ ὅσα ἄλλα ἀναφέρω εἰς τὸ ὑπὸ ἡμερ. 26 μουχαρὲμ 1307 τακρίριόν μου· τὸ δὲ περιεργότερον ὅτι ἐπὶ τριάκοντα περίπου ἐτη ἑκατοντάδες ἀποφάσεων τῶν Πατριαρχείων ὑπὸ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως ἐξετελέσθησαν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης παρατηρήσεως, σωζόμεναι ἐν τοῖς Ἀρχείοις καὶ διατρανοῦσαι τὴν ἀλήθειαν. Δεύτερον ἔρχεται τὸ τῶν διαθηκῶν. ἡ Σεβ. Κυβέρνησις πάντοτε ἀνεγνώρισε καὶ οἱ Κανονισμοὶ διακηρύττουσι καὶ τόσα ἄλλα διατάγματα καὶ

διακοινώσεις πρὸς τὰς εὐρωπαϊκὰς δυνάμεις, ὅτι ἡ διαθήκη τῶν Χριστιανῶν, εἶναι θρησκευτικόν, ὡς ἐκ τούτου αἱ περὶ ταύτης διαφοραὶ εἰσὶν ἀνατεθειμέναι εἰς τὰ Πατριαρχεῖα· ἀφ' ἑτέρου ἡ Σεβ. Κυβέρνησις διατυποῖ ὅτι ἡ διαθήκη τῶν χριστιανῶν τότε θὰ ἦ ἀποδεκτὴ ὅταν τὶς διαθέτων τὴν περιουσίαν αὐτοῦ ζῶν διανείμῃ καὶ παραδώσῃ εἰς ἕνα ἕκαστον χωριστὰ τὸ μέρος κτλ..... ἡ τοιαύτη διαθήκη ἐπικυρωθεῖσα παρὰ Πατριάρχου, Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου εἶναι ἀποδεκτή· διὰ τῆς διατυπώσεως ταύτης ἀντιφάσκουσα πρὸς ἑαυτὴν, οὐ μόνον ἄρδην καταστρέφει τὸν σκοπὸν καὶ τὴν οὐσίαν τῆς διαθήκης παρὰ τοῖς χριστιανοῖς, ἀλλὰ καὶ συγχέει καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, ὑποχρεοῦσα αὐτοὺς νὰ ἐπικυρῶσιν ἔγγραφα συνταχθέντα κατὰ τὸ Σερῆ· ἡ διαθήκη, Ἐξοχώτατε, τῶν χριστιανῶν ἀφ' οὗ εἶναι θρησκευτικόν, πρέπει νὰ καταρτισθῇ κατὰ τὴν περὶ ταύτης θεσμοθεσίαν καὶ οὕτω νομίμως ἐπικυρωθεῖσα παρὰ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, ἢ Ἐπισκόπου ἔχῃ τὸ κῦρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἐνώπιον τῶν μόνων ἁρμοδίων Ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων, δικαζόντων κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἀνωτέρω θεσμοθεσίαν.

Τρίτον εἶναι τὸ τῶν Σχολῶν, δι' ἃς ὁ Τεσκερὲς ἀναφέρει ὅτι ἐγὼ ἐζήτησα νὰ ἀποκλείσω τὴν Σεβ. Κυβέρνησιν ἀπὸ τῆς ἐπιθεωρήσεως αὐτῶν καὶ μοὶ γίνεται ἐρώτησις ὁποῖαί τινες εἰσὶν αἱ ἐπεμβάσεις, ἐν ᾧ ἐγὼ ἐν τῷ τελευταίῳ μου Τακριρίῳ σαφῶς κατέδειξα ταύτας· ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ πρῶτον, τοὐτέστι τὸν

ἀποκλεισμὸν τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, οὐδεὶς οὐδέποτε ἐφαντάσθη τοιοῦτόν τι· ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐρώτησιν τῶν ἐπεμβάσεων ἀναφέρω ὅσα πολλάκις ἐλέχθησαν· ἀνέκαθεν ἡ ἐποπτεία καὶ διεύθυνσις τῶν Σχολῶν ἦτο ἀνατεθειμένη τοῖς Πνευματικοῖς ἀρχηγοῖς, οἵτινες μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς Συμβουλίων διώριζον τὸ προσωπικὸν τῶν διδασκάλων, ἐξασφαλίζοντες τοὺς μισθοὺς αὐτῶν ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων κληροδοτημάτων, συνέτασσον τὰ προγράμματα τῶν θρησκευτικῶν, ἠθικῶν καὶ λοιπῶν μαθημάτων, συμφώνως τοῖς καθεστῶσι· ἡ προαιώνιος αὕτη τάξις κατεκυρώθη καὶ ἐστερεώθη διὰ φιρμανίων, ὡς γνωστὸν, καὶ τοῦ Κανονισμοῦ, ἡ δὲ Σεβ. Κυβερνησις οἱανδήποτε παρατήρησιν εἶχε, ἀπηύθυνεν αὐτὴν πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγοὺς καὶ μόνους ὑπευθύνους, ὁπόθεν ἐλάμβανε τὰς δεούσας πληροφορίας· σήμερον αἱ ἐπιτόπιαι Ἀρχαὶ ἀπ' εὐθείας εἰσέρχονται εἰς τὰ Ἐκπαιδευτήρια, διατάττουσι τοὺς διδασκάλους νὰ παρουσιάζωσι τὰ διπλώματα αὐτῶν πρὸς ἔγκρισιν, ἀπαιτοῦσι τὴν ἐξέλεγξιν τῶν προγραμμάτων, ὡς ἐκ τῆς ἀρνήσεως δὲ ἐκείνων κλείουσι Σχολὰς, καταδιώκουσι τοὺς ἐπιτρόπους, παύουσι καὶ δὴ καὶ φυλακίζουσι τοὺς διδασκάλους κτλ..... αὗται εἰσὶν αἱ ἐπεμβάσεις αἱ γινόμεναι ἐναντίον τοῦ καθιερωμένου καὶ κεκυρωμένου καθεστῶτος, ἐναντίον τῆς εἰλικρινοῦς καὶ πιστῆς πρὸς τὴν Κυβέρνησιν στάσεως τῶν Ἀρχιερέων, κινδυνεύοντων νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς ἐστερημένοι τῆς ἐμπιστοσύνης, ἐναντίον τῆς συνειδήσεως τοῦ λαοῦ εἰθισμένου νὰ βλέπῃ τὰ τέκνα

του μορφούμενα θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς ὑπὸ τὴν ἄμεσον κηδεμονίαν τῶν πνευματικῶν αὐτοῦ πατέρων, ἐναντίον τῆς κοινῆς Ἐκκλησίας καὶ Ἔθνους πεποιθήσεως ὅτι ἀπολαύουσιν ἐλευθέρας ἐκπαιδεύσεως.

Τέταρτον εἶναι τὸ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων καὶ οὐχὶ, ὡς ἀναφέρει κατὰ λάθος ὁ Τεσκερές, τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, διότι περὶ τῆς δίκης αὐτῶν δὲν ὑφίσταται ζήτημα κατά τε τὸ Αὐτοκρατορικὸν Βεράτιον καὶ τὸν Κανονισμόν, λυθὲν πρὸ πολλοῦ, ὡς ἀναφέρει ὁ ὑπὸ ἡμερομ. 24 Ῥετζὲπ 1301 = 29 Μαρτίου 1300 ὑπουργικὸς Τεσκερὲς διατάσσων τὴν τότε ἐκλογικὴν Συνέλευσιν νὰ εὕρῃ τρόπον λύσεως τοῦ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων, ἤτοι τοῦ κατωτέρου κλήρου, ὅπερ καὶ ἐξετέλεσεν, ἀλλ' ἀγνοῶ διατί δὲν ἐκυρώθη τότε τὸ ἐν λόγῳ σχέδιον, ὅπερ καὶ τὴν Σ. Κυβέρνησιν ἱκανοποιεῖ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἀπαλλάσσει τῆς εὐθύνης, ἣν φέρει ἀπέναντι τοῦ ἱερατείου, οὐδὲ θὰ ἀνεχθῇ νὰ βλέπῃ ἐν τῷ προσώπῳ τῶν ἱερέων, μετὰ δίκην μονομερῆ εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ὡς οἱ λαϊκοὶ, ῥιπτομένων εἰς τὰς κοινὰς φυλακὰς, τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν καταφρονουμένην, ἐν ᾧ ἡ Σεβαστὴ Κυβέρνησις προκειμένου περὶ τῆς ὁρκωμοσίας τῶν ἱερέων χαίρω ὅτι τέλος ἐκτιμήσασα τὴν ὀρθότητα τῶν παραστάσεών μου ἀνεγνώρισε καὶ ἀπεδέχθη τὴν ὑπεροχικὴν θέσιν τῶν ἱερέων ἀπέναντι τῶν λαϊκῶν ἐπὶ τῆς ὁρκωμοσίας, ἥτις ἐστὶ μερικὴ δικαστικὴ πρᾶξις· κατὰ λογικὴν ὅθεν συνέπειαν δὲν δύναται παρὰ νὰ παραδεχθῇ τὴν διακριτικὴν ταύτην θέσιν

τῶν ἱερέων ἐν γένει ἐπὶ ὅλης τῆς διαδικασίας, ὅπερ καὶ ἀδιστάκτως ἀπεκδέχομαι.

Πέμπτον εἶναι τὸ περὶ ἐκδόσεως τῶν αὐτοκρατορικῶν Βερατίων τοῖς σχισματικοῖς Ἐπισκόποις, δι' ὃ ἐν τῷ Τεσκερὲ ἀναφέρεται ὅτι διὰ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐγένετο τρόπον τινὰ ἡ δέουσα ἱκανοποίησις, διότι ἐν τοῖς δοθεῖσι Βερατίοις ἡ λέξις ὀρθοδοξία δὲν ἀναφέρεται, καὶ ὅτι ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑποσχεθεῖσαν μεταβολὴν τοῦ σχήματος ἐγένετο τῇ ἐξαρχίᾳ ἡ δέουσα σύστασις· Ὅταν ἡ Α. Υ. ὁ Πρωθυπουργὸς μὲ προέτρεπεν ὅπως εὑρεθῇ τρόπος τις λύσεως διὰ τὸν διορισμὸν τοιούτων Ἀρχιερέων εἰς ἐπαρχίας ἐχούσας τοὺς κανονικοὺς αὐτῶν ἀρχιερεῖς εἶπον ὅτι οἱ περὶ τὴν ἐξαρχίαν ἢ πρέπει νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι εἶναι ὀρθόδοξοι, καὶ τότε ὀφείλουσι νὰ σεβασθῶσι τοὺς κανόνας καὶ θεσμοὺς τῆς ὀρθοδοξίας, ἢ ὅτι δὲν εἶναι καὶ τότε λύεται τὸ ζήτημα, καὶ δύνανται οὗτοι ἀνομολογήσαντες εἰς ποίαν ἄλλην Ἐκκλησίαν ἐκτὸς τῆς ὀρθοδόξου ἀνήκουσι, νὰ τελῶσιν ἐλευθέρως τὰ θρησκευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα· ἄλλο τι πλεῖον ἂν ζητῇ ἡ Σεβ. Κυβέρνησις, τοῦτο ἀνάγεται εἰς τὴν οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὥστε ἡ παράλειψις τῆς λέξεως ὀρθοδοξία δὲν λύει τὸ ζήτημα, ἀλλ' ἡ διασάφησις εἰς ποίαν Ἐκκλησίαν ἀνήκουσιν οὗτοι. Δυστυχῶς ἡ Σεβ. Κυβέρνησις ἀντὶ τοῦ ἀναγκάσαι τοὺς περὶ τὴν ἐξαρχίαν ἐμμένοντας εἰς τὸ σχίσμα νὰ ἀποδεχθῶσι τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος καὶ τὴν τροποποίησιν τοῦ Βερατίου, ἢ ἐπιτρέψαι τὴν συγκρότησιν οἰκουμενικῆς

Συνόδου, ἀναλαμβάνει αὕτη θέσιν ὑπερτάτου δικαστηρίου τῆς ὀρθοδοξίας καὶ λύουσα δῆθεν τὸ ζήτημα διὰ τῆς παραλείψεως τῆς λέξεως ὀρθοδοξίας ἐν τοῖς Βερατίοις, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐναντίον τῶν διαμαρτυρήσεών μου πρὸς καταφρόνησιν καὶ ἐξευτελισμὸν αὐτῆς τῆς ὀρθοδοξίας, ἤδη διανοουμένης τὸν τρόπον τῆς ἀποκρούσεως τιαύτης προσβολῆς γενομένης οὕτως ἐπισήμως παρὰ τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, ἥ τις καὶ διὰ νόμων καὶ διὰ διεθνῶν συνθηκῶν διεκήρυξε τὴν ἀκριβῆ προφυλακὴν πάσης θρησκείας ἀπὸ τῆς ἐλαχίστης προσβολῆς. Κατόπιν δὲ τοιαύτης ἀνελπίστου καταπατήσεως τῶν θείων δικαίων τῆς ὀρθοδοξίας προσκαλοῦμαι ὅπως Πατριαρχεύσω ἐπὶ Ἐκκλησίας οὕτως ἐκ θεμελίων διασαλευθείσης καὶ ὡς ἐν διωγμῷ ἱσταμένης. Εἶναι ποτὲ δυνατόν; Ἐπαναλαμβάνων λοιπὸν ὅσα ἐν τῷ τελευταίῳ μου Ταχυρίῳ ἀνέφερα καὶ ἐνταῦθα διεσάφησα, ἐπιμένω ὅπως πραγματοποιηθῶσι μετὰ πάσης ἀκριβείας, καὶ οὕτως ἐπέλθῃ ἡ εἰρήνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ δι' αὐτῆς ἁπάσῃ τῇ ὀρθοδοξίᾳ· ἄλλως διὰ τελευταίαν φορὰν διαβεβαιῶ πάσῃ δυνάμει ὅτι ἀδύνατον νὰ ἀνακαλέσω τὴν ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου παραίτησίν μου.

18 Μουχαρὲμ 1308 (1306).
21 Αὐγούστου 1890.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

SISMANOGLIO

Ἀρ. Πρωθ. 3512.

ΙΒ'.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ (ΜΑΖΠΑΤΑΣ) ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. ΕΞ. ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὑψηλότατε,

Οἱ εὐσεβάστως ὑποφαινόμενοι ἥτε Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑπομιμνήσκομεν τῇ Υ. Ἐξοχότητι καθὰ προλαβόντως ὑπεβάλομεν τῇ Α. Ὑψ. τῷ Πρωθυπουργῷ ὅτι συμμεριζόμεθα πληρέστατα τοὺς ἀναγκάσαντας τὴν Λ. Θ. Παναγιότητα νὰ παραιτηθῇ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, οὐδέποτε ὅμως θὰ ἀποδεχθῶμεν τὴν παραίτησιν αὐτῆς, ἀλλὰ παρακαλοῦμεν καὶ αὖθις τὴν Σεβαστὴν Κυβέρνησιν ὅπως εὐαρεστηθεῖσα ἐπισπεύσῃ ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἄρῃ τὰ τῆς παραιτήσεως αἴτια· καὶ ἐπιπρυτανεύσῃ τὴν εἰρήνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει διαβεβαιοῦμεν ὅτι μὴ δυνάμενοι ἐν τοιαύτῃ παραλυσίᾳ νὰ φέρωμεν τὴν μεγίστην τῶν εὐθυνῶν ἀπεναντι τῆς ἱεραρχίας καὶ τοῦ Ἔθνους, οὓς ἐκπροσωποῦμεν, θὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ ἀποσυρθῶμεν ἐγκαταλιμπάνοντες τὴν τύχην τῆς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας τῇ μερίμνῃ πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς ἃς δηλωθήσεται ἡ ἐπισπεύδουσα ἀνάγκη τῆς κοινῆς αὐτῶν συναντιλήψεως πρὸς σωτηρίαν.

Τῇ 20 Μουχαρρὲμ 1308.
23 Αὐγούστου 1306 (1890).

(Ἕπονται αἱ σφραγῖδες τῶν μελῶν τῆς Ι. Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου).

Ἀρ. Πρωθ. 3585.

ΙΓ'.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΠΕΡΙ ΣΥΣΤΑΣΕΩΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΝ ΤΗ Υ.Ψ. ΠΥΛΗ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων,

Λύριον Πέμπτην περὶ τὴν 8.ην καὶ ἡμίσειαν ὥραν συνέρχεται ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ὑπουργείῳ ἡ δι' Αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ὑπὸ τὴν Ἡμετέραν προεδρείαν συστᾶσα ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξέτασιν καὶ μελέτην αἰτήσεών τινων ἀφορωσῶν τὰς θρησκευτικὰς προνομίας.

Ἀξιοῦται τοίνυν ἡ Ὑμετέρα Παναγιότης ἵνα εὐαρεστουμένη ἀποστείλῃ κατὰ τὴν ρηθεῖσαν ὥραν εἰς τὸ ὑπουργεῖον ἕν ἢ δύο κατάλληλα πρόσωπα ἐκ τῶν Συνοδικῶν ὅπως ἐπερωτηθῶσι καὶ δῶσιν ἐξηγήσεις ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων.

Τῇ 25 Μουχαρρὲμ 1308.
29 Αὐγούστου 1306 (1890).

Ὑπουργὸς **ΡΙΖΑ**.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἀρ. Πρωθ. 3606.

ΙΔ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΤΕΣΚΕΡΕΝ.

Τῇ Α. Ἐξοχότητι τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε,

Ἀνέγνων ἐπισταμένως τὸν ἀπὸ 29 Αὐγούστου 1306 (1890) τεσκερὲν τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος δι' οὗ προσκαλοῦμαι ὅπως ἀποστείλω ἕνα ἢ δύο τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων πρὸς διαφώτισιν τῶν μεταξὺ Πατριαρχείων καὶ Σεβαστῆς Κυβερνήσεως ζητημάτων.

Ἀπαντῶν ἐκδηλῶ ὅτι διὰ τῶν διαμειφθέντων ἐγγράφων ἐπὶ τῶν ἐν λόγῳ ζητημάτων πᾶσα ἀνάπτυξις καὶ διασάφησις γενομένη λίαν ἐσκεμμένως ἐξηντλήθη· ἄλλως, ἐγὼ παρητημένος ἤδη τῆς Πατριαρχείας, οὐδεμίαν ἔχω πρὸς τὴν Ἱ. Σύνοδον ἐπίσημον σχέσιν, ἧς ἡ εἰρηνόδωρος ἐπάνοδος ἀπόκειται τῇ Σεβαστῇ Κυβερνήσει.

Τῇ 31 Αὐγούστου 1890 (1306).
28 Μουχαρρὲμ 1308.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

Ἀρ. Πρωτ. 3685.

ΙΕ'.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Π. τὸν Πατριάρχην τῶν Ρωμαίων.

Ἡ πρὸς ἐξέτασιν αἰτήσεών τινων τῶν Ὑμετέρων Πατριαρχείων ἐσχάτως δυνάμει αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ὑπὸ τὴν ἐμὴν προεδρείαν συστᾶσα ἐπιτροπὴ ἀπὸ τῆς σήμερον ἤρξατο τῶν ἐξετάσεων, συνερχομένη ἐν τῇ Ὑψ. Πύλῃ.

Ἐπειδὴ δὲ πρσεχῶς γνωστοποιηθήσεται ὑμῖν ἡ ἀπόφασις, ἣν ἡ Κυβέρνησις θέλει λάβει ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐξετάσεων τούτων, ἡ Α. Α. Μεγαλειότης διέταξεν ἵνα μὴ δοθῇ ἀφορμὴ ὥστε κανὲν τῶν μελῶν τῆς Ὑμετέρας Κοινότητος νὰ προβῇ εἰς δυσάρεστόν τι ἀτόπημα, ἀλλ' ἀναμένητε τὴν ἀπόφασιν ταύτην, κοινοποιηθῇ δὲ τοῖς ἁρμοδίοις ὅτι ἐὰν ἤθελε συμβῇ δυσάρεστόν τι, θέλουσι θεωρηθῇ ὑπεύθυνοι διὰ τοῦτο ὁ Πατρίαρχης καὶ οἱ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐργαζόμενοι.

Διὰ ταῦτα ἀξιῶ ἵνα συνῳδὰ τοῖς ἀνωτέρω ἐνεργήσητε τὰ δέοντα.

Τῇ 3 Σεφὲρ 1308.
6 Σεπτεμβρίου 1890 (1306).

Ὑπουργὸς **ΡΙΖΑ.**

Ἀρ. Πρωτ. 3685.

ΙΣτ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Ε. ΤΟΝ ΥΠΟΥΡΓΟΝ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ἐξοχώτατε,

Ἀνεκοινώθη μοι πρότριτα διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερ. 3 Σεφὲρ 1308, 5 Σεπτεμβρίου 1890 ἐπισήμου Τεσκερὲ τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος ὅτι, ἐπειδὴ ἡ Σεβ. Κυβέρνησις προσεχῶς θέλει γνωστοποιήσει τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων ἀπόφασιν αὐτῆς, Αὐτοκρατορικὸν διάταγμα μοὶ συνιστᾷ τὴν πρόληψιν παντὸς δυσαρέστου δυναμένου νὰ προέλθῃ παρά τινος τῶν μελῶν τῆς Ἡμετέρας Κοινότητος καθιστῶν ὑπευθύνους ἐπὶ τούτῳ τὸν Πατριάρχην καὶ τοὺς ἁρμοδίως ἐργαζομένους ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Εἰς ἀπάντησιν πληροφορῶ ὅτι παραιτούμενος τῆς Πατριαρχείας σαφῶς διετράνωσα ὅτι ἐγὼ ὡς Πατριάρχης κατὰ συνέπειαν καὶ τὰ κατὰ τοὺς Κανονισμοὺς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Πατριάρχου ἀδιασπάστως συνεργαζόμενα Σώματα, Ἱερὰ Σύνοδος καὶ Συμβούλιον, οὐχὶ μόνον οὐκ ἐσμὲν οἱ παραίτιοι τῆς ἐλεεινῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἐκ ταύτης προβλεπομένων σοβαρωτάτων συνεπειῶν ἀλλὰ καὶ διεμαρτυρήθην διὰ τοῦτο κατὰ τῶν παραιτίων, οἵτινες εἰσὶν οἱ προκαλέσαντες καὶ ἀντεχόμενοι ταύτης καὶ αὐτοὶ μόνοι εἰσὶν οἱ ὑπεύθυνοι·

ἄλλως τε τὸ Ἔθνος μου, ὅπως πάντοτε προσηνέχθη φρονίμως καὶ νομοταγῶς, οὕτω καὶ νῦν ἐξακολουθεῖ μεθ' ὑπομονῆς ἀλλ' ἐναγωνίως ἀπεκδεχόμενον τὴν ταχεῖαν τῶν ζωτικωτάτων αὐτοῦ ζητημάτων αἰσίαν λύσιν, τὴν μόνην δυναμένην εὐθύνας ἀφελεῖν δι' ἧς προσκομίσει εἰρήνης.

Τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1890.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

ΜΕΓΑΡΟ ΙΣΜΑΝΟΓΛΙΟ

Ἀρ. Πρωτ. 3900.

ΙΖ'.

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΑΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΘΡΟΝΟΥ.

Πανιερώτατε καὶ θεοπρόβλητε Μητροπολῖτα..... τὴν Ὑμετέραν Πανιερότητα ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ κατασπαζόμενοι ἥδιστα προσαγορεύομεν. Δύο συνεπληρώθησαν ἤδη ἔτη ἀφοῦ, ἀναξεσθείσης καὶ αὖθις τῆς πρὸ πολλοῦ ἐπουλωθείσης πληγῆς τοῦ λεγομένου προνομιακοῦ ζητήματος, ἡ Ἐκκλησία εἰς σοβαρὰς προέβη σκέψεις καὶ ἐνεργείας πρὸς ἀποσόβησιν τῶν προβλεπομένων δεινῶν ἀποτελεσμάτων· διότι οὐκ ἐπρόκειτο ἁπλῶς περὶ ἀμφισβητήσεως τῆς δικαστικῆς τῶν Πατριαρχείων ἁρμοδιότητος ἐν δίκαις περὶ διαθήκης, ἢ διατροφῆς, οὐδὲ περὶ ἀντικαταστάσεως ἔν τισιν ἐκπαιδευτηρίοις βιβλίου τινος ἐπιληψίμου θεωρουμένου, ἀλλὰ περὶ παντελοῦς ἀρνήσεως τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ δικαστικοῦ χαρακτῆρος, καὶ ἀφαιρέσεως ἀπ' αὐτῆς πάσης ἐποπτείας ἐπὶ τῶν ἡμετέρων σχολείων. Γνωσταὶ δέ εἰσιν ὅσαι κατ' ἐπαρχίας συνέβησαν ἀνελπίστως ἐπεμβάσεις ἐπὶ τῶν σχολιακῶν ὑπὸ τῶν κατὰ τόπους πολιτικῶν ἀρχῶν ἀπαιτουσῶν τὴν ἐξέλεγξιν τῶν προγραμμάτων καὶ τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων, ὧν τινες μὴ συμμορφωθέντες τῇ ἐπιταγῇ, εἰς στρατοδικεῖα παρεπέμφθησαν καταδικασθέντες εἰς πολύμηνον φυλάκισιν· ἄλλων δὲ ὁμογενῶν συζυγικαὶ διαφοραὶ

οὐ μόνον ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Βασιλευούσῃ πρὸς διαδικασίαν εἰς Μεχκεμέδες παρεπέμφθησαν καὶ τόσα ἄλλα ἔκνομα χώραν ἔλαβον· ὡσεὶ δὲ μὴ ἤρκει ταῦτα, ἕτερον ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεφύη ζήτημα τὸ περὶ ὁρκωμοσίας τῶν ἱερέων, τοὺς ἱερεῖς δηλονότι λαμβάνειν ὅρκον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, καὶ τοῦτο, ὅπως συμπληρωθῇ τὸ περὶ διαδικασίας ἐκκρεμὲς ζήτημα, τῶν ἱερέων ὑποχρεουμένων ὡς ἁπλῶν λαϊκῶν ἐναντίον τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν Αὐτοκρ. Βερατίων δικάζεσθαι μονομερῶς ἐν τοῖς Κυβερνητικοῖς Δικαστηρίοις, καὶ κρατεῖσθαι ἐν ταῖς κοιναῖς φυλακαῖς πρὸς ἀπότισιν τῆς ποινῆς αὐτῶν. Ἡ Ἐκκλησία ὀδυνηρῶς καθορῶσα τὴν ἀπογύμνωσιν ταύτην τῶν ἀναλλοίωτων αὐτῆς δικαίων, ἅπερ αἰῶνες ὅλοι ἐσεβάσθησαν καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνδόξου Πορθητοῦ Μωάμεθ τοῦ Β.ου μέχρι σήμερον ὑπὸ πάντων τῶν Σουλτάνων ἐπεκυρώθησαν καὶ ὑπὸ διεθνῶν συνθηκῶν ἐκρατύνθησαν, πᾶσαν αὐτῆς δύναμιν ἐξήντλησε, καὶ προφορικῶς καὶ γραπτῶς παραστήσασα τῇ τε Σεβ. Κυβερνήσει καὶ τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι ἐπανειλημμένως, ὅτι ἀδύνατον αὐτὴν ὑφίστασθαι χωρὶς τούτων ἐν τῷ Ὀθωμανικῷ Κράτει. Ἐνῷ δὲ ἀπεξεδέχετο τὴν ἀνάκτησιν τῶν δικαίων αὐτῆς, τῆς Α. Ὑψηλότητος τοῦ Ἡρωθυπουργοῦ διαβεβαίωσαντος, ὅτι ἡ Σ. Κυβέρνησις ἐπισταμένως μελετήσασα ἀνεγνώρισε τὰ δίκαια ἡμῶν, αἴφνης ἀνεκινήθη λίαν ἀπροσδοκήτως τὸ περὶ ἀποστολῆς ἐπισκόπων τῆς σχισματικῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας εἰς τὰς ἐπαρχίας Σκοπείων καὶ Πρεσπῶν.

Ἡ Ἐκκλησία μετὰ ἐμβριθῆ μελέτην καὶ ἀπόφασιν ἔσπευσεν, ἵνα παραστήσῃ τῇ Σ. Κυβερνήσει, ὅτι ὁ διορισμὸς αὐτῶν διϊσχυριζομένων, ὅτι εἰσὶν ὀρθόδοξοι οὐ μόνον ἀντιβαίνει τοῖς Αὐτοκρ. Βερατίοις καὶ Χαττίοις, διότι πᾶσα ἀποστολὴ ἀρχιερέων γίνεται συνεπείᾳ ἐκθέσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τὴν Ὑψ. Πύλην, ἀλλὰ καὶ καιρίως προσβάλλει αὐτὴν τὴν Ὀρθόδοξον θρησκείαν, οὐδαμῶς οὐδέποτε ἐπιτρέπουσαν εἶναι δύο ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους (Κανόνες — Α. Οἰκουμ. Συνόδ, η'. — Δ'. ι', ιβ', — Ζ'. ιε'.) ἀπήτησε δὲ τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος αὐτῶν ὡς σχισματικῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς Αὐτοκρ. Βερατίοις σημείωσιν, ὅτι εἰσὶ σχισματικοὶ ἐπίσκοποι, ἐξ ὧν εἰ καὶ ἀπεδέχθη ἡ Σ. Κυβέρνησις τὸ πρῶτον, ἐν τούτοις ἐναντίον τῆς ρητῆς διαβεβαιώσεως τοῦ Πρωθυπουργοῦ περὶ μεταβολῆς τοῦ σχήματος παρ' ἐλπίδα ἐγνώσθη, ὅτι δύο τοιοῦτοι ἐφοδιασθέντες τοῖς συνήθεσιν Αὐτοκρ. Βερατίοις καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐνδείξεως τῆς διαφορᾶς αὐτῶν ἀπὸ τῶν ἡμετέρων, ἀπεστάλησαν εἰς τὰς ἀνωτέρω ἐπαρχίας· ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἡ θαυμασίαν στάσιν ἐν πᾶσιν ἐπιδειξαμένη κατιδοῦσα τὴν ἀνάγκην τῆς ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παραιτήσεως, ὑπέβαλεν αὐτὴν τῇ τε Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ τῷ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίῳ συνεδριάζουσιν ὑπὸ τὴν προεδρείαν Αὐτῆς, ἐγνώρισε δὲ καὶ τῇ Σ. Κυβερνήσει ἐκθεῖσα τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως καὶ διαμαρτυρομένη κατὰ τῶν προκαλεσάντων αὐτήν. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον

διὰ κοινῆς ἐκθέσεως πρὸς τὴν Ὑψ. Πύλην ἐδήλωσαν, ὅτι συμμερίζονται πληρέστατα τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως τῆς Α. Θ. Παναγιότητος. ἀδυνατοῦσιν ὅμως ἀποδέξασθαι ταύτην, καὶ ἐξαιτοῦνται ὅπως καὶ ἡ Σ. Κυβέρνησις μὴ ἀποδεξηται τὴν παραίτησιν, ἀλλ' εὐαρεστηθῇ ἵνα ἄρῃ τὰ αἴτια τὰ προκαλέσαντα ταύτην, καὶ οὕτως ἐπαναγάγῃ τὴν γαλήνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Εἰς ἀπάντησιν, ἡ Σ. Κυβέρνησις ἐδήλωσεν, ὅτι ἀναγνωρίζει δικαστικὸν χαρακτῆρα τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπιτρέπουσα τὴν διαδικασίαν συζυγικῶν διαφορῶν, προικὸς, τραχώματος, διατροφῆς, καὶ οὐδὲν ἕτερον. Τὴν ἔκδοσιν δὲ Αὐτοκρ. Βερατίων τοῖς Σχισματικοῖς Ἐπισκόποις διὰ τὰς ἐπαρχίας Σκοπείων καὶ Ἀχρίδος παρέστησεν ὡς μὴ ὑφιστάμενον ζήτημα, ἅτε δηθεν καὶ ἄλλοτε ἐκδοθέντων, καὶ προσεκάλει τὴν Α. Θ. Παναγιότητα, ὅπως ἀναλάβῃ τὰ τῆς Πατριαρχείας καθήκοντα, ὡς ἀρθέντων τῶν λόγων τῆς παραιτήσεως. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀνέπτυξε καὶ αἴθις λίαν παρρησιασμένως τοὺς λόγους τῆς παραιτήσεως τοὺς ἀφορῶντας οὐ μόνον εἰς τὰ δικαστικὰ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπέμβασιν Αὐτῆς ἐν τοῖς σχολείοις, ὧν ἡ ἐποπτεία καὶ διεύθυνσις ἐστὶν ἐμπεπιστευμένη τοῖς μόνοις ὑπευθύνοις πνευματικοῖς ἀρχηγοῖς, ὡς ἀναφέρουσιν οἱ Κανονισμοὶ καὶ διατρανοῦσιν ἐπίσημοι διακοινώσεις καὶ ἐγκύκλιοι τῆς Σ. Κυβερνήσεως, εἰς τὴν κανονικὴν λύσιν τοῦ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων ζητήματος καὶ τὴν τῆς ὁρκωμοσίας αὐτῶν, εἰς τὴν κατὰ τὰ θέσμια ἡμῶν σύνταξιν διαθήκης καὶ ἀναγνώρισιν τῆς ἁρμο-

δίοτητος τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων ἐπὶ τοῦ ἐγκύρου ἢ μὴ αὐτῆς, καὶ τελευταῖον εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος τῶν σχισματικῶν ἐπισκόπων μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν τῶν Πατριαρχείων καὶ τὴν σημείωσιν ἐν τοῖς Αὐτοκρ. Βερατίοις τῆς φράσεως σχισματικοὶ ἐπίσκοποι, ὧν ἄνευ ἀδυνατεῖ οὐ μόνον αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ πᾶς ἄλλος πατριαρχεύειν ἐν συναισθήσει τῆς μεγίστης, ἣν φέρει εὐθύνης ἐνώπιον τῆς Ὀρθοδοξίας. Πρὸς ταῦτα ἡ Σ. Κυβέρνησις ἀπαντῶσα οὐ μόνον ἠρνήθη τὴν ἀποδοχὴν τῶν ἀνωτέρω, ἀλλ' ἀντιφάσκουσα πρὸς ἑαυτὴν, καὶ τὸν δικαστικὸν χαρακτῆρα διημφισβήτησεν, εἰποῦσα, ὅτι ἐπὶ τῶν συζυγικῶν διαφορῶν καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀπορρεόντων τὰ Πατριαρχεῖα ἔχουσι δικαίωμα ἐκδίδειν γνωμοδοτήσεις (καραρναμὲ) καὶ οὐχὶ δικαστικὰς ἀποφάσεις, ἐπιδεκτικὰς ἀναθεωρήσεως, ἀφορμὴν λαβοῦσα ἐκ τῆς γενομένης ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐν ἄλλοις παρατηρήσεως περὶ τῶν ἐπὶ τῆς διατροφῆς ἀποφάσεων, ὅτι δηλ. ὡς ἀποφάσεις δικαστικαὶ ἀνεπίδεκτοί εἰσιν ἀναθεωρήσεως ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων. Ἡ Α. Θ. Παναγίοτης, πρὸς Ἣν ἀπηυθύνετο ὁ ἀναλυτικὸς Τεσκερὲς τοῦ ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης, ἀπαντῶσα ἔδωκε τὰς δεούσας ἐφ' ὅλων διασαφήσεις ἐπειποῦσα τελευταῖον, ὅτι ἀδυνατεῖ ἀνακαλέσαι τὴν παραίτησιν Αὐτῆς, ἐὰν μὴ πρότερον ἡ Σ. Κυβέρνησις ἀναγνωρίσῃ τὰ τοσοῦτον σαφῶς διατρανωθέντα δίκαια τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπόσχῃ ἐπεμβαίνουσα εἰς καθαρῶς κανονικὰ ζητήματα. Ἡ δὲ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ

Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον διὰ κοινῆς ἐκθέσεως πρὸς τὴν Α. Ἐξοχότητα τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης παρεκάλεσαν καὶ αὖθις θερμῶς τὴν Σ. Κυβέρνησιν ὅπως ἐπισπεύσασα ἄρῃ τὰ αἴτια τὰ προκαλέσαντα τὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παραίτησιν τῆς Α. Θ. Παναγιότητος καὶ οὕτως ἐπιπρυτανεύσῃ τὴν γαλήνην τῇ Ἐκκλησίᾳ, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἀναγκασθήσονται ἀποχωρῆσαι τῶν Πατριαρχείων καταλιμπάνοντες τὴν τύχην τῆς ὡς ἐν διωγμῷ διατελούσης ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἰς τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, πρὸς ἃς δηλωθήσεται ἁρμοδίως ἡ ἐπισπεύδουσα ἀνάγκη τῆς ἀπὸ κοινοῦ συναντιλήψεως αὐτῶν πρὸς σωτηρίαν ἐκείνης. Μετά τινας ἡμέρας ἡ Α. Ἐξοχότης ἀναγγέλλουσα διὰ Τεσκερὲ τὴν Αὐτοκρατορικῷ διατάγματι σύστασιν Κυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς ξένης ὅλως τυγχανούσης τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων περὶ τῆς ἐξετάσεως τῶν ὁποίων διωρίσθη, ἐζήτησε παρὰ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος τὴν ἀποστολὴν ἑνὸς ἢ δύο Συνοδικῶν πρὸς διαφώτισιν τῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἀπήντησεν, ὅτι, ὡς παρῃτημένος οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν ἐπίσημον πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον ὅπως συνεννοηθῇ μετ' αὐτῆς περὶ τῆς ἀποστολῆς τῇ Σ. Κυβερνήσει Συνοδικῶν, συνέστησε δὲ ταύτῃ τὴν μελέτην τῶν σταλέντων ἐγγράφων τοσούτῳ σαφῶς ἀναπτυσσόντων τὰ ἐν λόγῳ ζητήματα. Δεύτερος κατόπιν ὑπουργικὸς Τεσκερὲς ἐστάλη ἀνακοινῶν, ὅτι ἤρξατο ἡ ἐπιτροπὴ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, καὶ, ὅπως πᾶσα ἐνέρ-

ISIS ANOGEIO

γεια τῆς Ἐκκλησίας δεσμευθῇ, διέταττεν, ἵνα ἀναμένωσι Πατριάρχης, Σύνοδος καὶ Συμβούλιον τὴν συνεπείᾳ τῆς γνωμοδοτήσεως τῆς ἐπιτροπῆς ἐκδοθησομένην ἐτυμηγορίαν τῆς Σ. Κυβερνήσεως, ὡσανεὶ ἐπρόκειτο περὶ πολιτικῶν ζητημάτων, καὶ καθίστα ὑπευθύνους πάντας ὁμοῦ ἐπὶ τοῦ τυχὸν συμβησομένου ἀτοπήματος· πρὸς ὃ ἀπαντῶσα ἡ Ἁ. Θ. Παναγιότης ὑπέμνησεν, ὅσα ἐγκαίρως διεβίβασεν, ὅτι δηλαδὴ παραίτιοι τῆς ἐλεεινῆς τῆς Ἐκκλησίας καταστάσεως καὶ τῶν ἐκ ταύτης προβλεπομένων σοβαρωτάτων συνεπειῶν εἰσὶν οἱ προκαλέσαντες καὶ ἀντεχόμενοι ταύτης, καὶ αὐτοὶ μόνοι εἰσὶν ὑπεύθυνοι. Κατόπιν τῶν τοιούτων ἱστορικῶν ἀναπτύξεων, διασαφήσεων, ζωηρῶν παραστάσεων καὶ θερμῶν παρακλήσεων, τὴν ἀκατανόητον ἐπιμονὴν τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως, ἐφ' ᾗς ἀπεφάσισεν οὐ μόνον ἀνατροπῆς προαιωνίου καθεστῶτος, ἀλλὰ καὶ πολιτικῆς ἐπεμβάσεως ἐπὶ καθαρῶς Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, μὴ κατανοούσης ἴσως, ὅτι ἐπισπεύδει τὴν ἐκ θεμελίων διάσεισιν τῆς Ἐκκλησίας, ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους καθορῶντες ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ μὴ δυνάμενοι φέρειν δωρεὰν τὴν τόσῳ βαρεῖαν εὐθύνην ὡς κωλυόμενοι πάσης νομίμου ἐνεργείας ἄνευ δηλ. κανονικοῦ Πατριάρχου, δικαίως παραιτηθέντος ὡς ἀδυνατοῦντος προασπίσαι τὰ δίκαια τῆς Ἐκκλησίας οὕτω σκληρῶς διωκομένης, περιῆλθον εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τοῦ ἀποχωρῆσαι τῶν Πατριαρχείων. Οὕτω, τὰ μὲν Πατριαρχεῖα κατελείφθησαν κενά,

ἐστερημένα πάσης λειτουργίας, πρὸς κοινὴν ἁπάντων θλῖψιν· ὁ δὲ ἱερὸς κλῆρος συνῳδὰ τοῖς ἱεροῖς κανόσιν ἐπαύσατο τῶν ἱεροτελεστιῶν. Τὴν, ὡς μὴ ὤφελεν, ἀλγεινὴν ταύτην κατάστασιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπιφυλάσσεται ἀναγγεῖλαι ταῖς ἀδελφαῖς αὐτοκεφάλοις Ἐκκλησίαις καὶ ἐξαιτήσασθαι τὴν ἀπὸ κοινοῦ συναντίληψιν. Ταῦτα ἀνακοινοῦσα καὶ τῇ Ὑμετέρᾳ Πανιερότητι εὐελπιστεῖ, ὅτι ἀδιστάκτως ὁμοφρονοῦσα συντελέσει διὰ τῆς ἐγνωσμένης Αὐτῆς συνέσεως εἰς τὴν εὐστάθειαν τῆς Ἐκκλησίας, πεποιθυῖα, ὅτι ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσράηλ τοῦ θεοῦ, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς πίστεως καὶ θεμελιωτοῦ Ἰεσοῦ, εἰς ὃν ἀφορῶντες ἐνώσωμεν τὰς εὐχάς, ὅπως ἐμβάλῃ βουλὰς ἀγαθὰς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τῷ φιλολάῳ καὶ φιλοδικαίῳ ἡμῶν Ἄνακτι.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν,

Τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1890.

Τῆς Περισπουδάστου ἡμῖν Αὐτῆς Πανιερότητος

Ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

† ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ — † ΔΕΡΚΩΝ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ — † ΒΕΡΡΟΙΑΣ καὶ ΝΑΟΥΣΗΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ — † ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ — † ΣΩΖΟΥΓΑΘΟΠΟΛΕΩΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ — † ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ — † ΜΟΓΛΕΝΩΝ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ — † ΠΡΟΙΚΟΝΗΣΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.

ISIS MANOGLIO MEGARO

Ἀρ. Πρωτ. 3971.

ΙΗ'.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἀριθ. 67.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Ἐξητάσθησαν ἐν ἰδιαιτέρᾳ Ἐπιτροπῇ καὶ ἐν Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ αἱ ὑπὸ τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος προβαλλόμεναι αἰτήσεις περὶ τῶν θρησκευτικῶν προνομιῶν.

Κατὰ τὰς γενομένας ἐξετάσεις, ἡ πρώτη τῶν αἰτήσεων τούτων εἶνε, αἱ ἀποφάσεις (ἰλιὰμ), αἱ ἐκδιδόμεναι ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων ἐπὶ ἀγωγῶν περὶ διατροφῆς, τραχώματος καὶ προικὸς, ἀπορρεουσῶν ἐκ τοῦ γάμου, νὰ ἐκτελῶνται ὡς πρότερον ὑπὸ τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων, καθότι ἡ συγκρότησις καὶ ἡ διάλυσις τοῦ γάμου ἀνήκουσιν εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

Αἱ ἐκ τῆς συνάψεως καὶ διαλύσεως τοῦ γάμου ἀπορρέουσαι ἀγωγαὶ τῆς διατροφῆς, τοῦ τραχώματος καὶ τῆς προικὸς ἀνέκαθεν θεωροῦνται ἐνταῦθα μὲν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, ἔξω δὲ ἐν ταῖς μητροπόλεσιν· ἡ ἀρχαία αὕτη τάξις καὶ τοῦ λοιποῦ θέλει τηρεῖσθαι. Ἐκτὸς τούτου αἱ περὶ προσδιορισμοῦ διατροφῆς εἴτε

ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, εἴτε ὑπὸ τῶν Μητροπόλεων, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις (καρὰρ ἢ ἰλιὰμ) ἀνέκαθεν ἐξακολουθοῦσιν ἐκτελούμεναι ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων, ἐφ' ὅσον δὲν γίνεται ἔνστασις ἐκ μέρους ἐκείνων, ἀφ' ὧν εἰσπραχθήσεται ἡ διατροφή. Τὸ κυρίως ζήτημα τῶν παραπόνων εἶνε ἡ ἐξέτασις τῶν ἐνστάσεων, τῶν προβαλλομένων κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ὅτι δηλ. ὡρίσθη πολλὴ διατροφὴ καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἀδυνατοῦσι νὰ δίδωσιν αὐτὴν καὶ ἡ ἐξέτασις δὲ τῶν ἐνστάσεων τούτων τοῦ λοιποῦ ἀνατίθεται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, τὰς δὲ τελευταίας ἀποφάσεις (καράρι-νιχαὶ), ἃς τὸ Πατριαρχεῖον συνεπείᾳ τῆς ἀναθέσεως ταύτης, μετὰ ἐξέτασιν, θέλει ἐκδίδει εἴτε τροποποιοῦν τὰς προηγουμένας, εἴτε ἐπικυροῦν, θέλουσι τὰ ἐκτελεστικὰ τμήματα ἐκτελεῖ, (χωρὶς νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν οὐδεμίαν ἔνστασιν καὶ οὐδένα διϊσχυρισμὸν) καὶ θέλουσιν ἐνεργεῖ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου κατὰ τὴν τάξιν, τὴν ἰσχύουαν διὰ τοὺς λοιποὺς ὀφειλέτας (μεδγιοῦν). Ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ ἐκτελέσεως τῶν ἀγωγῶν τραχώματος καὶ προικὸς τῶν θεωρηθησομένων κατὰ τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ περὶ καθηκόντων τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου Κανονισμοῦ, πρέπει νὰ γίνηται τὸ αὐτὸ, διὰ ταῦτα ἐνεκρίθη ἵνα δοθῶσι ὁδηγίαι τοῖς πολιτικοῖς δικαστηρίοις καὶ πληροφορίαι τοῖς ἱεροδικείοις, ὅπως τηρῶσι τὴν τάξιν ταύτην.

Ἡ δευτέρα αἴτησις εἶνε ὅτι ἡ διαθήκη τυγχάνει ἐκ τῶν θρησκευτικῶν ἀντικειμένων, ὅτι καὶ ἡ σύνταξις

αὐτῆς ἀπόκειται εἰς τοὺς θρησκευτικοὺς κανόνας καὶ ὅτι αἱ ἐξ αὐτῆς ἀναφυόμεναι ἀγωγαὶ δέον νὰ θεωρῶνται κατὰ τοὺς κανόνας τούτους ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς καὶ Μητροπολιτικοῖς Σημβουλίοις. Κατὰ τὰς γενομένας ἐξετάσεις περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει ὁμαλή τις τάξις· ἔν τισι χώραις, ἐάν τις ἔχῃ ὀλιγώτερα τῶν 4 τέκνα, δύναται νὰ διαθέσῃ ὑπὲρ ἑτέρου τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του, ἐὰν δ' ἔχῃ 4 ἢ περισσότερα τὸ $^1/_3$. Κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο ἐν Γερμανίᾳ μὲν δύναται νὰ διαθέσῃ τις ὑπὲρ ἑτέρου τὰ $^3/_4$, ἐν Αὐστρίᾳ δὲ τὸ $^1/_2$, ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ρουμανίᾳ ἐὰν μὲν ἔχῃ ἓν τέκνον, τὸ $^1/_2$, ἐὰν ἔχῃ δύο τὸ $^1/_3$, ἐὰν δ' ἔχῃ τρία ἢ περισσότερα τὸ $^1/_4$ τῆς περιουσίας αὐτοῦ· ἐνὶ λόγῳ, ἡ διαθήκη καθὼς ἐν πάσῃ χώρᾳ ὑπόκειται εἰς τὸν νόμον τοῦ Κράτους, οὕτω καὶ ἐν τῷ Ὑψηλῷ Κράτει ὑπὲρ ἀγαθοεργῶν σκοπῶν ἐκτείνεται εἰς τὸ τρίτον τῆς περιουσίας καὶ δὲν ὑπάρχει λόγος μεταβολῆς τῆς βάσεως ταύτης. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν τάξιν, τὴν διαλαμβανομένην ἔν τε τῇ ἐπισήμῳ ἐγκυκλίῳ, τῇ ἐν ἔτει 1278 δημοσιευθείσῃ περὶ χριστιανικῶν περιουσιῶν καὶ ἐν τῷ 12ῳ ἄρθρῳ τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ, ἰσχύει καὶ ἡ περισσότερον τοῦ τριτημορίου τῆς περιουσίας εἰς κληρονόμους καὶ ἄλλα πρόσωπα γινομένη διαθήκη κινητῆς περιουσίας καὶ κτημάτων καθαρῶς ἰδιοκτήτων (μοὺλκ), ὁ δ' ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ ταύτῃ ῥητῶς ἀναφερόμενος ὅρος «ἀφοῦ ἀποδειχθῇ καὶ βεβαιωθῇ», ἐννοεῖ τὴν βεβαιότητα τοῦ ὅτι τὸ περιεχόμενον τοῦ ἐγγράφου εἶνε ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ Πατριάρχου,

Μητροπολίτου ἢ ἐπισκόπου ἢ ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν. Ὅπου δ' ἀφορᾷ τὸ πῶς θεωροῦνται κατὰ νόμον αἱ περὶ διαθηκῶν ἀγωγαί, αἱ τοιαῦται ἀγωγαὶ ἐὰν μὲν ἀποβλέπωσι περιουσίας, αἵτινες ἕνεκα λόγων δικαιολογητικῶν δέον νὰ καταγραφῶσι κατὰ τὸ Σερῆ, θεωροῦνται ἐν τοῖς ἱεροδικείοις· ἐὰν δὲ ἀνάγωνται εἰς τοὺς περὶ ἐβκαφίων καὶ γαιῶν νόμους καὶ εἰς τοὺς ἄλλους γενικοὺς νόμους τοῦ Κράτους, ἐν τοῖς κυβερνητικῶς ὡρισμένοις δικαστηρίοις· ἐν δὲ ταῖς δυσὶ ταύταις περιπτώσεσιν αἱ περὶ κινητῆς περιουσίας, περὶ καθαρῶς ἰδιοκτήτων κτημάτων (σὴρφ μοὺλκ), καὶ περὶ βακουφίων τοῦ εἴδους μουκαταλῆ διαθῆκαι, αἱ κατὰ τὴν τάξιν συντεταγμέναι καὶ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ἢ ἐν ταῖς μητροπόλεσι κατακεχωρισμέναι ἐν τῷ κώδικι καὶ ἐπικεκυρωμέναι, εἶνε ἔγκυροι ἐν ἅπασι τοῖς δικαστηρίοις. Ὅταν δὲ οἱ μὲν κληρονόμοι τοῦ διαθέτου ὦσιν ἐνήλικες, μεταξὺ δὲ τῶν διατάξεων τῆς διαθήκης ὑπάρχωσι κληροδοτήματα καὶ ὑπὲρ ἀγαθοεργῶν σκοπῶν, αἱ ἐξ αὐτῶν πηγάζουσαι ἀγωγαὶ καὶ διαφοραὶ θέλουσι θεωρεῖσθαι καὶ διαιτᾶσθαι ἐν τοῖς Πατριαρχείοις. Καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου λοιπὸν τούτου ἐνεκρίθη νὰ καταβάλληται προσοχή, ὅπως ἰσχύῃ ἡ τάξις αὕτη.

Ἡ τρίτη τῶν αἰτήσεων εἶνε ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἐποπτεία (ναζαρὲτ) καὶ διοίκησις τῶν ἰδιωτικῶν Σχολείων (μεκιατίπι χουσιγιὲ) εἶνε ἀνατεθειμέναι τοῖς πνευματικοῖς ἀρχηγοῖς, διὰ τοῦτο ἡ ἐκλογὴ καὶ ὁ διορισμὸς διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν καὶ ἡ σύνταξις προγραμ-

ISTANBUL OGLIO MEGARO

μάτων εἶνε ἐκ τοῦ συνόλου τῶν καθηκόντων τῶν συμβουλίων τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, αἱ δὲ περὶ Σχολείων διαταγαὶ τῆς Αὐτ. Κυβερνήσεως δέον διὰ τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν νὰ κοινοποιῶνται καὶ παρ' αὐτῶν νὰ ζητῶνται αἱ ἀπαιτούμεναι πληροφορίαι. Ἐπειδὴ δικαίωμα τῆς Αὐτ. Κυβερνήσεως εἶνε νὰ ἐπιτηρῇ (τεφτὶς) τὰ προγράμματα τῶν ἰδιωτικῶν Σχολείων καὶ τοὺς διδασκάλους ἐὰν ἔχωσι διπλώματα, καὶ ἐπειδὴ ἡ διοίκησις καὶ ἐποπτεία τῶν ρωμαϊκῶν σχολείων ἀνήκει τῷ Πατριαρχείῳ καὶ ταῖς μητροπόλεσι, διὰ ταῦτα ὁ ἐπόπτης τῆς παιδείας (μεαρὴφ μουφετισὶ) καὶ ἐν ταῖς νομαρχίαις, ἐν αἷς τοιοῦτος δὲν ὑπάρχει, οἱ διευθυνταὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, θέλουσιν ἐξετάζει καὶ ἐρευνᾷ τὰ διπλώματα τῶν διδασκάλων καὶ τὰ προγράμματα καὶ παρατηρεῖ τὰ διπλώματα, δι' ὧν δέον νὰ ὦσιν ἐφωδιασμένοι οἱ διδάσκαλοι ἢ τὰ ἐνδεικτικά, ἅτινα ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἢ τῆς Μητροπόλεως περὶ τῆς ἱκανότητος καὶ τῆς καλῆς αὐτῶν διαγωγῆς. Ἐὰν δὲ παρατηρῶνται διδάσκαλοι μὴ ἔχοντες δίπλωμα ἢ τοιοῦτον ἐνδεικτικόν, ἐν δὲ τῇ ἐξετάσει τῶν διδασκομένων μαθημάτων εὑρίσκωνται μαθήματα ἐκτὸς τοῦ ἐπικεκυρωμένου προγράμματος αὐτῶν, ἐν μὲν Κωνσταντινοπόλει τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ αἱ ἐπιτόπιοι ἀρχαὶ συνεννοοῦνται μετὰ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Μητροπόλεων καὶ δι' αὐτῶν ἀντικαθιστῶνται οἱ ἄνευ ἐνδεικτικῶν διδάσκαλοι καὶ διορθοῦνται τὰ προγράμματα.

Ἡ τετάρτη τῶν αἰτήσεων εἶνε νὰ ἀξιωθῇ ὁ κλῆρος ἐξαιρετικῶν διατυπώσεων ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὁρκωμοσίαν καὶ τὴν ἕνεκα ποινικῶν ἀντικειμένων προσωποκράτησιν καὶ διαδικασίαν. Πράγματι, ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποινικῆς δικονομίας οἱ κληρικοὶ οἱ ἐρχόμενοι ὡς μάρτυρες ἕνεκα ποινικῶν ἀντικειμένων ἠρνοῦντο νὰ ὁρκισθῶσιν ὡς οἱ λαϊκοί, τοῦτο δ' ἐδυσχέραινε τὴν διαδικασίαν, κατέστη ἐπάναγκες νὰ διευκολυνθῇ τὸ πρᾶγμα τοῦτο· ἐφ' ᾧ καὶ συνετάχθη ἄρθρον νόμου ὅπως οἱ κληρικοί, οἵτινες δέον νὰ ὁρκισθῶσιν εἴτε ἕνεκα ἀστικῶν εἴτε ἕνεκα ποινικῶν ἀγωγῶν, ὑποβάλλωνται εἰς ὅρκον ἐν τῷ οἰκείῳ Πατριαρχείῳ καὶ ταῖς Μητροπόλεσι, συνῳδὰ τῇ θρησκευτικῇ αὐτῶν τάξει· ἑπομένως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐνεκρίθη ἵνα ἰσχύῃ τὸ ἄρθρον τοῦτο. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν προσωποκράτησιν καὶ τὴν διαδικασίαν αὐτῶν, ὅταν μὲν πρόκηται περὶ χρέους, καθὼς ἀνέκαθεν οἱ κληρικοὶ κρατοῦνται ἐν τοῖς οἰκείοις Πατριαρχείοις καὶ ταῖς Μητροπόλεσιν, οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ θέλει γίνεσθαι.

Ἐν δὲ τῇ ἀνακρίσει καὶ τῇ διαδικασίᾳ τῶν κληρικῶν καὶ ἱερέων τῇ ἕνεκα ποινικῶν ἀντικειμένων ἐνώπιον τῶν κοινῶν δικαστηρίων γινομένῃ, θὰ ἰσχύῃ ἡ ἑπομένη τάξις: Ἡ κλῆσις ἡ ἐκδιδομένη ὑπὸ τῶν ἀνακριτῶν καὶ τῶν δικαστηρίων κοινοποιεῖται ἐνταῦθα μὲν διὰ τοῦ Πατριαρχείου, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ διὰ τοῦ Μητροπολίτου καὶ ἐπισκόπου· τὸ δὲ Πατριαρχεῖον, οἱ Μητροπολῖται καὶ οἱ ἐπίσκοποι, ἅμα λάβωσι τὴν

κλῆσιν ταύτην, ὀφείλουσι νὰ παραδώσωσι τῇ ἀρχῇ τὸν κατηγορούμενον ἱερέα. Ἐὰν ἡ ὑποχρέωσις αὕτη δὲν ἐκπληρωθῇ, ἢ ἐὰν ὁ κληρικὸς, δι' ὃν ἐξεδόθη κλῆσις, δὲν συμμορφωθῇ πρὸς αὐτὴν, φυσικῷ τῷ λόγῳ θέλει γίνεσθαι χρῆσις τῆς διατάξεως τοῦ νόμου πρὸς τὴν δι' ἐντάλματος συλλήψεως (ἰχζὰρ) ἀπαγωγὴν αὐτοῦ. Καὶ μέχρι μὲν τῆς ἀποδείξεως τῆς ἐνοχῆς καὶ τῆς ἐπιβολῆς ποινῆς, οἱ ἱερεῖς δὲν θέλουσι προφυλακίζεσθαι καὶ κρατεῖσθαι ὅπου καὶ οἱ ἰδιῶται, ἀλλ' ἐν τῷ διοικητηρίῳ, ἐν δωματίῳ ἀναλόγῳ πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, δηλ. ἐν τῷ δωματίῳ τῷ ἐξιδιασμένῳ δι' εὐϋπόληπτα πρόσωπα (μερὶ-συλ-χατὴρ). Ἀποδειχθείσης δὲ τῆς ἐνοχῆς, ἐὰν μὲν αὕτη περιορίζηται εἰς πλημμέλημα καὶ πταῖσμα, ἐπειδὴ δὲν συνεπάγεται τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, διὰ τοῦτο τὴν ἐπιβληθησομένη ποινὴν τῆς φυλακίσεως θέλει ὑφίστασθαι ἐν τῷ οἰκείῳ Πατριαρχείῳ ἢ ἐν τῇ Μητροπόλει· ἐὰν δὲ ἡ προσαπτομένη ἐγκληματικὴ πρᾶξις ἢ κακούργημα, μέχρις οὗ ἀποδειχθῇ καὶ καταδικασθῇ, πάλιν κατὰ τὴν προσωποκράτησιν καὶ ἀνάκρισιν θέλει κρατεῖσθαι ἐν τῷ δωματίῳ τῷ ὁρισθησομένῳ ἐντὸς τοῦ διοικητηρίου· μετὰ δὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχῆς καὶ τὴν ἐπιβολὴν ποινῆς, ἀφαιρουμένου τοῦ ἱερατικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος, ἐκτίνει τὴν ὁρισθησομένην κατὰ νόμον ποινὴν ἐν ταῖς κοιναῖς φυλακαῖς. Ἐὰν δ' ἔν τινι μέρει τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐπικρατείας κηρυχθῇ ὁ στρατιωτικὸς νόμος ἕνεκα ἐμπράκτου διαταράξεως τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας, μέχρι

τῆς ἀποσοβήσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν λόγων τῶν προκαλεσάντων τὸν στρατιωτικὸν νόμον, οἱ ἐγκληματίαι τῶν ἐντὸς τοῦ μέρους ἐκείνου συμβησομένων ἐγκλημάτων δικάζονται μὲν ἀνεξαιρέτως ἐν τῷ στρατοδικείῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διαδικασίᾳ ταύτῃ τὰ στρατοδικεῖα τηροῦσι τὴν ἀνωτέρω περὶ προσωποκρατήσεως καὶ φυλακίσεως τῶν ἱερέων καὶ κληρικῶν ἐκτεθεῖσαν τάξιν.

Ταῦτα ἐνεκρίθησαν. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἐξάγεται ὅτι δὲν ἐθίχθησαν τὰ προνόμια τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἐπειδὴ διωρθώθησαν καί τινα λάθη γενόμενα μέχρι τοῦδε ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἐννοεῖται ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται θὰ εὐχαριστήσωσι τὸ Ὑμέτερον Πατριαρχεῖον.

Τὰς ἀποφάσεις ταύτας κοινοποιῶ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγίοτητι κατὰ διαταγὴν τῆς Α. Ὑψ. τοῦ Πρωθυπουργοῦ, δοθεῖσαν διὰ τοῦ ὑπὸ χρονολογίαν 28 Σαφὲρ 1308 καὶ 1 Ὀκτωβρίου 1306 (1890) Ὑψηλοῦ αὐτοῦ Τεσκερέ.

Τῇ 29 Σαφὲρ 1308.
2 Ὀκτωβρίου 1306 (1890).

Ὁ Ὑπουργὸς
τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων
PIZÂ.

*

Ἀρ. Πρωτ. 3971.

ΙΘ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΤΕΣΚΕΡΕΝ.

Τῇ Α. Ε. τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε.

Διῆλθον μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστασίας τὸν ὑπὸ ἡμερομ. 2 Ὀκτωβρίου 1890 καὶ 29 Σεφὲρ 1306 ἐπίσημον Τεσκερὲν τῆς Ὑμετ. Ἐξοχότητος. Ἀπαντῶν ἐκδηλῶ ὅτι ἐπειδὴ εὗρον ἐν τῇ λύσει ὅλων σχεδὸν τῶν θεμάτων τοῦ Προνομιακοῦ ζητήματος λίαν οὐσιώδη διαφορὰν ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν Πατριαρχείων, περὶ δὲ τοῦ ἱερωτέρου καὶ σπουδαιοτέρου ζητήματος, τῆς ἀποστολῆς δηλονότι τῶν ἐπισκόπων τῆς Σχισματικῆς Βουλγαρικῆς καλουμένης Ἐξαρχίας εἰς τὰς ἐπαρχίας Σκοπείων καὶ Ἀχρίδος οὐδὲ λόγος γίνεται ἐν τῷ Τεσκερὲ, διὰ ταῦτα μετὰ λύπης πληροφορῶ ὅτι ἀδυνατῶ νὰ ἀνακαλέσω τὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου παραίτησίν μου.

Τῇ 4 Ὀκτωβρίου 1890.

(Τ. Σ.) ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.

Ἀρ. Πρωτ. 3972.

Κ'.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚ. ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἀριθ. 76.

Πρὸς τὴν Α. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Προλαβόντως εἶχον γράψει ὑμῖν τὴν συζήτησιν τὴν ἐν ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ γενομένην συνεπείᾳ αἰτήσεως τῶν ὑμετέρων Πατριαρχείων περὶ τῶν θρησκευτικῶν προνομιῶν.

Εἰς ἀπάντησιν ἔλαβον καὶ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ ὑπέβαλον τακρίριον ὑμῶν διαλαμβάνον ὅτι μεταξὺ τῶν γενομένων αἰτήσεων καὶ τῶν ληφθεισῶν ἀποφάσεων ὑπάρχουσιν οὐσιώδεις διαφοραί. Αἱ διαφοραὶ δὲ αὗται, καθὰ ἐγνώσθη ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου δοθεισῶν προφορικῶν ἐξηγήσεων, συνίσταντο εἰς τὰ ἑξῆς:

Ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν τελειωτικῶν ἀποφάσεων (καράρι νιχαγὶ) τῶν περὶ διατροφῆς ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐκδοθησομένων, νὰ μὴ λαμβάνηται παρὰ τοῦ ἑτέρου τῶν διαδίκων ἔξοδον τροφοδοτήσεως διὰ τοὺς ὀφειλέτας, ὅσοι δέον νὰ φυλακίζωνται.

Ἐν δὲ τῷ ζητήματι τῶν διαθηκῶν, ἡ κινητὴ περιουσία καὶ τὰ ἀκίνητα μούλκια τὰ διατιθέμενα ὑπὸ χριστιανῶν ἐχόντων ἐνηλίκους ἢ ἀνηλίκους κληρονόμους, νὰ ὦσιν ἀπηλλαγμένα δικαστικῆς ἀπογραφῆς.

Ἐν δὲ τῷ ζητήματι τῶν Σχολείων, τὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων καὶ τὰ διπλώματα τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν νὰ ἐπικυρῶνται ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἢ τῶν Μητροπόλεων. Καὶ τελευταῖον, ἡ μεταβολὴ τῆς ἐνδυμασίας τῶν βουλγάρων ἐπισκόπων καὶ ἡ εἰς τὰ βεράτια αὐτῶν προσθήκη φράσεών τινων. Τὰ ἀντικείμενα ταῦτα ἐμελετήθησαν ἐν ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ, ἀπεφασίσθησαν δὲ τὰ ἑξῆς:

Ἐπειδὴ δίκαιον εἶναι νὰ μὴ λαμβάνηται παρὰ τοῦ ἑτέρου τῶν διαδίκων ἔξοδον τροφοδοτήσεως διὰ τοὺς ὀφειλέτας, ὧν ἀπαιτεῖται ἡ φυλάκισις κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ διατροφῆς ἐκδοθησομένων τελειωτικῶν ἀποφάσεων (καράρι νιχαγὶ), εἰς τὸν περὶ ἐκτελέσεως κανονισμὸν θέλει προστεθῇ ἰδιαίτερον περὶ τούτου ἄρθρον.

Ἐν δὲ τῷ ζητήματι τῶν διαθηκῶν, ἡ διαθήκη ἡ παρουσιασθησομένη ἐν τῇ περιουσίᾳ χριστιανοῦ ἀποθανόντος καὶ ἔχοντος κληρονόμους ἐνηλίκους ἢ ἀνηλίκους, θέλει εἶναι ἔγκυρος δικαστικῶς ὅταν ᾖ ἐπικεκυρωμένη παρὰ Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ἢ ἐπισκόπου· τόσον δὲ τὰ κινητὰ (μὰλ), ὅσον καὶ τὰ ἀκίνητα (μούλκια) ἅτινα ἤθελε περιέχει ἡ διαθήκη, ἐκτὸς τῶν δημοσίων γαιῶν (ἐραζίϊ μιριγιὰ) καὶ τῶν βακουφίων, θέλουσιν ἄνευ ἀναμίξεως ἀφίεσθαι εἰς τὸν ὑπὲρ οὗ διετέθησαν.

Αἱ ἐκ τῶν διαθηκῶν τούτων μεταξὺ τῶν κληρονόμων ἀναφυόμεναι διαφοραὶ θέλουσι θεωρεῖσθαι κατὰ τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ περὶ Μ. Συμβουλίου κεφαλαίου τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ ἐν μὲν Κωνσταντινοπόλει ἐν τῷ Συμβουλίῳ τούτῳ, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις ἐν τοῖς Μητροπολιτικοῖς συμβουλίοις, καὶ αἱ ἀποφάσεις (ἰλιαμὰτ) αἱ ὑπὸ τῶν Συμβουλίων τούτων ἐκδοθησόμεναι θέλουσιν ἐκτελεῖσθαι κυβερνητικῶς ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων.

Ἐν δὲ τῷ ζητήματι τῶν σχολείων, τὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων θέλουσι συντάττεσθαι ἢ ἐπικυροῦσθαι ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Μητροπόλεων· ἐπίσης καὶ τὰ διπλώματα καὶ ἐνδεικτικὰ τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν ὑπὸ τῶν ἰδίων θέλουσιν ἐπικυροῦσθαι· Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ ὦσι καὶ κυβερνητικῶς γνωστοί, ὅταν ὁ ἐπόπτης (μουφεττὶς) ἢ ὁ διευθυντὴς (μουδὶρ) τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ἐξετάζων τὴν διδασκαλίαν τῶν σχολείων ἤθελε παρατηρήσει μάθημά τι ἀπᾶδον, ἢ διδάσκαλον καὶ διδασκάλισσαν μὴ ἔχοντας τοιοῦτον δίπλωμα καὶ ἐνδεικτικὸν, θέλει γίνεσθαι συνεννόησις μετὰ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Μητροπόλεων καὶ θέλουσι δι' αὐτῶν ἐμποδίζεσθαι τὰ τοιαῦτα μαθήματα, καθὼς καὶ ἀντικαθίστασθαι οἱ τοιοῦτοι ἄνευ διπλώματος διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι.

Τῷ ἐξάρχῳ, ὡς πρότερον, οὕτω καὶ αὖθις θέλει συστηθῇ ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἐνδύματος τῶν Βουλγάρων Μητροπολιτῶν.

ISIS MAVROGIOLIO MEGARO

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὰ εἰρημένα ἀντικείμενα. Ἐπειδὴ δὲ κατ' αὐτὰς ἔρχονται παράπονα κατὰ τοῦ Πατριαρχείου ἐκ μέρους τῶν Βουλγάρων καὶ Ῥωμαίων κατοίκων τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας (Ρούμελη) ἕνεκα τῆς ἀπό τινος διακοπῆς τῆς λειτουργίας ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις· Ἐπειδὴ εἶναι πασίγνωστος ἡ προστατευτικὴ καὶ φυλοδίκαιος πορεία, ἣν ἡ Αὐτ. Κυβέρνησις ἀνέκαθεν τηρεῖ ὅσον ἀφορᾷ τὰς θρησκευτικὰς προνομίας, καὶ ἐπειδὴ, καθὼς ἐν ἐκτάσει ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς προλαβόντως κοινοποιηθεῖσιν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὰ προνόμια ταῦτα περιφρουροῦνται ἐντελῶς καὶ εἶναι ἐν ἰσχύϊ, ἀρκούντως διηυκολύνθη ἡ ἐνέργεια τῶν ἀντικειμένων τῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, ἑπομένως πρέπει νὰ ἦτε βέβαιοι καὶ ἥσυχοι περὶ τούτου καὶ νὰ εὐχαριστῆτε καὶ εὐγνωμονῆτε ἐκτιμῶντες τὰς ἀνέκαθεν ὑπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Κράτους τῷ Πατριαρχείῳ βραβευθείσας, ὑπὸ δὲ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος διατρανωθείσας ὑψηλὰς παραχωρήσεις· διὰ ταῦτα ἀπεφασίσθη ὅπως κοινοποιηθῇ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι νὰ ἐπιληφθῇ ὡς καὶ πρότερον τῶν καθηκόντων αὐτῆς, καὶ παρέχουσα δείγματα ἀφοσιώσεως, ν' ἀπέχῃ πράξεων προκαλουσῶν τὴν ἀγανάκτησιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κοινότητος, οἷα ἡ διακοπὴ τῆς λειτουργίας ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ ἄλλων διαβημάτων ἀντικειμένων πρὸς τὰ καθήκοντα τῆς ὑπηκοότητος καὶ προξενούντων εὐθύνην.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀνωτέρω, καθυποβληθέντα τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι καὶ κυρωθέντα δι' Ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ

διατάγματος, ἡ Α. Ὑψ. ὁ Πρωθυπουργὸς γράφει εἰς τὸ ἡμέτερον ὑπουργεῖον διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερ. 12 Ρεβὶ-οὺλ-ἀχὴρ 1308 καὶ 13 Νοεμβρίου 1306/1890 ὑψηλοῦ αὐτοῦ τεσκερὲ, προάγομαι νὰ κοινοποιήσω ὑμῖν διὰ τοῦ παρόντος φιλικοῦ τεσκερέ.

Τῇ 12 Ρεβὶ-οὺλ-ἀχὴρ 1308.
13 Νοεμβρίου 1306 (1890).

Ὑπουργὸς **PIZÃ.**

ISIS MAGNOGLIO

Ἀρ. Πρωτ. 3972.

ΚΑ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΤΕΣΚΕΡΕΝ.

Τῇ Α. Ε. τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσ. καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε!

Διῆλθον καὶ ἐμελέτησα δεόντως τὸν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12 Ρεβὶ-οὐλ-ἀχὴρ 1306 (13 Νοεμβρίου 1890) ἐπίσημον Τεσκερὲν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος, ἀφορῶντα εἰς τὴν διαρρύθμισιν τοῦ περὶ Σχολῶν θέματος, διαθήκης, μέρους τοῦ περὶ διατροφῆς, καὶ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων θεμάτων οὐδὲν ἔχω παρατηρῆσαι, ἀναφέρω δὲ ἐπὶ λέξεως ταῦτα πρὸς ἀνακεφαλαίωσιν.

Πρῶτον τὸ περὶ Σχολῶν.

Τὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων θέλουσι συντάττεσθαι ἢ ἐπικυροῦσθαι ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων, Μητροπόλεων, καὶ Ἐπισκοπῶν. Ἐπίσης καὶ τὰ διπλώματα καὶ ἐνδεικτικὰ τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν ὑπὸ τῶν ἰδίων θέλουσιν ἐπικυροῦσθαι. Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ ὦσι καὶ κυβερνητικῶς γνωστά, ὅταν ὁ ἐπόπτης (μουφεττὶς) ἢ ὁ διευθυντὴς (μουδὶρ) τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἐξετάζων τὴν διδασκαλίαν τῶν Σχολῶν, ἤθελε παρατηρήσει μάθημά τι ἀπᾶδον,

ἢ διδάσκαλον ἢ διδασκάλισσαν μὴ ἔχοντας τοιοῦτον δίπλωμα ἢ ἐνδεικτικόν, θέλει γίνεσθαι συνεννόησις μετὰ τῶν Πατριαρχείων, Μητροπόλεων, ἢ Ἐπισκοπῶν, καὶ θέλουσιν ἐμποδίζεσθαι ὑπ' αὐτῶν τὰ τοιαῦτα μαθήματα καὶ ἀντικαθίστασθαι οἱ τοιοῦτοι ἄνευ διπλώματος διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι.

Δεύτερον τὸ περὶ ὁρκωμοσίας καὶ διαδικασίας τῶν Ἱερέων.

Ἡ τετάρτη τῶν αἰτήσεων εἶνε νὰ ἀξιωθῇ ὁ κλῆρος ἐξαιρετικῶν διατυπώσεων, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν ὁρκωμοσίαν καὶ τὴν ἕνεκα ποινικῶν ἀντικειμένων προσωποκράτησιν καὶ διαδικασίαν. Πράγματι, ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποινικῆς δικονομίας οἱ κληρικοὶ οἱ ἐρχόμενοι ὡς μάρτυρες ἕνεκα ποινικῶν ἀντικειμένων ἠρνοῦντο νὰ ὁρκισθῶσιν ὡς οἱ λαϊκοί. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐδυσχέραινε τὴν διαδικασίαν, κατέστη ἐπάναγκες νὰ διευκολυνθῇ τὸ πρᾶγμα τοῦτο. Ἐφ' ᾧ συνετάχθη ἄρθρον νόμου, ὅπως οἱ κληρικοὶ οἵτινες θὰ ὁρκισθῶσιν, εἴτε ἕνεκα ἀστικῶν, εἴτε ἕνεκα ποινικῶν ἀγωγῶν, ὑποβάλλωνται εἰς ὅρκον ἐν τῷ οἰκείῳ Πατριαρχείῳ, Μητροπόλεσιν, ἢ Ἐπισκοπαῖς, συνῳδὰ τῇ θρησκευτικῇ αὐτῶν τάξει· ἑπομένως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐνεκρίθη ἵνα ἰσχύῃ τὸ ἄρθρον τοῦτο. Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν προσωποκράτησιν καὶ τὴν διαδικασίαν αὐτῶν, ὅταν μὲν πρόκηται περὶ χρέους, καθὼς ἀνέκαθεν οἱ κληρικοὶ κρατοῦνται ἐν τοῖς οἰκείοις Πατριαρχείοις, Μητροπόλεσι καὶ Ἐπισκοπαῖς, οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ θέλει γίνεσθαι. Ἐν δὲ τῇ ἀνακρίσει καὶ διαδικασίᾳ

τῶν κληρικῶν καὶ Ἱερέων, τῇ ἕνεκα ποινικῶν ἀντικειμένων ἐνώπιον τῶν κοινῶν δικαστηρίων γινομένῃ, θὰ ἰσχύῃ ἡ ἑπομένη τάξις. Ἡ κλῆσις ἡ ἐκδιδομένη ὑπὸ τῶν ἀνακριτῶν καὶ τῶν δικαστηρίων κοινοποιεῖται ἐνταῦθα μὲν διὰ τῶν Πατριαρχείων, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ διὰ τοῦ Μητροπολίτου, ἢ Ἐπισκόπου, οὗτοι δὲ ἅμα λάβωσι τὴν κλῆσιν ταύτην, ὀφείλουσι νὰ παραδώσωσι τῇ ἀρχῇ τὸν κατηγορούμενον· ἐὰν ἡ ὑποχρέωσις αὕτη δὲν ἐκπληρωθῇ, ἢ ἐὰν ὁ κληρικὸς ὁ κλητευθεὶς δὲν συμμορφωθῇ πρὸς αὐτὴν, φυσικῷ τῷ λώγῳ θέλει γίνεσθαι χρῆσις τῆς διατάξεως τοῦ νόμου πρὸς τὴν δι' ἀπαγωγῆς σύλληψιν· καὶ μέχρι μὲν τῆς ἀποδείξεως τῆς ἐνοχῆς καὶ τῆς ἐπιβολῆς τῆς ποινῆς οἱ Ἱερεῖς δὲν θέλουσι κρατεῖσθαι ὅπου καὶ οἱ ἰδιῶται, ἀλλ' ἐν τῷ Διοικητηρίῳ ἐν ἰδιαιτέρῳ δωματίῳ, ἀναλόγῳ πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, δῆλα δὴ ἐν τῷ δωματίῳ τῷ ἐξιδιασμένῳ δι' εὐϋπόληπτα πρόσωπα (μερι-οὺλ-χατὴρ)· ἀποδειχθείσης δὲ τῆς ἐνοχῆς, ἐὰν μὲν αὕτη περιορίζηται εἰς πλημμέλημα καὶ πταῖσμα, ἐπειδὴ δὲν συνεπάγεται τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ Ἱερατικοῦ ἀξιώματος, διὰ τοῦτο τὴν ἐπιβληθησομένην ποινὴν θέλει ὑφίστασθαι ἐν τῷ οἰκείῳ Πατριαρχείῳ, Μητροπόλει ἢ Ἐπισκοπῇ· ἐὰν δὲ ἡ προσαπτομένη πρᾶξις ᾖ κακούργημα, μέχρις οὗ ἀποδειχθῇ καὶ καταδικασθῇ, πάλιν κατὰ τὴν προσωποκράτησιν καὶ ἀνάκρισιν θέλει κρατεῖσθαι ἐν τῷ δωματίῳ τῷ ὁρισθησομένῳ ὑπὸ τοῦ Διοικητηρίου, μετὰ δὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχῆς καὶ τὴν ἐπιβολὴν τῆς ποινῆς, ἀφαιρουμένου τοῦ Ἱερατικοῦ

αὐτοῦ ἀξιώματος, κατὰ τὰ Ἱερὰ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας θέσμια, ἐκτίνει τὴν ὁρισθησομένην κατὰ νόμον ποινὴν ἐν ταῖς κοιναῖς φυλακαῖς. Ἐὰν δὲ ἔν τινι μέρει τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐπικρατείας κηρυχθῇ ὁ στρατιωτικὸς νόμος, ἕνεκα ἐμπράκτου διαταράξεως τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας, μέχρι τῆς ἀποσοβήσεως τῶν πραγμάτων καὶ τῶν λόγων τῶν προκαλεσάντων τὸν στρατιωτικὸν νόμον, οἱ κατηγορηθέντες ἐπὶ ἐγκλήματι Ἱερεῖς δικάζονται ἀνεξαιρέτως ὑπὸ τοῦ στρατοδικείου, ἀλλ' ἐν τῇ διαδικασίᾳ τὰ στρατοδικεῖα τηροῦσι τὴν ἀνωτέρω περὶ προσωποκρατήσεως καὶ φυλακίσεως τῶν Ἱερέων καὶ κληρικῶν ἐκτεθεῖσαν τάξιν.

Κατόπιν ἔρχεται τὸ περὶ διαθήκης. Ἀλλ' ἐπὶ τούτου ἀπαντᾶται ἐν τῷ εἰρημένῳ Τεσκερὲ ἡ φράσις: «ἡ παρουσιασθησομένη διαθήκη..... θέλει εἶναι ἔγκυρος δικαστικῶς.» Ἡ λέξις δικαστικῶς ποῦ ἀνήκει; τοῖς κυβερνητικοῖς δικαστηρίοις, ἢ τοῖς τῶν Πατριαρχείων; Ἐὰν τοῖς πρώτοις, τότε μεθ' ὅλας τὰς κυβερνητικὰς διατάξεις καὶ ἀποφάσεις τῶν ἀνωτάτων δικαστηρίων ὅτι, αἱ περὶ κύρους καὶ λοιπαὶ διαφοραὶ διαθήκης δικάζονται ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, προκύπτει τὸ ἀσυμβίβαστον ἐν τῷ Τεσκερὲ ὅτι, δύο δικαστήρια ἀλλοῖα καῖ ξένα πρὸς ἄλληλα δικάζουσι τὸ μὲν ἕν τὰ περὶ κύρους τῆς διαθήκης, τὸ δὲ ἄλλο τὰς μεταξὺ κληρονόμων ἄλλας αὐτῆς διαφορὰς, ὡς λέγει ὁ Τεσκερές: Ἐὰν ὅμως ἀνήκῃ τοῖς τῶν Πατριαρχείων, τότε ἀνάγκη ὅπως διασαφηνισθῇ εὐκρινῶς ὁ δικαστικὸς αὐτῶν χαρακτὴρ, ὃν διαμφισβητεῖ ὁ ὑπὸ ἡμερομ. 7

ISTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ATATÜRK KİTAPLIĞI

Μουχαρὲμ 1308 (4 Αὐγούστου 1890) Τεσκερὲς, ἀποκαλέσας τὸ Μ. Συμβούλιον Συμβουλευτικὸν Σῶμα καὶ οὐχὶ δικαστικόν· ἡ δὲ διασάφησις γίνεται διὰ τῆς φράσεως «εἰδικὸν δικαστήριον» ἣν μεταχειρίζεται καὶ αὐτὴ ἡ Σ. Κυβέρνησις, ὡς ἀναφέρει τὸ 5ον ἄρθρον τοῦ περὶ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων νόμου (Δεστοὺρ Τομ. Α'. σελ. 357). Θεωρῶ λοιπὸν ἀναπόφευκτον ὅπως σημειωθῇ ἐν τῷ Τεσκερέ: «αἱ ἐκ τῶν διαθηκῶν τούτων μεταξὺ τῶν κληρονόμων ἀναφυόμεναι διαφοραὶ περὶ κύρους καὶ λοιπῶν θέλουσι δικάζεσθαι κατὰ τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ περὶ Μ. Συμβουλίου Κανονισμοῦ εἰς τὰ εἰδικὰ δικαστήρια τῶν Πατριαρχείων, Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν». Κατὰ συνέπειαν τὸ περὶ διαθήκης, κατ' ἐμὲ, εὐοδοῦται οὕτω:

Τρίτον τὸ περὶ διαθήκης.

Ἡ παρουσιασθησομένη διαθήκη ἐν τῇ περιουσίᾳ Χριστιανοῦ ἀποθανόντος καὶ ἔχοντος κληρονόμους ἐνηλίκους ἢ ἀνηλίκους θέλει εἶναι ἔγκυρος δικαστικῶς ὑπὸ τῶν Πατριαρχείων, Μητροπόλεων, ἢ Ἐπισκοπῶν, ὅταν ᾖ ἐπικεκυρωμένη παρὰ Πατριάρχου, Μητροπολίτου, ἢ Ἐπισκόπου· τόσον δὲ τὰ κινητὰ ὅσον καὶ τὰ ἀκίνητα, ἅτινα ἤθελε περιέχει ἡ διαθήκη, ἐκτὸς τῶν δημοσίων γαιῶν καὶ βακουφίων, θέλουσιν, ἄνευ ἀναμίξεως, ἀφίεσθαι εἰς τὸν ὑπὲρ οὗ διετέθησαν. Αἱ ἐκ τῶν διαθηκῶν τούτων περὶ κύρους καὶ ἄλλων μεταξὺ τῶν κληρονόμων ἀναφυόμεναι διαφοραὶ θέλουσι δικάζεσθαι, κατὰ τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ περὶ Μ. Συμβουλίου Κανονισμοῦ, εἰς τὰ εἰδικὰ δικαστήρια, ἐνταῦθα μὲν

τῶν Πατριαρχείων, ἔξω δὲ τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν, καὶ αἱ ἀποφάσεις (ἰλιαμὰτ) τούτων θέλουσιν ἐκτελεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων.

Τέταρτον εἶνε τὸ περὶ συνάψεως καὶ διαλύσεως γάμου, προικὸς, τραχώματος, διατροφῆς. κ. τ. λ. Ταῦτα, ὡς δικάσιμα, συναφῆ εἰσι πρὸς τὸ περὶ διαθήκης θέμα, ἑπομένως ἀνάγκη ὅπως διασαφηνισθῇ καὶ ἐνταῦθα ὁ δικαστικὸς χαρακτὴρ διὰ τῆς σημειώσεως τῆς λέξεως «δικαστήρια εἰδικὰ» οὕτω:

Αἱ ἐκ τῆς συνάψεως καὶ διαλύσεως τοῦ γάμου ἀπορρέουσαι ἀγωγαὶ τῆς διατροφῆς, τραχώματος καὶ προικὸς ἀνέκαθεν καὶ ἀποκλειστικῶς δικάζονται εἰς τὰ εἰδικὰ δικαστήρια, ἐνταῦθα μὲν τοῦ Πατριαρχείου, ἔξω δὲ τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν· ἡ ἀρχαία αὕτη τάξις καὶ τοῦ λοιποῦ θέλει τηρεῖσθαι· Εἰς δὲ τὰς περὶ διατροφῆς ἀποφάσεις πᾶσα ἔνστασις γινομένη κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν, ὅτι δηλαδὴ τὸ ἀποφασισθὲν πρὸς διατροφὴν ποσὸν ὑπερβαίνει τὰς δυνάμεις τοῦ καταδικασθέντος, θέλει ἀνατίθεσθαι τοῖς ἀνωτέρω δικαστηρίοις πρὸς ἀναψηλάφησιν, κατὰ τὴν δικονομίαν τῆς Σ. Κυβερνήσεως, τὴν δὲ συνεπείᾳ ταύτης ἐκδοθησομένην ἀπόφασιν, εἴτε τροποποιοῦσαν τὴν πρώτην, εἴτε ἐπικυροῦσαν, τὰ ἐκτελεστικὰ τμήματα θέλουσιν ἐκτελεῖ μὴ λαμβάνοντα ὑπ' ὄψιν οὐδεμίαν ἔνστασιν καὶ οὐδένα διϊσχυρισμόν. Ἐπειδὴ δὲ δίκαιον εἶνε νὰ μὴ λαμβάνηται ἀπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν διαδίκων ἔξοδον τροφοδοτήσεως διὰ τοὺς ὀφειλέτας, ὧν ἀπαιτεῖται ἡ φυλάκισις κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως, εἰς τὸν περὶ

ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων Κανονισμὸν θέλει προστεθῇ ἰδιαίτερον περὶ τούτου ἄρθρον.

Πέμπτον εἶνε τὸ τοῦ βουλγαρικοῦ ζητήματος. Καὶ τὴν μὲν διαβεβαίωσιν τῆς Σ. Κυβερνήσεως ὅτι συνέστησε τῷ Ἐξάρχῳ τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος λαμβάνω ὑπὸ σημείωσιν· εὐελπιστῶ δὲ ὅτι, καὶ τὴν ὑπολειφθεῖσαν ἔλλειψιν συμπληρώσει ἡ Σ. Κυβέρνησις μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῆς τακτικῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας.

Αἱ ἀποφάσεις αὗται, ἐπικεκυρωμέναι δι' Αὐτοκρ. Ἰραδὲ, θὰ ἐκτελῶνται εἰς ἁπάσας τὰς ἐπαρχίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐξαιρέσεως, κοινοποιηθησόμεναι ἁρμοδίως εἰς ἁπάσας τὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ πολιτικὰς καὶ δικαστικὰς Ἀρχὰς, πρὸς ἃς καὶ μόνας ὀφείλουσι τοῦ λοιποῦ συμμορφοῦσθαι ὡς πρὸς τὰ ἀνωτέρω.

Ἐπὶ τῇ πεποιθήσει ὅτι αἱ ὀλίγαι αὗται, ἀλλ' ἀναγκαῖαι καὶ δίκαιαι παρατηρήσεις μου θὰ εἰσακουσθῶσι, καὶ θ' ἀξιωθῶ τῆς προσδοκωμένης ἀπαντήσεως, ὑποβάλλω τῇ Σ. Αὐτοκρατ. Κυβερνήσει τὰς εἰλικρινεῖς εὐχαριστήσεις μου, τῷ δὲ φιλολάῳ, φιλοδικαίῳ, γενναιόφρονι καὶ δημοφιλεστάτῳ Ἄνακτι, οὗ αἱ βασιλικώταται χάριτες ἀθανάτῳ δόξῃ προσεπεκόσμησαν τὸν ἔνδοξον Αὐτοῦ θρόνον, ἔτι ἅπαξ καθυποβάλλω τὴν ἀΐδιον εὐγνωμοσύνην μου, ἀνθ' ὧν ἔνευσεν εἰσακοῦσαι τὴν δέησιν τοῦ ἀφωσιωμένου Αὐτῷ Ἔθνους μου αὖθις καὶ ἐπιβραβεῦσαι τὰς προνομίας αὐτοῦ. Ἀδυνατῶ ὅμως ἀποκρύψαι τὴν λύπην μου ἀναγινώσκων ἐν τῷ

Τεσκερὲ ὅτι, προσκαλοῦμαι νὰ παράσχω δείγματα ἀφοσιώσεως, καὶ ν' ἀπέχω πράξεων προκαλουσῶν τὴν ἀγανάκτησιν τῆς Ρωμαϊκῆς Κοινότητος, οἷα ἡ διακοπὴ τῆς λειτουργείας ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ ἄλλων διαβημάτων, ἀντικειμένων εἰς τὰ καθήκοντα τῆς ὑπηκοότητος κτλ. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τῇ Κραταιᾷ Βασιλείᾳ ἀφοσίωσίν μου πιστεύω ὅτι, ἡ πολυετὴς ἀρχιερατεία μου παρέσχε τοιαῦτα δείγματα, οἷα ἡλίου φαεινότερα κεῖνται ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν πάντων· ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Ἔθνους μου, τοῦτο θλίβεται μὲν ἐπὶ τῇ βραδύτητι τῆς λύσεως τῶν ζητημάτων, οὐδέποτε ὅμως ἠγανάκτησε κατ' ἐμοῦ, ἢ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, καὶ ἀπόδειξις τὰ παρὰ τῶν Ἐπαρχιῶν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἴσως καὶ τῇ Σ. Κυβερνήσει διαβιβασθέντα ἔγγραφα, δι' ὧν προσεπεβεβαίωσεν ὅτι, οὐκ ἔλαθον ἐν τῇ ὑπὸ ἡμερομ. 23 Ἰουλίου 1890 δηλώσει περὶ τῆς παραιτήσεώς μου εἰπὼν ὅτι, ἡ φωνή μου ὡς φωνὴ τῆς ἐμπεπιστευμένης μοι Ἐκκλησίας, οὐκ εἰσηκούσθη ἐπ' ἀγαθῷ αὐτῆς καὶ τῆς Σ. Κυβερνήσεως· οὐδ' ἀπέσχε καὶ αὐτοπροσώπως, φρονίμως καὶ νομοταγῶς, πολλαχοῦ ἐν σώματι νὰ ἐκφράσῃ ἣν αἰσθάνεται λύπην καὶ ἐξαιτήσηται τὴν εὐμένειαν τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος πρὸς ταχεῖαν ἐπιβράβευσιν τῶν προαιωνίων αὐτοῦ δικαίων.

Ἀποκρούων καὶ ὡς ἰδιώτης πᾶσαν κατ' ἐμοῦ μομφὴν, προσαπτομένην ἀδίκως, ἐκφράζω τὴν θλῖψιν ὅτι, παρηρμηνεύθη ἡ εἰλικρινὴς ἐκτέλεσις τοῦ καθήκοντος τῆς ἀληθοῦς ἀφοσιώσεώς μου πρὸς τὴν Σ.

Αὐτοκρ. Κυβέρνησιν τοῦ εὐσπλαγχνικωτάτου καὶ λαοφιλοῦς ἡμῶν Ἄνακτος, Οὗ τὴν ἰσχὺν καὶ δόξαν ἐπαυξάνοι ὁ Ὕψιστος εἰς μακραίωνας, πρὸς χαρὰν τῶν εὐημερούντων ὑπὸ τὴν κραταιὰν Αὐτοῦ αἰγίδα πιστῶν ὑπηκόων.

Τῇ 29 Νοεμβρίου 1890.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

Ἀρ. Πρωτ. 3973.

ΚΒ'.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν Θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Ἔλαβον καὶ τῇ Ὑψηλῇ Πύλῃ ὑπέβαλον τὸ ταχρίριον τῆς Ὑμ. Παναγιότητος, τὸ ἀφορῶν τὰς ἐσχάτως κοινοποιηθείσας πρὸς τὰ Ὑμέτερα Πατριαρχεῖα ἀποφάσεις.

Καθ' ἃ ἐκ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ ἐξάγεται, ἡ Ὑμ. Παναγιότης ἐκφράζει μὲν εὐχαριστίας ἐπὶ ταῖς ἀποφάσεσι ταύταις, παρίστησιν ὅμως ὡς ἀμφίβολον τὴν ἐν αὐταῖς ἔκφρασιν «δικαστικῶς θέλει εἶναι ἔγκυρος». Ἡ ἔκφρασις αὕτη, ὡς περιττὸν εἰπεῖν, ἐννοεῖ τὰ δικαστήρια τοῦ Κράτους· ἄλλως τε ἐν τοῖς Πατριαρχείοις καὶ ἐν ταῖς μητροπόλεσι δικαστήρια δὲν ὑπάρχουσι, τὸ δὲ Συμβούλιον τῶν Πατριαρχείων δικαιοῦται νὰ θεωρῇ τὰς ἐν τῷ σχετικῷ τοῦ Κανονισμοῦ αὐτοῦ ἄρθρῳ ὡρισμένας ὑποθέσεις καὶ ἀνέκαθεν ὑπὸ τὴν ἰδιότητα ταύτην ἐξακολουθεῖ λειτουργοῦν. Ἑπομένως εἶνε περιττὸν νὰ παρερμηνεύητε τὸ ἐδάφιον τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ περὶ διοργανισμοῦ καὶ καθηκόντων

τῶν πολιτικῶν καὶ ποινικῶν δικαστηρίων Κωνσταντινουπόλεως πραγματευομένου καὶ μὴ ἀφορῶντος ποσῶς τὰ ἀρχαῖα τοῦ Πατριαρχείου προνόμια, ὅπερ ἐδάφιον, ὡς σαφηνίζεται καὶ ἑρμηνεύεται ἐν τῷ δευτέρῳ ἄρθρῳ τοῦ Κανονισμοῦ περὶ Ἀκυρωτικοῦ (Διβάνι ἀχκιάμη Αδλιγὲ Νιζαμναμεσῆ) ἀποβλέπει εἰς τὰς ἐμπορικὰς ὑποθέσεις, καὶ νὰ ζητῆτε ἐξ αὐτοῦ νὰ ὠφεληθῆτε. Τὰ θρησκευτικὰ προνόμια δὲν στηρίζονται ἢ ἐπὶ τῶν Ἱερῶν Βερατίων καὶ τῶν ὑψηλῶν φιρμανίων, τῶν ἐπὶ τούτῳ ἐκδεδομένων, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Κανονισμοῦ τῶν Πατριαρχείων. Ἑπομένως τὰς ὑψηλὰς αὐτῶν διατάξεις δέον νὰ ἐπικαλῆταί τις· ὥστε ἑπόμενον εἶνε ὅτι, τηρουμένης τῆς βάσεως ταύτης, θὰ ἐκδοθῶσιν ὁδηγίαι (ταλιμὰτ), συνῳδὰ ταῖς ληφθείσαις ἀποφάσεσιν, εἰς τὰς κατὰ τόπους νομαρχίας.

Τὸ ὑμέτερον τακρίριον θεωρεῖ τὴν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν πρὸς τὴν Αὐτ. Κυβέρνησιν καὶ τὰ Πατριαρχεῖα ἀλλεπάλληλον ἀποστολὴν γενικῶν ἀναφορῶν (μαχζὰρ) ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἕνεκα τῶν θρησκευτικῶν προνομιῶν θλίψεως καὶ συγκινήσεως τῆς Ῥωμαϊκῆς Κοινότητος. Ἀλλὰ πασίγνωστον ὑπάρχει ὅτι οὐδαμῶς ἐθίγησαν τὰ ἀρχαῖα τοῦ Πατριαρχείου προνόμια· αἱ δὲ αἰτήσεις, ἃς ἔν τισι μέρεσιν αἱ Ῥωμαϊκαὶ Κοινότητες ἀπὸ κοινοῦ ὑπέβαλον ταῖς ἐπιτοπίοις ἀρχαῖς, συνετάχθησαν ὑπὸ τῶν Μητροπόλεων καὶ αἱ διαδηλώσεις δὲ αἱ ἐπὶ τούτῳ γενόμεναι εἶνε ἀποτέλεσμα ὑποκινήσεων πρὸς τὸν λάον ἐκ μέρους τῶν μητροπολιτῶν ἀμέσως τε καὶ ἐμμέσως, ὡς ἐγνώσθη ἐξ ἐπισήμων ἐξετάσεων. Διὸ

καὶ περὶ τούτων ἀκολούθως ἐνεργηθήσονται τὰ δέοντα ἐκ συνεννόησεως μετὰ τῆς Ὑμ. Παναγιότητος.

Διὰ ταῦτα ἡ Α. Ὑψ. ὁ Πρωθυπουργὸς διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομ. 2 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308 καὶ 2 Δεκεμβρίου 1306 (1890) ὑψηλοῦ αὐτοῦ Τεσκερὲ ἀξιοῖ νὰ κοινοποιήσω τῇ Ὑμ. Παναγιότητι ἵνα, κατὰ μέρος τιθέντες τὴν ἀπεργίαν τῶν ἐκκλησιῶν, κατακριθεῖσαν ὑφ' ὅλων τῶν χριστιανικῶν ἐθνῶν, ἐπιληφθῆτε ὡς καὶ προλαβόντως συνεστήθη ὑμῖν τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ὑμετέρων καθηκόντων καὶ παράσχητε δείγματα ἀφοσιώσεως.

Ἐφ' ᾧ προάγομαι νὰ φέρω τὰ ἀνωτέρω εἰς γνῶσιν ὑμῶν.

Τῇ 3 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308.
3 Δεκεμβρίου 1306 (1890).

Ὑπουργὸς **PIZÃ.**

Ἀρ. Πρωτ. 3973.

ΚΓ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΤΕΣΚΕΡΕ.

Τῷ Ἐξ. Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε,

Μετὰ νέας λύπης ἔλαβον γνῶσιν τοῦ Τεσκερὲ τῆς Ὑμ. Ἐξοχότητος, ἐν ᾧ αὖθις τίθενται ἐν ἀμφιβόλῳ τὰ αἰσθήματα τῆς ἀπεριορίστου ἀφοσιώσεώς μου πρὸς τὸν λαοφιλῆ ἡμῶν Ἄνακτα καὶ βαρεῖα μομφὴ ἐκφέρεται κατὰ Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας μου, κατηγορουμένων ἐπὶ πράξεσιν, ἃς οὐ δύναμαι ἀποδεχθῆναι, γινώσκων τὰ πρὸς τὴν Αὐτοκρ. Κυβέρνησιν ἀκραιφνῆ αὐτῶν αἰσθήματα.

Οὐδέποτε οὔτ' ἐγὼ οὔτε τὸ Ἔθνος μου διενοήθημεν ὅτι τὰ ἐπιχαρίτως παρὰ τῶν ἐνδόξων προκατόχων τῆς Α. Μεγαλειότητος τοῦ Ἄνακτος τοῦ εὐτυχῶς σήμερον βασιλεύοντος κεχορηγημένα προνόμια τῷ ἡμετέρῳ Ἔθνει παρεγνωρίσθησαν ἢ παρεβιάσθησαν ὑπὸ τῆς Αὐτοκρ. Κυβερνήσεως, τῆς κυριωτέρας μερίμνης τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος οὔσης τοῦ ἀπονέμειν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εὐημερίαν τοῖς πιστοῖς Αὐτοῦ ὑπηκόοις.

Πασίγνωστον τυγχάνει ὅμως ὅτι, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐφαρμογὴν καὶ τὴν ἔκτασιν τῶν προνομιῶν τούτων, ἐδόθησαν ἑρμηνεῖαι προκαλέσασαι παρεννοήσεις, αἵτινες κατέστησαν ἀναγκαίας ἐπεξηγήσεις καὶ ἀναπτύξεις, ὡς μαρτυροῦσι τὰ διαμειφθέντα ἐσχάτως ἔγγραφα.

Οὕτως, ἐπειδὴ εἰς τοὺς Τεσκερέδες τούτους ἡ ἁρμοδιότης τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν, κεκλημένων εἰς τὸ δικάζειν ὑποθέσεις τινὰς ἀστικῆς τάξεως, συναφεῖς πρὸς οἰκογενειακοὺς δεσμούς, καθιερωμένους ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀναγομένας αὐταῖς δὲν ἀπεκαλεῖτο ἐπακριβῶς καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν λέξεων, οὐδὲ τὸ κῦρος τῶν ἀποφάσεων τούτων τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τῶν Ἀρχῶν τούτων κατὰ διαφόρους περιπτώσεις ἐχαρακτηρίζετο διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, ἔδει νὰ ὁρισθῇ σαφῶς πρὸς ἀποφυγὴν ἐν τῷ μέλλοντι τοῦ διφορουμένου καὶ τῶν παρεννοήσεων, ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται θέλουσιν ἔχει χαρακτῆρα δικαστικὸν τελειωτικὸν καὶ δέον νὰ ἐκτελῶνται ἄνευ οὐδεμίας ἀναμίξεως.

Ἐπειδὴ δὲ καθωρίσθη ὡς πρὸς τὰς διαθήκας ὅτι αὗται ἐπικεκυρωμέναι παρὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχῶν θὰ ἀναγνωρίζωνται ἔγκυροι ὑπὸ τῶν Ὀθωμανικῶν Δικαστηρίων, πρόδηλόν ἐστιν ὅτι ἐν ᾗ περιπτώσει ἀναφανῶσι διαφοραὶ ὡς πρὸς τὸ ἔγκυρον μιᾶς τοιαύτης διαθήκης, παρὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς δέον νὰ λύωνται αὗται, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι διαφοραὶ ἐπὶ τῶν διαθηκῶν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἑρμηνεία αὕτη λύει πάσας τὰς συμβαινούσας ἀμφιβολίας καὶ προλαμβάνει πᾶσαν

παρεννόησιν ἐπὶ τούτων τῶν ζητημάτων, τοσοῦτον σπουδαίων πρὸς τὰ συμφέροντα τῶν χριστιανῶν, ἐκλείπει οὕτω πᾶσα διαφορὰ καὶ ἑπομένως ἐπανέρχεται ἡ εἰρήνη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, χάρις εἰς τὴν εὔνοιαν τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου, ὁ δὲ ὀρθόδοξος λαὸς συνερχόμενος ἐκ νέου ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς αὐτοῦ δυνηθήσεται ὡς καὶ πρότερον νὰ ἀναπέμπῃ θερμὰς δεήσεις ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν τιμαλφῶν ἡμερῶν τοῦ λαοφιλήτου Ἄνακτος, ὑπὲρ τῆς διηνεκῶς αὐξανούσης δόξης τῆς βασιλείας του καὶ τῆς εὐπραγίας τοῦ Κράτους Αὐτοῦ.

Τῇ 12 Δεκεμβρίου 1890.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

Ἀρ. Πρωτ. 3793.

ΚΔ'.

ΚΟΙΝΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ Α. Α. Μ. ΤΟΝ ΣΟΥΛΤΑΝΟΝ.

Μεγαλειότατε,

Μετὰ βαθείας εὐλαβείας ὑπεδεξάμεθα τὰς ὑψηλὰς διαταγὰς τῆς Ὑμετέρας εὐεργετικωτάτης ἡμῖν Μεγαλειότητος διὰ τῆς Α. Ἐξοχότητος τοῦ Μαυρογένους Πασᾶ, ἀφορώσας ὅρους τινὰς σχετικῶς πρὸς τὰ πνευματικὰ ἡμῶν Συμβούλια, ἐν οἷς, ὡς ηὐδόκησεν ἡ Ἀνακτορικὴ Αὐτῆς εὐμένεια προσεπικυρῶσαι, διεξάγονται αἱ περὶ γάμου, προικὸς, τραχώματος, διατροφῆς καὶ Διαθηκῶν ὑποθέσεις τοῦ ἀφωσιωμένου τῷ θεοστηρίκτῳ Αὐτῆς θρόνῳ ταπεινοῦ ἡμῶν Ἔθνους. Ὑπείκοντες ἐκθύμως τῷ Βασιλικῷ κελεύσματι, ἐκλιπαροῦμεν θερμῶς ὅπως ἐπινεύσασα εἰσακούσηται τῆς ἐλαχίστης ἡμῶν δεήσεως, ἐν δὲ τῷ πλουσίῳ ἐλέει τῆς ἀνεξαντλήτου πηγῆς τῶν χαρίτων Αὐτῆς διατάξῃ, πρὸς πρόληψιν τοῦ λοιποῦ πάσης συγχύσεως, τὴν μὴ ἀνάμιξιν παντὸς δικαστηρίου ἐπὶ τῆς διεξαγωγῆς τῶν ἀνωτέρω θρησκευτικῶν διαφορῶν ἐν τοῖς εἰρημένοις Πνευματικοῖς ἡμῶν Συμβουλίοις καὶ τὴν ἀνεπηρέαστον ἐκτέλεσιν τῶν ἀποφάσεων αὐτῶν παρὰ τῶν ἁρμοδίων. Ἐφ' ᾧ ὑψοῦντες χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς

τὸν ὕψιστον δεόμεθα νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὅπως σκέπῃ καὶ περιφρουρῇ τὸν φιλόλαον καὶ δημοφιλέστατον ἡμῶν Ἄνακτα ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ ἐπὶ τοῦ ἐνδόξου τῶν Ὀσμανιδῶν θρόνου.

Τῇ 13 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308.
13 Δεκεμβρίου 1306 (1890).

(Ἕπονται αἱ σφραγῖδες τῶν μελῶν τῆς Ι. Συνόδου καὶ τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου).

Ἀρ. Πρωτ. 3975.

ΚΕ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΓΓΡΑΦΑ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Α. Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Τὸ φιλικὸν Αὐτῆς Ταχρίριον, τὸ εἰς ἀπάντησιν τῶν ἐσχάτως κοινοποιηθέντων ἀναφορικῶς τῆς ὑποθέσεως τῶν ὑμετέρων Πατριαρχείων, ἀπεστάλη διὰ Τεσκερὲ τῆς 14 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308 τῇ Μ. Βεζυρείᾳ. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἀναφορὰ ἡ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑπὸ τοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου ὑποβληθεῖσα τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι ἀπεστάλη τῇ Υ. Πύλῃ καθ' ὑψηλὴν Ἀνακτορικὴν διαταγὴν δι' ἰδιαιτέρου Τεσκερὲ τῆς Ἀρχιγραμματείας τῶν Ἀνακτόρων, ἀνεγνώσθησαν ἐν Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ.

Διὰ τῶν ἐγγράφων τούτων ἐδηλώθη ὅτι πρέπει νὰ σαφηνισθῇ ὅτι, αἱ ἀποφάσεις (Ἰλιαμὰτ) αἱ ἐκδοθησόμεναι ὑπὸ τῶν Πνευματικῶν Συμβουλίων περὶ συνάψεως καὶ διαλύσεως γάμου, προικὸς, τραχώματος, διατροφῆς καὶ διαθηκῶν, θὰ ὦσι τελεσίδικοι καὶ θὰ ἐκτελῶνται ἄνευ οὐδεμιᾶς οὐδαμόθεν ἐπεμβάσεως, καὶ ὅτι αἱ περὶ κύρους διαθήκης διαφοραὶ θέλουσιν ἐκδικάζεσθαι, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι ἐκ τῶν διαθηκῶν ἀπορρέ-

ουσαι διαφοραὶ, ἐν τοῖς εἰρημένοις Συμβουλίοις, καθόσον αἱ διαθῆκαι, ὅταν ὦσιν ἐπικεκυρωμέναι ὑπὸ τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν, θὰ ὦσιν ἔγκυροι ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τοῦ Κράτους.

Αἱ ὑποθέσεις, αἵτινες ἀφορῶσαι πνευματικὰ ἀντικείμενα ἐκδικάζονται ὑπὸ τῆς Συνόδου τῶν Μητροπολιτῶν, ἐκτελοῦνται οἴκοθεν ἄνευ τῆς ἐπεμβάσεως τῶν δικαστηρίων τοῦ Κράτους· ἐν δὲ ταῖς ὑποθέσεσι τῆς συνάψεως καὶ διαλύσεως τοῦ γάμου, οἱ πνευματικοὶ ἀρχηγοὶ εἶνε ἐλεύθεροι εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καθηκόντων, ὡς ἐπίσης καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν ἀπορρέουσαι ἀγωγαὶ περὶ προικὸς, τραχώματος καὶ διατροφῆς θεωροῦνται κατὰ τὸν ἰδιαίτερον Κανονισμὸν ἐν τῷ Μικτῷ Συμβουλίῳ τοῦ Πατριαρχείου. Αἱ περὶ διατροφῆς ἀποφάσεις (καρὰρ) αἱ ἐκδοθησόμεναι εἴτε ἐνταῦθα, εἴτε ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὑπὸ τῶν Μητροπολιτικῶν Συμβουλίων θέλουσιν ἐκτελεῖσθαι, ὡς καὶ προλαβόντως ἐδηλώθη, ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων· ὥστε καὶ αἱ ἀποφάσεις (καρὰρ) αἱ περὶ προικὸς καὶ τραχώματος ὑπὸ τῶν Συμβουλίων τούτων ἐκδοθησόμεναι ἐπόμενον εἶνε ὅτι θὰ ἐκτελῶνται ἐφ' ὅσον ἀποβλέπουσι κινητὴν περιουσίαν καὶ ἀκίνητον τῆς κατηγορίας τῶν καθαρῶς μουλκίων· μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ καταδικασθεὶς Χριστιανὸς ἤθελεν ἀποταθῆ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν καὶ παραπονεθῆ κατὰ τῆς ἐναντίον αὐτοῦ ἐκδοθείσης ἀποφάσεως, ἡ ἀπόφασις (καρὰρ) αὕτη ἐὰν ᾖ πρωτοβάθμιος (ἰπτιτὶ) θέλει ἀνατίθεσθαι εἰς τὸ Πατριαρ-

χεῖον ἡ ἀναθεώρησις αὐτῆς, ἡ δὲ περὶ αὐτῆς ἐκδοθησομένη τελικὴ ἀπόφασις (καράρι νιχαγὶ) θέλει ἐκτελεῖσθαι.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ περὶ διαθήκης, τοῦτο, καθὼς ἐν τῇ προλαβούσῃ ἀπαντήσει ἀνεπτύχθη, ὂν ἀστικῆς τάξεως, ὑπόκειται εἰς τὸν νόμον τῆς χώρας. Διὰ τοῦτο αἱ διαθῆκαι αἱ ἐπικεκυρωμέναι ὑπὸ Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ἢ Ἐπισκόπου, εἶνε μὲν ἔγκυροι ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τοῦ Κράτους, ἡ δὲ διαίτησις τῶν ἐξ αὐτῶν ἀναφυομένων διαφορῶν ἀνατίθεται, συνῳδὰ ταῖς προλαβούσαις ἀποφάσεσιν, εἰς τὰ Πατριαρχικὰ καὶ Μητροπολιτικὰ Συμβούλια, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ ὦσι σύμφωνοι πρὸς τοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς τοῦ Κράτους, ὡς ἐν τῷ 12ῳ ἄρθρῳ τοῦ περὶ καθηκόντων τοῦ Διαρκοῦς Μικτοῦ Συμβουλίου κεφαλαίου τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ ρητῶς διαλαμβάνεται. Ἐπομένως, τὸ περὶ διαθηκῶν, οὗτινος ἡ ἐκδίκασις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κατὰ νόμον ἁρμοδιότητος, δὲν εἶνε δυνατὸν ν' ἀφεθῇ τοῖς πνευματικοῖς ἀρχηγοῖς ἐκτὸς τῆς ἁρμοδιότητος καὶ ἀπολύτως. Ἐὰν ἡ διαθήκη τοῦ ἀποθανόντος Χριστιανοῦ περιέχῃ βακούφια, ἢ δημοσίους γαίας, ἢ ὑπὸ ἄλλου διαφιλονεικουμένην κινητὴν περιουσίαν, ἢ μούλκιον, ἡ διαθήκη αὕτη δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γένηται ἄνευ ἐνστάσεως παραδεκτὴ ἁπλῶς καὶ μόναν διότι εἶνε ἐπικικυρωμένη ὑπὸ Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ἢ Ἐπισκόπου. Ἐπίσης καὶ αἱ ἐξ αὐτῆς ἀπορρέουσαι ἀστικαὶ ἀγωγαὶ, εἴτε περιορίζωνται μεταξὺ ὑπηκόων τοῦ Κράτους, εἴτε ὁ ἕτερος

SISMANOGLIO MEGARO

τῶν διαδίκων ἦνε ὑπήκοος ξένος, δέον νὰ θεωρῶνται ἐν τοῖς δικαστηρίοις τοῦ Κράτους. Κατὰ συνέπειαν, ἐκ τῆς κινητῆς καὶ ἀκινήτου περιουσίας τῆς ἐν ταῖς τοιαύταις διαθήκαις διατιθεμένης θὰ ᾖ ἔγκυρον μόνον ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπερ κατὰ νόμον εἶνε ἄξιον παραδοχῆς. Ἐν περιπτώσει δὲ, καθ' ἣν αἱ τοιαῦται διαθῆκαι ἀφορῶσι κληρονομίαν, ἡ ἐκδίκασις τῶν μεταξὺ κληρονόμων δυναμένων ν' ἀναφυῶσι διαφορῶν δύναται, συνῳδὰ τῇ ὑψηλῇ διατάξει τοῦ ἐν ἔτει 1272 ἐκδοθέντος ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεων (ἰσλαχὰτ) φιρμανίου, ν' ἀνατεθῇ εἰς τὰ Πατριαρχικὰ καὶ Μητροπολιτικὰ δικαστήρια τῇ συγκαταθέσει τῶν διαδίκων. Ὥστε καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐκδοθησόμεναι ἀποφάσεις (καρὰρ) θέλουσι θεωρεῖσθαι κυβερνητικῶς ἐκτελέσιμοι ὡς αἱ παραπλήσιοι ἀποφάσεις (Ἰλιαμὰτ).

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Α. Υ. ὁ Πρωθυπουργὸς διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 18 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308 ὑψηλοῦ Αὐτοῦ Τεσκερὲ δηλοῖ ὅτι ἀπεφασίσθη νὰ γραφῇ τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι ἵνα ἐνεργῇ κατὰ τὰς ἐπεξηγήσεις ταύτας, ὡς καὶ κατὰ τὰς προλαβόντως κοινοποιηθείσας ἀποφάσεις καὶ ὑποθήκας, διὰ ταῦτα προάγομαι εἰς κοινοποίησιν τῶν ἀνωτέρω.

Τῇ 19 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308.
19 Δεκεμβρίου 1306 (1890).

Ὁ Ὑπουργὸς
τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων
ΡΙΖΑ.

Ἀρ. Πρωτ. 3975.

ΚΣτ'.

ΑΝΤΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΝ ΤΕΣΚΕΡΕΝ.

Τῷ Ἐξ. Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Ἐξοχώτατε,

Ἔλαβον καὶ διῆλθον ἐπισταμένως τὸν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 19 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308 καὶ 19 Δεκεμβρίου 1890 ἐπίσημον Τεσκερὲν τῆς Ὑμετέρας Ἐξοχότητος τὸν ἔχοντα διασαφήσεις ἰδίως τοῦ Αὐτοκρατορικῷ Διατάγματι περιβεβλημένου Τεσκερὲ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12 Ῥεβίουλ-ἀχὴρ (13 Δεκεμβρίου) καὶ ἀφορῶντος εἰς τὸ περὶ διαθήκης ζήτημα.

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα θέματα τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Πατριαρχείων, εἰσὶν ἀποδεκτὰ ὡς διετυπώθησαν εἰς τοὺς ἑξῆς Τεσκερέδες, ἤτοι αἱ μὲν συζυγικαὶ διαφοραὶ καὶ αἱ περὶ προικὸς, τραχώματος καὶ διατροφῆς εἰς τοὺς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29 Σαφὲρ καὶ 12 Ῥεβίουλ-ἀχὴρ, τὸ δὲ περὶ Σχολῶν εἰς τὸν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12 Ῥεβίουλ-ἀχὴρ καὶ τὸ περὶ διαδικασίας τῶν ἱερέων εἰς τὸν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 29 Σαφὲρ, μετὰ βαθείας εὐγνωμοσύνης πρὸς τὴν Σ. Α. Κυβέρνησιν, ἥτις εὐηρεστήθη νὰ εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως τοῦ Ἔθνους καὶ τῆς Ἐκκλη-

ΜΕΣΑΙΩΝΙΟΣ

σίας μου. Περὶ δὲ τοῦ τῆς διαθήκης, αἱ διασαφήσεις τοῦ τελευταίου Τεσκερὲ ἠστόχησαν, διότι α΄) τὸ ἀναφερόμενον 12 ἄρθρον τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ μένει ἀνεφάρμοστον, καθόσον περιέχει τὴν ὑψηλὴν Ἐγκύκλιον τῆς 7 Σαφὲρ 1278, ἡ ὁποία ἔχει τύπον μᾶλλον δωρεᾶς ἢ διαθήκης, ἥτις, ὡς ἀνεπτύχθη ἐν τοῖς Ταχυρίοις τῆς 2 καὶ 21 Αὐγούστου 1890 εἶναι πρᾶξις Ἐκκλησιαστικὴ μετὰ θάνατον ἐνεργουμένη, ὅπερ ἡ Σ. Κυβέρνησις ἀναγνωρίσασα παρέλειψεν ἐν τῷ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 12 Ῥεβίουλ-αχὴρ Τεσκερὲ. β΄) ἡ ὑψηλὴ διάταξις τοῦ τῷ 1272 ἐκδοθέντος ὑψηλοῦ περὶ μεταρρυθμίσεως φιρμανίου διαλαμβάνει τὰς ἐξ ἀδιαθέτου κληρονομίας διαφορὰς καὶ οὐχὶ τὰς ἐκ διαθήκης, εἰδεμὴ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια ἀποξενοῦνται ὁλοτελῶς. Θεωρῶ λοιπὸν ἀναγκαῖον ὅπως διορθωθῶσι ταῦτα, καὶ ἂν μοὶ ἐπιτρέπηται, παρατηρῶ ὅτι διορθοῦνται διὰ μιᾶς διασαφήσεως ἐπὶ τοῦ Τεσκερὲ τῆς 12 Ῥεβίουλ-αχὴρ ὅτι ἡ φράσις «τὰ δικαστήρια τοῦ Κράτους θὰ θεωρῶσιν ἔγκυρον τὴν ἐπικεκυρωμένην κτλ. διαθήκην», σημαίνει ὅτι θὰ ἀποδέχωνται αὐτὴν ἁπλῶς ὡς τοιαύτην, ὅτι ἂν ἐγερθῇ φιλονεικία μεταξὺ τῶν κληρονόμων περὶ κύρους καὶ λοιπῶν διαθήκης τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Συμβούλια θὰ ἐπιλαμβάνωνται τῆς διεξαγωγῆς αὐτῆς, ἐκτὸς τῶν περὶ δημοσίων γαιῶν, βακουφίων καὶ πολιτικῶν ἀγωγῶν ἐπὶ διατεθειμένων κινητῶν ἢ ἀκινήτων, ἀλλὰ διαφιλονεικουμένων παρὰ τρίτου τινὸς, εἴτε ὀθωμανοῦ, εἴτε ξένου ὑπηκόου, ἅτινα ὑπάγονται εἰς τὰ ἁρμόδια δικαστήρια τοῦ Κράτους.

Μεγίστη θὰ μοὶ γένηται χάρις, ἐὰν εὐτυχήσω τάχιστα νὰ ἔχω τὴν εὐκταίαν ἀπάντησιν πρὸ τῆς μεγάλης ἑορτῆς τῶν γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ἐν οἷς μιᾷ ψυχῇ καὶ καρδίᾳ θὰ ἀναπέμψωμεν, ὅπως καὶ πάντοτε, εὐχὰς καὶ δεήσεις ὑπὲρ τῆς ἀμεταπτώτου ὑγείας καὶ ἐνδόξου μακροημερεύσεως τοῦ Τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος ἐπὶ τοῦ πανευκλεοῦς τῶν ὀσμανιδῶν Αὐτοῦ θρόνου.

Τῇ 22 Δεκεμβρίου 1890.

(Τ. Σ.) **ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.**

© SISMANOGLIO ARCHIVIO STORICO

Ἀρ. Πρωτ. 3988.

ΚΖ'.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΩΝ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΒΙΒΑΣΘΕΝ ΤΗι Α. Θ. Π.

(Εἰς Μακροχώριον)

Συνεπείᾳ προσκλήσεως τοῦ Ἐξ. Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν ὑποθέσεων Τμηματάρχου Ἐξ. Τζιβέρ βεη, ἀποσταλέντος εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, μετέβησαν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης οἱ Σεβ. Μητροπολῖται Ἡρακλείας καὶ Δέρκων καὶ ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δ. Ε. Μ. Συμβουλίου κ. Δημητράκη Ἐφένδης Γενίδουνιας, προσκληθέντες ὀνομαστί. Ἀνατεθείσης δὲ δι' Αὐτοκρ. Ἰραδὲ τῷ Ὑπουργῷ τῆς Δικαιοσύνης τῆς συνεννοήσεως μετὰ τῶν Πατριαρχείων πρὸς λύσιν τελείαν τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος, ἐπῆλθε πλήρης συμφωνία καὶ ὑπεγράφη, οὐ μόνον παρὰ τῶν ἐκεῖ μεταβάντων ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τὸ ἐκεῖ γενόμενον Πρακτικὸν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν προσκληθέντων ἐπίτηδες ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ, Ἐξ. κ. κ. Κ. Ἀδοσίδου Πασᾶ, Κ. Ἀνθοπούλου Πασᾶ, Ν. Σαρδίνσκη Πασᾶ, Κ. Φωτιάδου βέη πρώην ἡγεμόνος Σάμου, καὶ Κ. Καραθεοδωρῆ ἐφένδη. Μέλλων δὲ νὰ μεταβῇ παρὰ τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι ὁ Ὑπουργὸς καὶ ὑποβάλῃ τὸ γενόμενον Πρακτικὸν πρὸς ἔγκρισιν δι' Αὐτοκρ. Ἰραδὲ, συνέστησε τοῖς ἐκ τῶν Πατριαρχείων προσκληθεῖσιν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ὅτι,

ἐπιθυμία τοῦ Ἄνακτος εἶνε νὰ ἐπαναληφθῶσιν αἱ Ἱεροτελεστίαι κατὰ τοιαύτην ἐπίσημον ἡμέραν τῶν Γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ τὸ Δ. Ε. Μ. Συμβούλιον πεπεισμένοι ὅτι, λυθέντος οὕτω τοῦ ζητήματος, θὰ ἔχωμεν ὅσον τάχος καὶ τὸ Αὐτοκρ. Διάταγμα, παρακαλοῦσι τὴν Α. Θ. Παναγιότητα ὅπως εὐαρεστουμένη ἀνακαλέσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παραίτησιν Αὐτῆς καὶ ἐνεργηθῶσι τὰ δέοντα πρὸς ἐπανάληψιν τῶν Ἱεροτελεστιῶν.

Ταῦτα ὑποβάλλοντες βαθυσεβάστως διατελοῦμεν.

Ἐν τοῖς Πατριαρχείοις τῇ 24 Δεκεμβρίου 1890 (νυκτός).

† ὁ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ — † ὁ ΔΕΡΚΩΝ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ
† ὁ ΒΕΡΡΟΙΑΣ ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ — † ὁ ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ ΓΕΡΜΑΝΟΣ
† ὁ ΣΩΖΟΥΓΑΓΑΘΟΠΟΛΕΩΣ ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ — † ὁ ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ — † ὁ ΜΟΓΛΕΝΩΝ ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ — † ὁ ΠΡΟΙΚΟΝΗΣΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ.

Δ. ΓΕΝΙΔΟΥΝΙΑΣ — Ξ. ΖΩΓΡΑΦΟΣ — Γ. ΓΑΡΟΦΑΛΛΙΔΗΣ — Β. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ.

ISMANOGLIO

Ἀρ. Πρωτ. 3988.

ΚΗ'.

ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΕΙΣ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΝ ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ.

Σεβάσμιοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ καὶ εὐγενέστατοι Κύριοι.

Εὐχαρίστως ἀνέγνωμεν τὴν χαρμόσυνον ἀγγελίαν τῆς λύσεως τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος ἐν τῷ ἀποσταλέντι ἡμῖν πρακτικῷ, δι' οὗ ἀνακοινοῦται ὅτι ὁ τρισέβαστος ἡμῶν Μονάρχης ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν Αὐτοῦ νὰ ἐπαναληφθῶσιν αἱ ἱεροτελεστίαι καὶ ἐκκλησιασθῶσιν οἱ χριστιανοὶ κατὰ τοιαύτην ἐπίσημον ἡμέραν τῶν Γενεθλίων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Κατὰ συνέπειαν ἐνεργήσατε τὰ δέοντα ἐν τῇ πρωτευούσῃ, ἀποστέλλοντες καὶ τὰ τηλεγραφήματα εἰς τὰς ἐπαρχίας ὅσον τάχος.

Ἐν Μακροχωρίῳ, μεσονύκτιον τῆς 24 Δεκεμβρίου 1890.

(ὑπογρ.) † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ ἔνθερμος εὐχέτης.

Ἀρ. Πρωτ. 3989.

ΚΘ'.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΜΑ ΤΗΣ Α. Θ. Π. ΔΙΑΒΙΒΑΣΘΕΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΓΙΟΥΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜ. ΘΡΟΝΟΥ.

Λυθέντος αἰσίως ζητήματος, ὑμνήσατε Θεὸν ἐν Ἐκκλησίαις δοξολογοῦντες καὶ ὑπὲρ τρισεβάστου Ἄνακτος.

Τῇ 25 Δεκεμβρίου 1890 (Ὥρᾳ 2 πρωΐας εὐρωπαϊστί).

Ὁ Πατριάρχης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ.

© SISMANOGLIO

Ἀρ. Πρωτ. 4006.

Δ'.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Διὰ φιλικοῦ μου Τεσκερὲ τῆς 23ης Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308 εἶχεν ἀποσταλῆ τῇ Ὑψ. Πύλῃ τὸ ἀπαντητικὸν τῆς Ὑμ. Παναγιότητος Ταχρίριον. Διὰ τοῦ Ταχριρίου τούτου ἡ Ὑμ. Παναγιότης ἐκφράζουσα εὐχαριστίας ἐπὶ ταῖς ἀναφορικῶς τῆς συγκροτήσεως καὶ διαλύσεως τοῦ γάμου, τῆς προικὸς, τοῦ τραχώματος, τῶν Σχολείων καὶ τῆς ὁρκωμοσίας καὶ διαδικασίας τῶν κληρικῶν ληφθείσαις καὶ κοινοποιηθείσαις ἀποφάσεσι, λέγει ὅτι ἡ διαθήκη εἶνε πρᾶξις θρησκευτικὴ ἰσχύουσα μετὰ θάνατον, ὅτι δὲ τὸ περιεχόμενον τῆς ἐν τῷ 12ει ἄρθρῳ τοῦ περὶ καθηκόντων τοῦ Μ. Συμβουλίου κεφαλαίου τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ ἀναφερομένης ἐγκυκλίου τῆς 7ει Σαφὲρ 1278, ὡς καὶ ἡ Ὑψηλὴ διάταξις τοῦ ἐν ἔτει 1872 ἐκδοθέντος περὶ μεταῤῥυθμίσεως (ἰσλαχὰτ) φιρμανίου δὲν ἀφορῶσι τὰς

διαθήκας, διὸ καὶ ἐξαιτεῖται τὴν διασάφησιν καὶ διάκρισιν τῶν ἑξῆς, ὅτι δηλαδὴ, ἐὰν ἤθελε μεταξὺ τῶν κληρονόμων ἀναφυῇ ἀγωγὴ περὶ κύρους καὶ λοιπῶν τῆς διαθήκης, ἡ διάλυσις τῶν τοιούτων διαφορῶν ἀνήκει τοῖς πνευματικοῖς συμβουλίοις. Ἐὰν δὲ ἡ διαθήκη ἤθελε περιέχει Βακούφια ἢ δημοσίους γαίας ἢ ὑπὸ τρίτου εἴτε ὀρθοδόξου (ρούμ) ὑπηκόου ὀθωμανοῦ εἴτε ξένου διαφιλονεικουμένην κινητὴν περιουσίαν ἢ ἀκίνητα μούλκια, ὅτι τὰ σημεῖα ταῦτα ἀνήκουσι τοῖς ἁρμοδίοις δικαστηρίοις τοῦ Κράτους.

Ἀφοῦ, προκειμένου περὶ συγκροτήσεως καὶ διαλύσεως τοῦ γάμου, περὶ προικὸς, τραχώματος, καὶ διατροφῆς, περὶ Σχολείων, περὶ ὁρκωμοσίας καὶ διαδικασίας κληρικῶν, ἐπείσθητε ὅτι, κατὰ τὰς διακοινώσεις τὰς περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων διὰ τῶν Τεσκερέδων τῆς 29 Σαφὲρ 1308 καὶ 12 Ρεβὶ-ουλ-ἀχὴρ 1308 γενομένας, διετηρήθησαν αἱ περὶ αὐτῶν ἀρχαῖαι προνομίαι καὶ παραχωρήσεις, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῶν διαθηκῶν, ἐξετάζοντες αὐτὸ ἐκ τῆς αὐτῆς ἀπόψεως καὶ παραβάλλοντες πρὸς τὰ Πατριαρχικὰ καὶ Μητροπολιτικὰ Βεράτια καὶ πρὸς τὰ Ὑψ. Φιρμάνια καὶ τὸν Πατριαρχικὸν Κανονισμὸν, δέον νὰ ἦτε πεπεισμένοι ὅτι κατεβλήθη προσοχὴ εἰς τὴν τήρησιν τῶν προνομιῶν, ἃς ἀνέκαθεν κέκτηται τὸ Πατριαρχεῖον. Καθ' ἃ δὲ ἐπεξηγηματικῶς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐδηλώθη ἐν τῷ Τεσκερὲ τῆς 12 Ρεβὶ-ουλ-ἀχὴρ 1308 καὶ τελευταῖον συνεζητήθη, ἡ διαθήκη ἡ παρουσιαζομένη ἐν τῇ περιουσίᾳ χριστιανοῦ

ἔχοντος κληρονόμους ἀνήλικας ἢ ἐνηλίκους θέλει εἶναι ἔγκυρος δικαστικῶς (μεχκεμέτζε) ὅταν ᾖ ἐπικεκυρωμένη ὑπὸ Πατριάρχου ἢ Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου, ἡ διατιθεμένη κινητὴ ἢ ἀκίνητος (μοὺλκ) περιουσία, ἐκτὸς δημοσίων γαιῶν (ἐραζῖϊ Ἐμιριγιὲ) καὶ Βακουφίων, θέλει ἄνευ ἀναμίξεως ἀφίεσθαι εἰς τὸν κληροδόχον, ἤτοι εἰς τὸν ὑπὲρ οὗ διετέθη, αἱ δὲ περὶ κύρους διαθήκης διαφοραὶ αἱ μεταξὺ κληρονόμων ἢ ὑπὸ τοῦ κηδεμόνος τῶν ἀνηλίκων ἐγειρόμεναι, ὡς ἐν Κωνσταντινουπόλει θεωροῦνται ἐν τῷ Μ. Συμβουλίῳ τοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ περὶ τοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων Κανονισμοῦ, οὕτω καὶ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τοῦ Κράτους θεωρηθήσονται ἐν τοῖς Μητροπολιτικοῖς Συμβουλίοις, αἱ δὲ παρὰ τῶν συμβουλίων τούτων ἐκδοθησόμεναι ἀποφάσεις (Ἰλιὰμ) θέλουσιν ἐκτελεῖσθαι κυβερνητικῶς ἐν τοῖς ἐκτελεστικοῖς τμήμασιν. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ μέτρον τοῦτο ἀφορᾷ τὴν ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν (Ῥοὺμ) Κοινότητα, ἐὰν δέ τινες τῶν κληρονόμων ἀνήκωσιν εἰς ἑτέραν Κοινότητα, ἢ εἰς ξένον Ἔθνος, ἢ ἐὰν ἡ ἐπικεκυρωμένη διαθήκη περιέχῃ, ὡς ἐν τῇ τελευταίᾳ ἀπαντήσει διεσαφηνίσθη, βακούφια ἢ δημοσίους γαίας ἢ ὑπὸ τρίτου εἴτε ὑπηκόου ὀθωμανοῦ εἴτε ξένου διαφιλονεικουμένην κινητὴν ἢ ἀκίνητον περιουσίαν (μοὺλκ), ἡ ἐξέτασις τῶν ἐκ τοιούτων διαθηκῶν ἀπορρεουσῶν ἀγωγῶν θέλει ἀνήκει εἰς τὰ δικαστήρια τοῦ Κράτους, διὰ τοῦτο τὸ Πατριαρχεῖον πρέπει νὰ προσέχῃ ἀναλόγως νὰ ἐνεργῇ.

Τὰ ἀνωτέρω διέταξεν ἡ Α. Υ. ὁ Πρωθυπουργὸς διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308 καὶ 27 Δεκεμβρίου 1306 (1890) ὑψηλοῦ αὐτοῦ Τεσκερὲ νὰ κοινοποιήσω τῇ Ὑμετέρᾳ Παναγιότητι. Ἐφ' ᾧ καὶ προάγομαι νὰ γνωστοποιήσω τοῦτο.

Τῇ 27 Δζεμαζῆ-ουλ-ουλιᾶ 1308.
27 Δεκεμβρίου 1306 (1890).

Ὑπουργὸς **PIZÃ.**

SISMANOGLIO

Ἀρ. Πρωτ. 222.
Διεκπ. 212.

ΛΑ'.

ΤΕΣΚΕΡΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ.

Πρὸς τὴν Αὐτοῦ Παναγιότητα τὸν Πατριάρχην τῶν Ῥωμαίων.

Ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης ὁ Πρωθυπουργὸς δι' ὑψηλοῦ αὐτοῦ τεσκερὲ τῆς 23 ἰανουαρίου 1306 (1891) ἀγγέλλει ὅτι, συνταχθείσης ἐγκυκλίου ἐκ τῆς συναρμολογήσεως τῶν διατάξεων τῶν περὶ τοῦ ζητήματος τῶν ὑμετέρων Πατριάρχείων διὰ τοῦ ἡμετέρου Ὑπουργείου γραφέντων τεσκερέδων, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου ἵνα κατὰ τὴν ἐγκύκλιον ταύτην γένωνται κοινοποιήσεις εἰς ἃς δεῖ νομαρχίας καὶ εἰς τὰς ἀπ' εὐθείας διοικουμένας τοπαρχίας (μουτεσαρηφλὴκ), ἀποσταλῇ δὲ εἰς τὸ ἡμέτερον Ὑπουργεῖον ἴσον τῆς ἐγκυκλίου ταύτης πρὸς γνωστοποίησιν τοῦ πράγματος εἰς τὰ ὑμέτερα Πατριαρχεῖα καὶ ἀποστολὴν τοῦ ἴσου τούτου· καὶ ὅτι ἐκδοθέντος Αὐτοκρατορικοῦ ἐπὶ τούτῳ διατάγματος ἐνηργήθησαν τὰ δέοντα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ Αὐτοῦ Ὑψηλότης διαβιβάζουσά μοι ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον τῆς ἐγκυκλίου ταύτης, ἀξιοῖ ἵνα συνῳδὰ τῷ Αὐτοκρατορικῷ διατάγματι κοινοποιηθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς τὰ ὑμέτερα Πατριαρχεῖα,

διὰ ταῦτα προάγομαι νὰ φέρω εἰς γνῶσιν τῆς Ὑμετέρας Παναγιότητος τὰ ἀνωτέρω καὶ ἀποστείλω ἅμα Αὐτῇ ἐπισυνημμένως ἓν ἐπικεκυρωμένον ἀντίγραφον τοῦ ἀποσταλέντος ἴσου τῆς ἐγκυκλίου.

Τῇ 24 Δζεμαζῆ-ουλ-ἀχηρὲ 1308.
23 Ἰανουαρίου 1306 (1891).

Ὁ Ὑπουργὸς
τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων
ΡΙΖΑ.

SISMANOGLIO MEGARO

Ἀρ. Πρωτ. 222.
Διεκπ. 212.

ΑΒ'.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΥΡΩΣΙΣ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣ. ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ.

ΥΨΗΛΗ ΒΕΖΥΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Διαβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ Πρωθυπουργοῦ Κιαμὴλ πασᾶ

ὑπὸ ἡμερομηνίαν 23 Δζεμαζῆ-ουλ-ἀχηρὲ 1308 καὶ 22 Ἰανουαρίου 1306 (1891) πρὸς τὰς Νομαρχίας καὶ πρὸς τὰς ἀνεξαρτήτους Τοπαρχίας (Μουτεσαριφλίκια).

Τὸ Ῥωμαϊκὸν πατριαρχεῖον ἐπέδωκε τακρίρια περὶ τῶν ἐξῆς, ἤτοι περὶ ἐκτελέσεως ὡς καὶ πρότερον τῶν ἀποφάσεων τῶν ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου ἐκδιδομένων ἐπὶ τῶν ἐκ τοῦ γάμου καὶ τοῦ διαζυγίου ἀπορρεουσῶν ἀγωγῶν διατροφῆς, τραχώματος καὶ προικός, περὶ τοῦ ζητήματος τῶν διαθηκῶν, περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιθεωρήσεως τῶν Ῥωμαϊκῶν σχολείων, περὶ τῆς ὁρκωμοσίας τῶν ἱερέων καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἕνεκα ποινικῶν ἀντικειμένων προσωποκρατήσεως καὶ διαδικασίας αὐτῶν, ἐξαιτούμενον τὴν διατήρησιν τῶν ἀρχαίων θρησκευτικῶν αὐτοῦ προνομιῶν.

Συνεπείᾳ τῶν τακριρίων τούτων, γενομένης προλαβόντως καὶ ἐσχάτως ἐξετάσεως καὶ σκέψεως ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων, ἐκοινοποιήθησαν συνῳδὰ διὰ τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης

καὶ τῶν Θρησκευμάτων εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπὸ διαφόρους χρονολογίας ἀποφάσεις, ἐμπεδοῦσαι τὴν διατήρησιν τῶν προνομιῶν, ἃς τὸ εἰρημένον Πατριαρχεῖον κέκτηται δυνάμει ὑψηλοῦ Βερατίου.

Κατὰ τὰς ἀποφάσεις ταύτας, αἱ ἐκ τῆς συνάψεως τοῦ γάμου καὶ διαλύσεως αὐτοῦ ἀπορρέουσαι ἀγωγαὶ διατροφῆς, τραχώματος καὶ προικὸς ἀνέκαθεν θεωροῦνται ἐνταῦθα μὲν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἔξω δὲ ἐν ταῖς Μητροπόλεσιν· ἡ ἀρχαία αὕτη τάξις καὶ τοῦ λοιποῦ θέλει τηρεῖσθαι. Ἐκτὸς τούτου, αἱ περὶ προσδιορισμοῦ διατροφῆς εἴτε ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου, εἴτε ὑπὸ τῶν Μητροπόλεων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις (καρὰρ ἢ ἰλιὰμ) ἀνέκαθεν ἐξακολουθοῦσιν ἐκτελούμεναι ὑπὸ τῶν ἐκτελεστικῶν τμημάτων, ἐφ' ὅσον δὲν γίνεται ἔνστασις ἐκ μέρους ἐκείνων, ἀφ' ὧν εἰσπραχθήσεται ἡ διατροφή. Τὸ κυρίως ζήτημα τῶν παραπόνων ἦτον ἡ ἐξέτασις τῶν ἐνστάσεων τῶν κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν προβαλλομένων, ὅτι δηλαδὴ ὡρίσθη πολλὴ διατροφὴ καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου ἀδυνατοῦσι νὰ δίδωσιν αὐτήν· καὶ ἡ ἐξέτασις δὲ τῶν ἐνστάσεων τούτων ἀνατίθεται τοῦ λοιποῦ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον, τὰς δὲ τελειωτικὰς ἀποφάσεις (καράρι-νιχαὶ), ἃς τὸ Πατριαρχεῖον συνεπείᾳ τῆς ἀναθέσεως ταύτης μετὰ ἐξέτασιν θέλει ἐκδίδει, εἴτε τροποποιητικὰς τῶν προηγουμένων, εἴτε ἐπικυρωτικάς, θέλουσιν ἐκτελεῖ τὰ ἐκτελεστικὰ τμήματα· διὰ δὲ τοὺς ὀφειλέτας, οἵτινες συνῳδὰ τῇ περὶ τῶν λοιπῶν ὀφειλετῶν ἐπικρατούσῃ τάξει, δέον νὰ φυλακίζωνται ἐν τῇ ἐκτε-

λέσει τῶν περὶ διατροφῆς τελειωτικῶν ἀποφάσεων, δὲν θὰ λαμβάνηται παρὰ τοῦ ἑτέρου τῶν διαδίκων δαπάνη τροφοδοτήσεως.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸ ζήτημα τῶν διαθηκῶν, καίτοι τοῦτο εἶναι ἀστικῆς τάξεως, ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐξέτασις καὶ ἐξομάλισις τῶν εἰς αὐτὰς ἀναγομένων διαφορῶν εἶναι ἀνατεθειμένη, δυνάμει τοῦ 3ου ἄρθρου τοῦ περὶ καθηκόντων τοῦ Δ. Μ. Συμβουλίου κεφαλαίου τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ, εἰς τὸ εἰρημένον Συμβούλιον, διὰ τοῦτο ἡ διαθήκη ἡ παρουσιασθησομένη ἐν τῇ περιουσίᾳ χριστιανοῦ ἔχοντος κληρονόμους ἀνηλίκους ἢ ἐνήλικας, θέλει εἶναι ἔγκυρος δικαστικῶς ὅταν ᾖ ἐπικεκυρωμένη ὑπὸ Πατριάρχου ἢ Μητροπολίτου ἢ Ἐπισκόπου· τόσον δὲ τὰ κινητὰ (μὰλ) ὅσον καὶ τὰ ἀκίνητα (μούλκια). ἅτινα ἤθελε περιέχει ἡ διαθήκη, ἐκτὸς δημοσίων γαιῶν (ἐραζίϊ-ἐμιριγιὲ) καὶ βακουφίων, θέλουσιν ἄνευ ἀναμίξεως ἀφίεσθαι εἰς τὸν κληροδόχον, ἤτοι εἰς τὸν ὑπὲρ οὗ διετέθησαν. Αἱ δὲ ἐκ τῶν διαθηκῶν τούτων μεταξὺ κληρονόμων ἢ τοῦ κηδεμόνος τῶν ἀνηλίκων ἀναφυησόμεναι, ἢ αἱ περὶ κύρους καὶ αὐθεντίας τῆς διαθήκης προκύψουσαι διαφοραὶ θεωροῦνται κατὰ τὸ 3ον ἄρθρον τοῦ περὶ Μ. Συμβουλίου κεφαλαίου τοῦ Πατριαρχικοῦ Κανονισμοῦ, ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει ἐν τῷ Συμβουλίῳ τούτῳ, ἐν δὲ ταῖς Νομαρχίαις ἐν τοῖς Μητροπολιτικοῖς Συμβουλίοις, καὶ αἱ ἀποφάσεις (ιλιαμὰτ) αἱ ὑπὸ τῶν Συμβουλίων τούτων ἐκδοθησόμεναι θέλουσιν ἐκτελεῖσθαι κυβερνητικῶς ὑπὸ τῶν Ἐκτελεστικῶν τμημάτων.

Ἐπειδὴ ὅμως τὸ μέτρον τοῦτο ἀφορᾷ τὴν Ὀρθόδοξον Ρωμαϊκὴν κοινότητα, ἐάν τινες τῶν κληρονόμων ἀνήκωσιν εἰς ἑτέραν κοινότητα, ἢ ὦσιν ὑπήκοοι ξένοι, ἢ ἐὰν ἡ ἐπικεκυρωμένη διαθήκη περιλαμβάνῃ βακούφια ἢ δημοσίους γαίας, ἢ ὑπὸ τρίτου, εἴτε ὑπηκόου Ὀθωμανοῦ εἴτε ξένου, διαφιλονεικουμένην κινητὴν περιουσίαν ἢ ἀκίνητα μούλκια, ἡ ἐξέτασις τῶν ἐκ τοιούτων διαθηκῶν ἀπορρεουσῶν ἀγωγῶν ἀνήκει εἰς τὰ δικαστήρια τοῦ Κράτους.

Τὰ προγράμματα τῶν σχολείων θέλουσι συντάττεσθαι ἢ ἐπικυροῦσθαι ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τῶν Μητροπόλεων· ἐπίσης καὶ τὰ διπλώματα καὶ ἐνδεικτικὰ τῶν διδασκάλων καὶ διδασκαλισσῶν ὑπὸ τῶν ἰδίων θέλουσιν ἐπικυροῦσθαι. Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ ὦσι καὶ κυβερνητικῶς γνωστά, ὅταν ὁ ἐπιθεωρητὴς (μουφεττὶς) ἢ ὁ διευθυντὴς (μουδὶρ) τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως, ἐξετάζων τὴν ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλίαν, ἤθελε παρατηρήσει μάθημά τι ἀπᾷδον, ἢ διδάσκαλον καὶ διδασκάλισσαν μὴ ἔχοντας τοιοῦτον ἐνδεικτικόν, ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας θέλει συνεννοεῖσθαι μετὰ τοῦ Πατριαρχείου, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ ἡ τοπικὴ ἀρχὴ μετὰ τῶν Μητροπόλεων, καὶ οὕτω δι' αὐτῶν θέλουσι κωλύεσθαι τὰ τοιαῦτα μαθήματα καὶ ἀντικαθίστασθαι οἱ τοιοῦτοι ἄνευ ἐνδεικτικοῦ διδάσκαλοι καὶ διδασκάλισσαι.

Ἀπὸ τῆς ἐφαρμογῆς τῆς ποινικῆς δικονομίας οἱ κληρικοὶ οἱ ἕνεκα ποινικῶν ὑποθέσεων ἐρχόμενοι ὡς μάρτυρες ἠρνοῦντο νὰ ὁρκισθῶσιν ὡς οἱ λαϊκοί. Ἐπειδὴ

SISMANOGLIO MEGARO

δὲ τοῦτο ἐδυσχέραινε τὴν διαδικασίαν, διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δέον νὰ ἐφαρμόζηται τὸ κατ' αὐτὰς εἰς ἐνέργειαν τεθὲν ἄρθρον νόμου, καθ' ὃ οἱ ἱερεῖς, οἵτινες δέον νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς ὁρκωμοσίαν εἴτε ἕνεκα ἀστικῶν εἴτε ἕνεκα ποινικῶν ἀγωγῶν, δέον νὰ ὁρκίζωνται κατὰ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν τάξιν ἐν τῷ οἰκείῳ Πατριαρχείῳ ἢ τῇ Μητροπόλει.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν προσωποκράτησιν καὶ τὴν διαδικασίαν αὐτῶν, ὅταν μὲν πρόκηται περὶ χρέους, καθὼς ἀνέκαθεν οἱ κληρικοὶ κρατοῦνται ἐν τοῖς οἰκείοις Πατριαρχείοις καὶ ταῖς Μητροπόλεσι, τὸ αὐτὸ θέλει γίνεσθαι καὶ τοῦ λοιποῦ. Ἐν δὲ τῇ ἀνακρίσει καὶ τῇ διαδικασίᾳ των κληρικῶν, τῇ ἕνεκα ποινικῶν ὑποθέσεων ἐνώπιον τῶν ποινικῶν δικαστηρίων γινομένη, θὰ ἰσχύῃ ἡ ἑπομένη τάξις: Ἡ κλῆσις (ζελπ μουζεκκιρεσὴ), ἡ ἐκδιδομένη ὑπὸ τοῦ ἀνακριτοῦ καὶ τοῦ δικαστηρίου κοινοποιεῖται ἐνταῦθα μὲν διὰ τοῦ Πατριαρχείου, ἐν δὲ τῷ ἐξωτερικῷ διὰ τοῦ Μητροπολίτου καὶ Ἐπισκόπου. Τὸ δὲ Πατριαρχεῖον, οἱ Μητροπολῖται καὶ οἱ Ἐπίσκοποι, ἅμα λάβωσι τὴν κλῆσιν ταύτην, ὀφείλουσι νὰ παραδώσωσι τῇ ἀρχῇ τὸν κατηγορούμενον ἱερέα. Ἐὰν ἡ ὑποχρέωσις αὕτη δὲν ἐκπληρωθῇ, ἢ ἐὰν ὁ κληρικὸς, δι' ὃν ἐξεδόθη κλῆσις, δὲν συμμορφωθῇ πρὸς αὐτὴν, φυσικῷ τῷ λόγῳ θέλει ἐνεργεῖσθαι ὅ, τι κελεύει ὁ νόμος.

Οἱ κληρικοὶ μέχρι τῆς ἀποδείξεως τῆς ἐνοχῆς καὶ τῆς ἐπιβολῆς ποινῆς δὲν θέλουσι προφυλακίζεσθαι καὶ κρατεῖσθαι ὅπου καὶ οἱ ἰδιῶται, ἀλλ' ἐν τῷ Διοικητηρίῳ, ἐν δωματίῳ ἀναλόγῳ πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν, δηλαδὴ ἐν δωματίῳ ἐξιδιασμένῳ δι' εὐϋπόληπτα πρόσωπα (μερὶ-ουλ-χατὴρ).

Ἀποδειχθείσης δὲ τῆς ἐνοχῆς, ἐὰν μὲν αὕτη περιορίζηται εἰς πλημμέλημα καὶ πταῖσμα, ἐπειδὴ δὲν συνεπάγεται τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἱερατικοῦ ἀξιώματος, διὰ τοῦτο τὴν ἐπιβληθησομένην ποινὴν τῆς φυλακίσεως θέλει ὑφίστασθαι ἐν τῷ οἰκείῳ Πατριαρχείῳ ἢ ἐν τῇ Μητροπόλει. Ἐὰν δὲ ἡ προσαπτομένη πρᾶξις ἦ κακούργημα, μέχρις οὗ ἀποδειχθῇ καὶ καταδικασθῇ, πάλιν κατὰ τὴν προσωποκράτησιν καὶ ἀνάκρισιν θέλει κρατεῖσθαι ἐν τῷ δωματίῳ τῷ ὁρισθησομένῳ ἐντὸς τοῦ Διοικητηρίου· μετὰ δὲ τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχῆς καὶ τὴν ἐπιβολὴν ποινῆς καὶ ἀφοῦ ἀφαιρεθῇ τὸ ἱερατικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα, ἐκτίνει τὴν ὁρισθησομένην κατὰ νόμον ποινὴν ἐν ταῖς κοιναῖς φυλακαῖς.

Ἐὰν δ' ἔν τινι μέρει τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐπικρατείας κηρυχθῇ ὁ στρατιωτικὸς νόμος ἕνεκα ἐμπράκτου διαταράξεως τῆς τάξεως καὶ ἡσυχίας, μέχρι τῆς ἀποσοβήσεως τῆς καταστάσεως καὶ τῶν λόγων τῶν προκαλεσάντων τὸν στρατιωτικὸν νόμον, οἱ ἐγκληματίαι τῶν ἐντὸς τοῦ μέρους ἐκείνου συμβησομένων ἐγκλημάτων δικάζονται μὲν ἀνεξαιρέτως ἐν τῷ στρατοδικείῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διαδικασίᾳ ταύτῃ τὰ στρατοδικεῖα τηροῦσι τὴν ἀνωτέρω περὶ προσωποκρατήσεως καὶ φυλακίσεως τῶν κληρικῶν καὶ ἱερέων ἐκτεθεῖσαν τάξιν.

Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἀνωτέρω συζητηθέντα καὶ ἐγκριθέντα ἐν τῷ Ὑπουργικῷ Συμβουλίῳ ὑπεβλήθησαν

SISMANOGLIO MEGARO

τῇ Α. Α. Μεγαλειότητι καὶ ἐπεκυρώθησαν δυνάμει ὑψηλοῦ Αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος, διὰ ταῦτα ἀξιοῦται καὶ ἡ ὑμετέρα Ἐξοχότης ἵνα ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς ἐνεργῇ κατὰ τὰ ἀνωτέρω.

Ὅτι ἀκριβὲς ἀντίγραφον
Ὁ τμηματάρχης τοῦ ἐπὶ τῶν Θρησκευτικῶν τμήματος.
(Τ. Σ.) ΖΙΒΕΡ.

Ἀριθ. { Πρωτ. 322 / Διεκπ. 212

ΛΓ'.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

περὶ τῆς λύσεως τοῦ Προνομιακοῦ ζητήματος πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἱερώτατε μητροπολῖτα..... ὑπέρτιμε καὶ ἔξαρχε..... ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὲ ἀδελφὲ ..... καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κὺρ..... χάρις εἴη τῇ αὐτῆς Ἱερότητι καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐγνώσθησαν καὶ τῇ αὐτῆς Ἱερότητι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν πρωτοκόλλου 3900 καὶ ἡμερομηνίαν 28 σεπτεμβρίου π. ἔ. συνοδικῆς ἐγκυκλίου τὰ αἴτια, τὰ προκαλέσαντα τὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου παραίτησιν ἡμῶν. Ἄσμενοι νῦν ἀναγγέλλομεν ὅτι, ἐπελθούσης εὐδοκίᾳ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τελείας καὶ ὁριστικῆς τῆς λύσεως τοῦ προνομιακοῦ ζητήματος, ὡς ἐκ τῆς ἐγκλείστου βεζυρικῆς ἐγκυκλίου καταφαίνεται, ἀνελάβομεν τὰ ἱερὰ τῆς πατριαρχείας καθήκοντα, εὐλογοῦντες τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν ὅτι ἐξέχεεν ἔτι καὶ νῦν τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, ἐπιλάμψας τῇ πατρικῇ καρδίᾳ τοῦ φιλολάου

*

καὶ εὐεργετικωτάτου ἡμῶν Ἄνακτος, οὕτω μεγαθύμως ἐπιπρυτανεύσαντος τὴν εἰρήνην τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ δεήσεις καὶ εὐχὰς ἀναπέμπειν ὑπὲρ Αὐτοῦ πᾶσιν ἐπιβάλλεται.

Καὶ δὴ συνιστάντες συνοδικῇ διαγνώσει τῇ αὐτῆς Ἱερότητι τὴν μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστασίας μελέτην τῆς αὐτοκρατορικῷ Ἰραδὲ κεκοσμημένης ὑψηλῆς ἀποφάσεως, προτρεπόμεθα καὶ παραγγέλλομεν, ὅπως αὐστηρὰν τηρήσῃ προσοχὴν ἐν τῇ ἐφαρμογῇ ἑκάστου κεφαλαίου.

Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν δικαστικῶν, τὰς μὲν ἐκ μνηστείας καὶ γάμου ἀπορρεούσας (πνευματικὰς) διαφορὰς ὀφείλει διεξάγειν ἐν δικαστηρίῳ, συγκροτουμένῳ, κατὰ τὴν ἐν ἐνεργείᾳ δικονομίαν, ἐξ ἱερέων καταλλήλων, ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτῆς ἢ τοῦ ἰδίου ἐπιτρόπου· τὰς δὲ ἐκ τῆς διαλύσεως μνηστείας καὶ τὰς περὶ προικὸς, τραχώματος, διατροφῆς καὶ διαθηκῶν διαφορὰς, ἐν δικαστηρίῳ, καταρτιζομένῳ, ὡς ἀνωτέρω, ἐκ πολιτῶν τιμίων, εὐϋπολήπτων καὶ διακεκριμένων ἐπὶ ἀκεραιότητι χαρακτῆρος. φροντίζουσα ἐγκαίρως τὴν καθ' ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς ἔκδοσιν ὁμοιομόρφου τύπου προικοσυμφώνου καὶ διαθήκης νομίμου καὶ συνάδοντος τοῖς ἐν τῇ ἐγκλείστῳ ὑψηλῇ ἀποφάσει καθωρισμένοις, μετὰ τῶν ἀπαιτουμένων ὁδηγιῶν.

Ἐπὶ δὲ τῶν σχολιακῶν ὀφείλει προσέχειν α') ἐν τῇ ἐκλογῇ τῆς ἐφορίας, γινομένῃ ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτῆς, ὅπως καταρτίζηται ἐκ προσώπων τιμίων, ἁρμοδίων καὶ ἀπολαυόντων τῆς ἀγαθῆς ὑπολήψεως

τῆς κοινότητος καὶ μητροπόλεως, ὑποχρέων ὄντων ἐργάζεσθαι ὑπὸ τὴν προεδρείαν αὐτῆς, ἢ τοῦ ἰδίου ἐπιτρόπου· β') ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ προσωπικοῦ τῶν διδασκάλων, γινομένῃ ἐν συνεδριάσει τῆς ἐφορίας, ὅπως ὦσιν οὗτοι οὐ μόνον εὐπαίδευτοι καὶ δόκιμοι περὶ τὸ διδασκαλικὸν αὐτῶν ἐπάγγελμα, ἀλλὰ καὶ χρηστοὶ, φρόνιμοι, τύπον ἠθικότητος καὶ ὑπογραμμὸν ὑγιοῦς μορφώσεως ἑαυτοὺς παρέχοντες καὶ οὕτως ἐγκρίνειν αὐτοὺς καὶ ἐφοδιάζειν κατ' ἔτος δι' ἰδίου αὐτῆς ἐνδεικτικοῦ· γ') μελετᾷν ὀφείλει τὰ προγράμματα τῶν μαθημάτων λίαν προσεκτικῶς, ἵνα μή τι ὑπάρχῃ τὸ ἀπᾷδον οὐ μόνον τοῖς πολιτικοῖς καθεστῶσιν, ἀλλὰ καὶ τῇ διανοητικῇ ἀναπτύξει καὶ καὶ ἠθικῇ διαπλάσει τῆς μαθητευούσης νεότητος, καὶ ἀκολούθως ἐπικυροῦν ταῦτα, ἀναλογιζομένη τὰς εὐθύνας, ἃς μόνη φέρει ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς σεβαστῆς Κυβερνήσεως.

Περὶ δὲ τῶν ἱερέων οὐ χρήζει ὁδηγιῶν, γινώσκουσα πῶς δεῖ καθοδηγεῖν τὸν κλῆρον, ὥστε οὐ μόνον ἀπέχειν τῶν προκαλούντων δίκας καὶ ὅρκους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τῷ ἀγαθῷ αὐτοῦ παραδείγματι διδάσκειν ἀποχήν· ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει τυχὸν εὑρεθῇ τις τῶν ἱερέων ὑποχρεωθεὶς εἰς ὁρκωμοσίαν ἢ ἐναχθεὶς εἰς δίκην, ἡ αὐτῆς Ἱερότης ὀφείλει ἐνεργεῖν συμφώνως τοῖς περὶ τούτου διαταττομένοις ἐν τῇ ὑψηλῇ ἀποφάσει μετὰ πάσης ἀκριβείας.

Ταῦτα πάντα ἀπαρεγκλίτως τηρεῖν παραγγέλλεται, καὶ προτρέπεται ὅπως ἀνακοινώσηται καθ' ὅλην

ΜΕΓΑ ΣΙΣΜΑΝΟΓΛΕΙΟ

αὐτῆς τὴν ἐπαρχίαν τοὺς σωτηρίους τούτους θεσμούς, πρὸς οὓς ὀφείλουσιν ἀναντιρρήτως συμμορφωθῆναι πάντες, βέβαιοι ὄντες ὅτι ὁ τἀναντία φρονῶν λογισθήσεται ἀντιστρατευόμενος τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ σεβαστῇ Κυβερνήσει τοῦ τρισεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος, Οὗ τὰ ἔτη εἴησαν ἔνδοξα, ἄνοσα καὶ πανευδαίμονα. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς αὐτῆς Ἱερότητος.

† Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐν Χριστῷ
ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Ἡρακλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός·
† ὁ Δέρκων ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός·
† ὁ Βερροίας ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός·
† ὁ Σηλυβρίας ΓΕΡΜΑΝΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός·
† ὁ Σωζουαγαθοπόλεως ΠΑΡΘΕΝΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός·
† ὁ Σισανίου ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός·
† ὁ Προικονήσου ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

Edit. la Redaz. della „Nea Imera" — Tip. Lloyd Trieste, 1891.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Α'. — Τακρίριον τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν Πρωθυπουργὸν (22 Ἰουνίου 1890) Σελ. 1

Β'. — Δεύτερον Τακρίριον τῆς Α. Θ. Π. πρὸς τὴν Α. Ὑψ. τὸν Πρωθυπουργὸν (6 Ἰουλίου 1890) . . . . . » 5

Γ'. — Ὑπόμνημα τῆς Α. Θ. Π. πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον (11 Ἰουλίου 1890) . . . . . » 7

Δ'. — Παραίτησις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμ. Πατριάρχου κ. κ. Διονυσίου Ε'. Ὑποβληθεῖσα εἰς τὰ δύο Σώματα (23 Ἰουλίου 1890) . . . . . » 11

Ε'. — Διαμαρτύρησις τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου (23 Ἰουλίου 1890) . . . . . » 13

Στ'. — Πρακτικὸν (Μαζπατᾶς) τῶν δύο Σωμάτων πρὸς τὴν Α. Υ. τὸν πρωθυπουργὸν (23 Ἰουλίου 1890) . . » 17

Ζ'. — Ἀπάντησις τῆς Α. Εξ. τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων (25 Ἰουλίου 1890) . . . » 19

Η'. — Ἑτέρα ἀπάντησις τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων (25 Ἰουλίου 1890) . . . . » 21

Θ'. — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τοὺς προηγουμένους Ὑπουργικοὺς Τεσκερέδες. (Δευτέρα δήλωσις τῆς παραίτησεως) (2 Αὐγούστου 1890) . . . . » 24

Ι'. — Τεσκερὲς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων (11 Αὐγούστου 1890) . . . . . » 32

ΙΑ'. — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος εἰς τὸν προηγούμενον ὑπουργικὸν Τεσκερὲν. (Τρίτη δήλωσις τῆς παραίτησεως) (21 Αὐγούστου 1890) . . . . . » 38

ΙΒ'. — Πρακτικὸν (Μαζπατᾶς) τῶν Σωμάτων πρὸς τὴν Α. Εξ. τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων (23 Αὐγούστου 1890) . . . . . » 46

ΙΓ'. — Τεσκερὲς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων περὶ συστάσεως ἐπιτροπῆς ἐν τῇ Υ. Πύλῃ (29 Αὐγούστου 1890) . . . . . » 47

ΙΔ'. — Ἀπάντησις εἰς τὸν προηγούμενον Τεσκερὲν (31 Αὐγούστου 1890) . . . . . » 48

ΙΕ'. — Τεσκερὲς τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης (6 Σεπτεμβρίου 1890). . . . . » 49

MEGARO SISMANOGLIO

ΙΣτ'. — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Παναγιότητος προς τὴν Α. Ε. τὸν Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων (8 Σεπτεμβρίου 1890) . . . . . Σελ. 50

ΙΖ'. — Ἐγκύκλιος τῆς Ἱ. Συνόδου πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμ. θρόνου (28 Σεπτεμβρίου 1890). . . » 52

ΙΗ'. — Τεσκερὲς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικ. καὶ τῶν θρησκευμάτων (2 Ὀκτωβρίου 1890) . . . . . » 60

ΙΘ'. — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Π. εἰς τὸν προηγούμενον Ὑπουργικὸν Τεσκερὲν (4 Ὀκτωβρίου 1890) . . . . » 68

Κ'. — Τεσκερὲς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικ. καὶ τῶν θρησκευμάτων (13 Νοεμβρίου 1890) . . . . . » 69

ΚΑ'. — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Π. εἰς τὸν προηγούμενον Ὑπουργικὸν Τεσκερὲν (29 Νοεμβρίου 1890) . . . » 74

ΚΒ'. — Τεσκερὲς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικ. καὶ τῶν θρησκευμάτων (3 Δεκεμβρίου 1890). . . . . » 83

ΚΓ'. — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Π. εἰς τὸν προηγούμενον Ὑπουργικὸν Τεσκερὲν (12 Δεκεμβρίου 1890) . . . . » 86

ΚΔ'. — Κοινὴ Ἀναφορὰ τῶν δύο Σωμάτων πρὸς τὴν Α. Α. Μ. τὸν Σουλτάνον (13 Δεκεμβρίου 1890). . . . . » 89

ΚΕ'. — Ἀπάντησις τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικ. καὶ τῶν θρησκευμάτων εἰς τὰ προηγούμενα ἔγγραφα (19 Δεκεμβρίου 1890). . . . . » 91

ΚΣτ'. — Ἀνταπάντησις τῆς Α. Θ. Π. εἰς τὸν προηγούμενον Ὑπουργικὸν Τεσκερὲν (22 Δεκεμβρίου 1890) . . » 95

ΚΖ'. — Πρακτικὸν τῶν δύο Σωμάτων διαβιβασθὲν τῇ Α. Θ. Π. (24 Δεκεμβρίου 1890) . . . . . » 98

ΚΗ'. — Ἀπάντησις τῆς Α. Θ. Π. εἰς τὸ προηγούμενον Πρακτικὸν (24 Δεκεμβρίου 1890) . . . . . » 100

ΚΘ'. — Τηλεγράφημα τῆς Α. Θ. Π. διαβιβασθὲν πρὸς τοὺς Μητροπολίτας (25 Δεκεμβρίου 1890) . . . . . » 101

Λ'. — Τεσκερὲς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων (27 Δεκεμβρίου 1890) . . . . . » 102

ΛΑ'. — Τεσκερὲς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης καὶ τῶν θρησκευμάτων (23 Ἰανουαρίου 1891) . . . . . » 106

ΛΒ'. — Αὐτοκρατορικὴ ἐπικύρωσις τῶν Ἐκκλησ. Προνομίων. — Ὑψηλὴ Βεζυρικὴ Ἐγκύκλιος τοῦ Ὑψ. Πρωθυπουργοῦ Κιαμὴλ Πασᾶ (22 Ἰανουαρίου 1891) . . . . . » 108

ΛΓ'. — Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Ἐγκύκλιος περὶ τῆς λύσεως τοῦ Προνομιακοῦ ζητήματος πρὸς τοὺς Μητροπολίτας τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου (31 Ἰανουαρίου 1891) . » 115

ΤΩΝ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ.

Σελ. 12, στίχ. 2 κάτ. ἀντὶ· αωψ' ἀνάγνωθι· ϙωϛ'.

Σελ. 46, στίχ. 11, ἀντὶ· συμμεριζόμεθα πληρέστατα τοὺς ἀναγκάσαντας — ἀνάγνωθι· συμμεριζόμεθα πληρέστατα τοὺς λόγους τοὺς ἀναγκάσαντας.

Σελ. 55, στίχ. 8 κάτ. ἀντὶ· εἰς τὴν ἐπέμβασιν Αὐτῆς ἐν τοῖς σχολείοις — ἀνάγνωθι· εἰς τὴν ἐπέμβασιν τῆς κυβερνήσεως ἐν τοῖς σχολείοις.

Σελ. 55, στίχ. 2 κάτ. ἀντὶ· τὴν τῆς ὁρκωμοσίας — ἀνάγνωθι· τοῦ τῆς ὁρκωμοσίας.

Σελ. 56, στίχ. 4, ἀντὶ· μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν τῶν Πατριαρχείων — ἀνάγνωθι· μετὰ προηγουμένην συνεννόησιν μετὰ τῶν Πατριαρχείων.

Σελ. 61, στίχ. 15—17. Ἡ φράσις· «χωρὶς νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν οὐδεμίαν ἔνστασιν καὶ οὐδένα διϊσχυρισμὸν» ἐκ παραδρομῆς ἐτέθη ἐντὸς παρενθέσεως καὶ δι' ἀραιῶν γραμμάτων.

Σελ. 63, στίχ. 2, ἀντὶ· Ὅπου δ' ἀφορᾷ — ἀνάγνωθι· Ὅσον δ' ἀφορᾷ.

Σελ. 66, στίχ. 12, ἀντὶ· μερὶ-συλ-χατὴρ — ἀνάγνωθι· μερὶ-σὺλ-χατὴρ.

Σελ. 66, στίχ. 16, ἀντὶ· τὴν ἐπιβληθησομένη ποινὴν — ἀνάγνωθι· τὴν ἐπιβληθησομένην ποινήν.

Σελ. 70, στίχ. 3 κάτ. ἀντὶ· μιριγιὰ — ἀνάγνωθι· μιριγιέ.

Σελ. 71, στίχ. 16, ἀντὶ· κυβερνητικῶς γνωστοὶ — ἀνάγνωθι· κυβερνητικῶς γνωστά.

Σελ. 99, στίχ. 2, μετὰ τὴν φράσιν· «νὰ ἐπαναληφθῶσιν αἱ Ἱεροτελεστίαι» παρελείφθη· «καὶ ἐκκλησιασθῶσιν οἱ χριστιανοί».

Σελ. 102, στίχ. 1 κάτ. ἀντὶ· περὶ μεταρρυθμίσεως — ἀνάγνωθι· περὶ μεταρρυθμίσεων.

Σελ. 104, στίχ. 12, ἀντὶ· περὶ τοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων — ἀνάγνωθι· περὶ τοῦ Συμβουλίου τούτου τῶν Πατριαρχείων.

Σελ. 105, στίχ. 5, ἀντὶ· νὰ γνωστοποιήσω τοῦτο — ἀνάγνωθι· νὰ γνωστοποιήσω ταῦτα.

Σελ. 117, στίχ. 13, ἀντὶ· καὶ καὶ ἠθικῇ διαπλάσει — ἀνάγνωθι· καὶ ἠθικῇ καὶ θρησκευτικῇ διαπλάσει.

Σελ. 118, στίχ. 8. — Παρελείφθη ἡ ἡμερομηνία· ϙωϛα' Ἰανουαρίου λα'.

SISMANOGLIO MEGARO

SISMANOGLIO
MEGARO

SISMANOGLIO
MEGARO